

SZABADKÖMÜVESSÉG.

KIMERITŐ FELVILÁGOSÍTÁSUL A MAGYAR
INTELLIGENTIA SZÁMÁRA

JRTA

Dr. BARTHA TAMÁS.

EGERBEN,

NYOMATOTT AZ ÉRSEKI LYCEUMI KÖNYVNYOMDÁBAN.

1873.

A SZABADKÖMÜVESÉG.

ELŐSZÓ.

Több ízben levelet kaptunk egy ifjúkori barátunktól, melyekben hullámozó lelke aggodalmait s kételyeit feltára előttünk. Csaknem mindegyikben élénk terjesztett egy nehézséget, hogy oszlasuk el azt; több tárgy felől felvilágosítást kért tőlünk. Mi mindig arra figyelmeztettük, hogy ítéleteiben elhamarkodott és felületes ne legyen.

Egyik levelére többi közt így válaszoltunk: „A böles ember minden dolognak mélyére ereszkedik, hogy a jelenkező tünemények végokait vizsgálja. Mindennek megvan a maga philosophiája. Ez azon tudomány, mely a dolgok alapokait fürkészi. Hallottad hírét a hittan, számtan, történelem, jogtudomány, nyelvtan . . . bölesészetének.

A vallástan bölcészete nem más, mint e tudománynak azon része, mely a kinyilatkoztatott dogmák alapját vizsgálja. A mennyiségtan bölcészete alatt azt értjük, a mi e tudomány alapelveiről, lehozásainak bizonyosságáról tárgyal. A történet bölcészete a politikai események főokairól értekezik. A jogtudomány bölcészete a törvények indokait tárja fel. A nyelvtan bölcészete pedig azon általános szabályokról ad számot, melyek a nyelvet kormányozzák. Szerfölött csalódnál tehát, ha azt hinnéd, hogy felvilágosodott századunk uralgó világnézlete titkos rugók és mozgató erők nélkül jött létre.“

E sorainkból kiindulva, a titkos társulatok felől kért tőlünk legujabban felvilágosítást. Ez irat, melyet ezennel a közönség elé bocsátunk, nem más, mint válasz fendicsért barátunk soraira. A szőnyegen forgó tárgy fontossága birt rá, hogy feleletünkkel a világ elé lépjünk. Kilépünk tehát a nyilvánosság terére. Igen jól tudjuk Orleans főpapjával, hogy e tér hálátlan, mert védelem nélkül teszszük ki magunkat az ellenségnek; kevesen vagyunk; gyengéknek érezzük magunkat egy egész ellenséges hadsereg ellenében, melynek minden tagja fölkel ellenünk, a nélkül, hogy tudnók, melyiknek válaszoljunk. Tegyenek, a mit akarnak. Se becsületünk, se lelkiismeretünk nem irigyli tőlök a diadal e nemét. Mindenki elismeri, hogy a kötelesség, melynek eleget akarunk tenni, nehéz, de szükséges. Teszünk, a mennyi tőlünk telik.

„Titkos szövetségek — mondja Ketteler, main-czi püspök, legújabb röpiratában ¹⁾ — általában egészségtelen kifejlődések a népek életében, lap-pangó kóroanyagok symptomái. E jelentmény el-válhatlanul tapad a titkolódzáshoz. Ennélfogva rendezett közviszonyok mellett titkos egyesületek absolute nem igazolhatók. Soha sem fog sikerülni, hogy elégséges, valóban czélszerű és erkölcsös okot leljenek azok existenciájára. Az egyházra nézve is ezen titkolódzás egyike azon főokok-nak, melyeknél fogva a titkos társulatokat kivétel nélkül tiltja.

E vizsgálatnál, mint magától érthető, szem előtt a szabadkőműves szövetséget tartjuk. Ez tud-valevőleg alapjában titkos szövetség, melynek tag-jai magokat eskü, fogadalom, vagy legalább be-csületszóval kötelezni tartoznak a páholy-törvények, a részvevők, s be és kifelé irányuló egész működé-sök legszigorúbb titokban tartására.“

Azért irunk nyilvánosan, mert sokakra szük-ségesnek tartjuk. Ugyanczen Ketteler a szabadkő-művesség különös állásáról egy másik iratában ²⁾ így nyilatkozott: „Az egész világon egyedül a szabadkőművesség képez tényleg s igényel elvileg neveztes kivételt. Egyedül ez az, melyről csekély kivétellel a nyilvános sajtó nem beszél, s a mely nem akarja, hogy róla beszéljenek. Mig a sajtó

---

¹⁾ Die Katholiken im Deutschen Reiche. 1873. XIII.

²⁾ Szabadság, tekintély és egyház.

minden viszonyról beszél és ítél, mely az embereket érdekli, míg a kereszténység minden tanai-
val és intézményeivel, az állam minden jogaival
és alkotmányaival a vitatkozás tárgyát képezi;
míg az embereknek még legbensőbb személyes
viszonyaik is földerítettnek: egyedül a szabadkő-
művesség képezi, általános európai megegyezés
folytán, a „nebánts virágot.” Mindenki fél róla be-
szélni, mint valami kísértetről. E jelenség közvet-
len bizonyítéka azon mérhetlen hatalomnak, me-
lyet a szabadkőművesség e világban gyakorol.
Egyedül csak neki van még uralkodó befolyása a
sajtóra, mert csak így magyarázható meg ezen
állapot. Egyúttal pedig az is világos, hogy ezen
állapot észellenes és elviselhetlen. Gondolkodjék
bár valaki a szabadkőművességről, a mint neki
tetszik, azt mégsem tagadhatjuk, hogy szerfölött
érdekesnek kell lenni azt minden oldalról megis-
merni, s ez által annak erkölcsi és szellemi becsét
tisztába hozni. Nem tarthat örökké, hogy míg
minden egyedáruság és kiváltság megszüntettetik,
egyedül a szabadkőművességnek legyen meg azon
egyedárusága s kiváltsága, hogy a közvélemény
ítélete alól teljesen kivonja magát. Ha a szabad-
kőművesség elleneinek nincs igazok, úgy neki
csak érdekében állhat, ha története és működése
e titokteljes homályból kilép; ha pedig elleneinek
igazok van, akkor az összes emberiség érdekében
áll, hogy e sérelmek nyilvánosakká tétessenek.”

Ezen rémitő propaganda, mely napról napra

növekszik, s mely már nem csak Európát, hanem az egész földkerekséget behálózta, mindig szükségesebbé teszi az éberséget és harcztot. Azonban a küzdelem sükere a szervezkedéstől függ. Szervezkedés nélkül a legnagyobb szám is gyenge, míg ellenben általa aránylag csekély szám is hatalmas. Minden politikai párt kétségtelenné teszi ezen igazságot. De magunkat csak akkor organizálhatjuk kellőleg, ha ellenségünket minden oldalról ismerjük.

Elmondjuk tehát röviden a szabadkőművesség történetét, célját, természetét, eszközeit, szellemét, tanait és elveit. Hivatkozunk a történelem lapjaira; felsoroljuk a római sz. Szék aktáit, melyekben a kőművesek felől a pápák az egész világ hallatára nyilatkoznak, s melyeket ők soha meg nem czáfoltak; végre, hogy a legkisebb gyanút is elhárítsuk, magoknak a páholyok vezéreinek és előkelő tagjainak könyvekben és lapokban közzétett nyilatkozataival s szavaival élünk.

Miért is jelen füzetünkben ki fog tűnni az előtt is, ki Eckert, ¹⁾ Barruel, ²⁾ vagy Le Franc ³⁾ terjedelmes és kimerítő műveit nem olvassa, hogy a szabadkőművesség nem csak hogy nem „segélyző egyesület,” „jótékonyági társulat,” „ártatlan és

---

¹⁾ Magazin der Beweisführung für Verurtheilung des Freimaurerordens. 1854.

²⁾ Mémoires pour servir à l'histoire du Jacobinisme. 1796.

³⁾ Le voile levé ou histoire de la Franc-Maçonnerie. 1826.

szeretetet lehelő testvérület,“ mint a világot ámitják; — hanem ellenkezőleg vallásellenes és államveszélyes társulat, oly intézmény, mely ellensége az egyednek, családnak, államnak, társadalomnak és minden pozitív vallásnak; szóval, embertelen és istentelen szövetség, mely az embert méltóságától, lelkiismeretétől, műveltségétől, erkölcsösségétől, szabadságától, hazájától, hitétől és örök boldogságától megfosztani törekszik.

Végezetül, azok kedvéért, kik az idézett pápai nyilatkozatok forrásait az ítélet világossága és tisztasága végett közelről megtekinteni és behatólag tanulmányozni óhajtják, függelékben ide csatoljuk a sz. Szék eredeti, teljes szövegű, hiteles okmányait.

I.

A szabadkőművesség története.

Mi a szabadkőművesség eredetét illeti, arról a történelem kétféleképen szól.

Kik a ködös homályba szeretnek burkolódzni, a kőművesek ősapját a hajdankor fiának mondják. Szerintök a titkos társulatok majd a templariusoktól erednek, majd az apostolok korából. Némelyek állítják, hogy a symbolikus kőművesség existenciája egészen Salamon templomáig ér fel. Sőt vannak, kik azt Egyiptomból Mózesről, mások a bábeli toronytól, a vízözön korából, végre a paradicsom idejéből származtatják.

Hogy e történet költött történet, kőműves történet azaz mese, okos ember előtt bizonyítani fölösleges. Az egész koholmány oda irányul, hogy a tudatlan behálózandó tömeg szeme előtt porfelleget verjen.

A szabadkőművesség valódi, igazi története így hangzik. A századok évkönyveiből tudjuk, mily pompásan virágzott a középkorban az építészet. Jól ismerjük azt is, hogy a kőműves építőmesterek mindenfelé testületeket, céheket, egyleteket, társulatokat képeztek. Ugy szintén mindenki előtt, ki a történelem lapjait forgatta, világos és kétségszűvevönhatlan azon ténybeli körülmény, hogy a tizenhatodik század reformatiójából eredt zavarok következtében Angolhonban épen úgy, mint Németországban a művészetek, és különösen az egyházi építészet iránti érzék és érdeklődés eltűnedezett; minek az lőn következménye, hogy az addig virágzott építő-tanyák, kőművesi páholyok, vagyis mester-társulatok veszni indultak.

Gondolkodóba ejté e szomorú állapot és fenyegető helyzet az építészeket; miért is, hogy a szép ősi intézményt a feloszlástól megmentsék, a tizenhetedik század elején azon egyedül sikeresnek látszó expedienshez folyamodtak, hogy a páholyokba minden rendű és állásu egyénekből tisztelési tagokat válasszauak. Megtörtént. Az ily tagokat, hogy a tulajdonképi, mesterséggel foglalkozó építészektől megkülönböztessék, „fölvett kőműveseknek“ (accepted masons) nevezték el. Három ily tag alapítá a modern szabadkőműves szövetséget a mult század elején Angliában. Ezek a magas angol egyház szónoka Anderson Jakab, a francia menekült református udvari szónok

Desaguliers Teofil és Payne György protestans régiségbuvár.

Ugyanis 1717. év február havában nevezett férfiak vezérlete alatt London városának négy páholya az „Almafához“ címzett fogadóban egyesült, a többi kőműves egyletektől különvált, s azoktól független, szabad nagy páholyt alapított, melynek tagjai magokat „szabadkőműveseknek“ keresztelék el, s még azon év június 24. napján „nagymestert“ választának kebelökből magoknak. Ez időtől fogva Keresztelő sz. János napján a szabadkőművesség alapításának évfordulóját mindenütt lélekemelő áhitatos ünnepélyességgel megülik a jámbor s ártatlan testvérek.

E titkos társulat hirtelen elterjedt mindenfelé. A Continensen Belgium azon ország, mely a szabadkőművességet legelőször befogadá, mert már 1721. év június 24-én páholy alakult a hennegau Monsban. Innen Franciaországba szivárgott át, ugyanis 1725-ben Párisban nyitottak páholyt első ízben angol nemesek Hurre vendéglősnél. 1730-ban az angolok Dublinban alapítottak páholyt; 1733-ban pedig Florenczben és az amerikai Bostonban. Az erre következő négy év alatt a kőművesek mecse Haagot és Genfet, nem különben Svédhont és a jó Lengyelországot világítá meg. 1737-ben Hamburgban nyílt páholy. A következő évben a porosz koronaörökös, a későbbi II. Frigyes király avattatott titkon testvérré Braunschweighban, ki 1740-ben trónra lépván, Berlinben

alapított páholyt, mely 1744-ben „nagy anyapáholylyá“ emeltetett. Ezután a szabadkőművesek egyik országból a másikba terjedtek el; ma már szép hazánk főpontjain is felütötték fejüket. Köztudomásu dolog, hogy tizenkét magyar városban nyitottak eddig páholyokat. Budapesten négy páholyban működnek a mindkét szertartásu testvérek. Érsekújváron, Pozsonyban, Sopronyban és Győrött egy-egy páholyt látunk. Aradon, Baján és Szegeden hasonlóképen egyre akadunk; de Temesvárott már kettőben is alig férnek a vakoló hősei. A magas kormány engedélyével nem régen alapítottak a határ-örvidéken, Fehértemplomban. A jó erdélyiek sem maradhattak mentek tőlök. Kolozsvárott és Nagy-Szebenben szintén megnyitak már páholyaik.

Itt azonban mellékesen meg kell jegyeznünk, hogy a szabadkőművesség alatt ma minden titkos társulatot értünk. Minthogy egység csak tiszta szeretetből származik, valamint a fékvesztett protestantismus számlálhatlan tévelyek termékeny szülőanyja: úgy az ő szabadkőművességből is számos titkos társulat keletkezett. Ezek közül említésre méltók a „felvilágosultak“, a „karbonárik“ és a „féniek“ társulatai. Mindezek alapításának terve a kőművesi ideák befolyása alatt fogamzott meg.

Az illuminatusok vagyis felvilágosultak rendét Weishaupt Ádám, az ingolstadtí egyetem jogtanára alapítá 1776-ban három tanítványával.

Lassankint Dél-Németországban igen elterjedt e rend, kivált miután a hannoverán Knigge báró a kőművesség alakjába öntötte a társulatot. E felvilágosultak 1784-ben veszélyes conspiratiót szerveztek Bajorhonban, mi fölfedeztetvén az országból minden titkos társulattal együtt kitiltattak. 1786-ban követeket küldtek Párisba, hogy a francia kőműveseket magok részére nyerjék; mi a sophisták, vagy hitetlen encyclopaedisták segélyével, kik a páholyokba léptek, rövid idő alatt meg is történt. E körülménynek kell tulajdonítanunk a szabadkőművesség reformját, mert a felvilágosultak eszméiket, elveiket és terveiket közölték a kőművesekkel s velök egybeolvadván, el is fogadtatták azokat. ¹⁾

A karbonárik társulata sem más, mint a szabadkőművesség egyik ága. E század elején támadt Olaszországban, és pedig, mint a „La Cispalina“ nevű olasz páholy múlt évi jelentése mutatja, 1803-ban alapítottatott Milanóban. Ma már egész Európában el van terjedve.

A féniek társulatát valószínűleg angolok alapították e században, a negyvenes években, Éjszak-Amerikában, mert a római sz. Szék 1865-ben az ő ügyökben azt válaszolja az amerikai püspököknek, hogy a féniek titkos szövetségét is rosztalja

---

¹⁾ Wetzer. Kirchen Lex. Tom. IV. V. Hist. polit. Blätter. Tom. VIII. 65. l. Vascotti. Hist. Eccl. 1869. 524. l. Wouters. Hist. Eccl. 1872. 284. l.

és tiltja az egyház, mint az 1845-diki decretum mutatja.

Mi a páholyok számát illeti, azt biztosan meg nem határozhatjuk, mert majd fogy, majd pedig növekedik. Findel testvér az egész földkerekségen 7300 páholyt számlál. ¹⁾ Ebből az egyesült államokra körülbelül 4000 páholy esik szerinte; Britanniára 2175, Németországra 314; Hollandban 66 van, Svájcban 27, Dán és Svédhonban 33. Legtöbb páholy protestansok között alakult. Katholikus országokban nem nagy haladásnak örvendenek, kivéve elfajult korunkban három szerencsétlen nemzetet, a francziát, spanyolt és az olaszt, melyek úgy nyögnek a forradalmi kőművesség zsarnoki járma alatt, mint Krisztus idejében az ördöngösek. A szegény Franciaország már a deisták kora óta képezi e kivételt; a két párisi nagypáholyhoz ma a „La Cisalpina“ szerint 365, Findel szerint 380, Ségur szerint pedig több mint 400 páholy tartozik: commendátoruk Cremieux ügyvéd, a párisi commune tagja. Spanyolország és Portugal e század elejétől a legvadabb kőművesség játszólaptája, mint nem régen mondá ő Szentsége. Itt oly erősen állanak a szabadkőművesek, hogy nagymesterök, Zorilla államügyér, a királyi koronáról rendelkezhetett. A meglátogatott Olaszthonban Findel testvér szerint sem bir ezen exotikus növény annyira elterjedni, mint protes-

---

¹⁾ Geschichte der Freimaurerei. II. Aufl. 805. 1.

tans országokban. Ez már az évi páholylajstromokból is kitűnik, melyekben folyvást új város nevekre akadunk, miközben az előbbiek eltűnnek. Maga a kőműves Findel is megvallja ¹⁾: „A különböző kormányok rendszabályai, inquisitio és papság sohasem engedék, hogy a kőművesség Olaszthonban megszilárduljon; tartós virágzásra pedig épen nem juthatott.“ És mégis, ha a „La Cisalpina“ 1872-ki kimutatásának hitelt adunk, Olaszországban jelenleg 330 különféle szertartásu páholy van, melyekben az első méltóságot Garibaldi viseli, valóságos nagymesterök pedig Manzoni testvér, ügyvéd és képviselő. A németországi páholyok, ugyanezen olasz kőműves tudósítás szerint, napjainkban mind egyesültek, hol összesen 8 nagy és 404 kisebb páholy van; mindezek főnöke vagyis protectora Vilmos császár testvér, helyettese Frigyes koronaörökös; a berlini anyapáholy alatt, melynek nagymestere Messerschmidt haditanácsos, 168 kisebb páholy áll. Ugyanezen olasz páholy értesít továbbá, hogy Hollandban ma 17 páholy van, melyeknek nagymestere Vilmos, németalföldi hercege. A svéd kőművesek feje maga a király, Oszkár testvér. A dán páholyok főnöke a király titkára, Trap. ¹⁾

A jó Austriában és boldog Magyarországunkban csak a ministerialis szabadság dicső kora óta

---

¹⁾ Gesch. d. Fr. 581. l.

²⁾ Magyar Sion. 1873. febr. füz.

keletkeztek és szaporodnak folyvást a szabadkőművesi páholyok, azon különbséggel, hogy — mint az idén Pesten tartott kőműves-bálon a bécsiek küldöttje állítá — míg Austriában csak türetnek, hazánkban a kormány egyre engedélyezi az új páholyok alakulását s így protegálja őket. Így nyitottak most páholyt Fehértemplomon. Már nem is csinálnak létezésökből titkot. Nyilvánosan szerkesztenek Budapesten három lapot. A „Hajnal“-t Harrach szerkeszti évek óta; az idén pedig a „Szabadkőművesi Figyelő“ indult meg. Szerkeszti Hollós László, a Magyar Oriens titkára, 18-ik fokú, skót ritusu szabadkőműves.

Határozottan tehát a páholyok számát nem tudhatjuk, mert mind a német, mind a franczia, mind az olasz kőművesek kimutatása különböző. Van Dalen testvér, az 1872-ki kőművesi évkönyvében, egyetért Findellel. Annyit azonban állíthatunk, hogy a páholyok mindenfelé szaporodván, a tagok száma, legalább minálunk, nőttön nő. Ország-világ tudja, hogy a magyar kőművesek nagymestere, a gyöngyösi katolikusok követé, Pulszky Ferencz.

Alig van már egyházmegye a világon, melyben szabadkőművesek nem találtatnának. Mint magok tudósítanak, a földkerekségen összesen nyolcz millió kőműves van. ¹⁾ Ezen összeírás azon-

---

¹⁾ Ségur : Die Freimaurer. IV. Aufl. 1870. 9. l.

ban 1867 előtt történvén, ma valószínűleg többen vannak. A szabadkőművesek névtárában leljük nemesak a mult század forradalmi bölcsezeit, Helvetiust, Voltairet és másokat, hanem az újkor több celebritását is. Ott tündöklük az atheista Proudhon, a materialista Blanc Lajos, ott az istentagadó Renan, a franczia Nagy Oriens nagy kancellárja, Cavour gróf az olasz kőművesek protectora, a híres zürichi testvér Dr. Bluntschli, ki néhány hó óta, mint a baireuthi nagypáholy nagymestere, az összes német kőművességnek irányadója; onnan ragyognak elénk, korunk forradalmi istentelenségének csaknem valamennyi koryphäusai, Mazzini, Garibaldi, Kossuth Lajos, Juarez. ¹⁾

Végre, történetök záradékaúl, említés nélkül nem hagyhatjuk, hogy nő-kőművesek is vannak. A férfiak „testvéreknek“, a nők pedig „nővéreknek“ hivatnak.

A nő-szabadkőművességet alkalmasint a mult század közepén Egalité Fülöp Lajos, orleansi herceg, a rend nagymestere alapítá. A nővérek, szerkönyveik tanúsága szerint, „a rózsza vagy szeretet nympháinak“ neveztetnek. E kőműves szépnem, úgy mint a férfi-kőművesség több ritusra, obedienciára, vagyis szertartásra oszlik. ²⁾

---

¹⁾ Ségur : Die Freimaurer. 85. l.

²⁾ Manuel complet de la Maçonnerie d' adoption. 40. l. Ségur. 108. l.

II.

A titkos társulatok szervezete.

A francia kőművesek egyik előkelő nagymestere, Ragon testvér, nem régen a nancyi Oriens parancsára, később approbált könyvet írt. Ebben többi közt állítja: „Csak egy kőművesség van, s ez csupán egy forrásból ered.“ ¹⁾ És mégis mit tapasztalunk? A hány ország, a hány szertartás, a hány oriens, annyiféle kőműveseket látunk. Minden szabadkőműves író, új és más tanokat, az előbbitől eltérő elveket hirdet és fejteget; egymással harcolnak, hevesen vitatkoznak. E szavakat tehát úgy kell értenünk, hogy, ha a szabadkőművességet egészben véve tekintjük, oly sectákból álló alaktalan tömegnek tűnik fel, me-

---

¹⁾ Ségur. Die Freimaurer. 14. l.

lyek egymással valamennyien viaskodva csak ott értenek egyet, hol az isteni és emberi tekintély ellen kelnek ki.

Telát daczára annak, hogy a szabadkőművesség szervezete hierarchikus; daczára annak, hogy valamennyi ország és vidék páholyainak külalakja és jelvényei, czélja és iránya egymáshoz hasonló, vagy talán ugyanazok: mégis téved, ki azt gondolja, hogy a világ különféle titkos társulatai, melyekben egyenlően szigorú, feltétlen engedelmességet látunk, oly egészet képeznek, mintha azt mind egy katonai vas-vessző mozgatná. Nem egy főnök kormányozza, a földkerekség valamennyi páholyait, külsőleg. A szabadkőművesség alatt igen sok, tagadhatatlanul ugyanazon természetű és szellemű analog társulatoknak tarka halmazát kell magunknak képzelnünk, mely társulatok egymással néha nyílt harczra kelnek, ma egyesülnek, holnap elválnak.¹⁾

A szabadkőművesség alapítói felhagytak ugyan a kőműves mesterséggel, de a kőműves páholyoknak és kivált a középkori kőfaragó egyleteknek törvényes alapját, szerkönyveiket és műkifejezéseiket megtarták. Ez az oka, hogy a modern kőművesek egész organisatiója és csaknem minden külső berendezése, a régi valóságos mesterekéhez annyira hasonlít. A szabadkőművesek közt is találunk inasokat, legényeket és mestere-

---

¹⁾ Hist. polit. Blätt. 1841.

ket; összejöveteleikből a profánokat vagyis be nem avatottakat kizárják; a tagságnak föltételei vannak; egymást kölcsönösen segíyezni tartoznak; gyűléseiket úgy nyitják meg és zárják be, mint a régiék; különös szertartással vesznek föl; vannak symbolikus szavaik, jeleik, képeik, mint a régieknek; esküvel kötelezik magokat a titoktartásra. Csakhogy mindezt természetesen átvitt értelemben használják, nem oly tiszta, szent és hamisítatlan jetetésben, mint az igazi hajdani kőműves ezéhek és társulatok. Még magával a „szabadkőműves“ névvel is találkozunk a közép-korban, de természetesen más jelentményben. Így egy 1350-ki angol parlamenti aktában előfordul a „freemason“ (szabadkőműves) kifejezés, mi szabad, vagyis templomi faragványra szánt kővel dolgozó kőművest jelent, kit a jámbor mesterek, a közönséges kővel foglalkozó egyéb kőművesektől, vallásos áhitattal megkülönböztettek. Száz évvel később, a strassburgi dómot építő német kőművesek, hasonlóképen ugyanily indokból „szabadkőműveseknek“ nevezték el magokat. ¹⁾

Az intézmény eredeti szervezetét, vagyis teljes alkotmányát, az alapító szabadkőművesektől megismerni, hiába iparkodunk, jöllehet a három alapító közül, kettő is írt alaptörvényeket. Ugyanis Payne 1720-ban az „Általános rendeleteket“ alkotá meg, melyek az elöljárók és tagok jogairól

---

¹⁾ Periodische Blätter. 1872,

és kötelmeiről harminczkilencz pontban bőven szólnak, de a titkos szövetség lényegéről s természetéről, valamint rendeltetéséről, semmi tájékoztatást sem nyújtanak. Fontosabb okmány ennél, az 1723-ban Anderson által szerkesztett Alkotmány-könyvben talált „Ős kötelmek“ vagyis alaptörvények czimű rész, mely a szabadkőművesek előtt mai nap is tekintélylyel bír, és minden új szervezkedésnél alapul szolgál. Az „Ős kötelmek“ hat szakaszban tárgyalnak Isten és a polgári hatóság iránt való köteleességekről, a páholyokról s azok tagjairól, a társulat igazgatásáról és a testvérek magaviseletéről.

A ki azon alaptörvényeket olvassa, kénytelen megvallani, hogy azok a symbolikus kőművesség céljaihoz legkevésbbé sem illenek, mert a szabadkőműveseknek, működésök után ítélve, más rendeltetésök van; ennélfogva vagy akarjuk vagy nem, azon gondolatra kell jutnunk, hogy már kezdetben, alapszabályaikkal is, csak a világot szándékoztak árnítani. Ugyanis a modern kőművesek összhangzólag a társulat magasztos rendeltetéséről beszélnek, már pedig ily fenséges célokról a kőművesség alaptörvényei, az „Ős kötelmek“ mitsem tudnak.

Az alapítók által írt művek szerint, a kőműves intézménynek sem határozott szervezete, sem világosan kijelelt célja nincsen, de még meghatározott eszközei sincsenek, melyekkel eszményét megvalósíthatná. Innen magyarázhatjuk a belé-

pett tagok csalódását és elégedetlenségét. Ebből érthető azon jelenség, hogy magában a szövetség kebelében, folyvást lépnek föl egyének, kik magokat hivatva érzik, hogy a kőművesség igazi titkát fölfedezzék és az intézetet phantasiájok szerint átalakítsák. Ez az oka, hogy a szabadkőművességnek most már vagy hatvan különféle rendszere van, különböző nevek alatt. ¹⁾ A társulat egész történetén veres fonalként húzódik át a versengés és czivódás szelleme és a kőművesi lapokból napjainkban sem olvashatunk csak egyetlen számot sem, hol rendszer rendszer ellen, páholy páholy ellen, testvér testvér ellen nem küzdene és harcolna. ²⁾

Miután az üres alaptörvények, és a symbolumok önkényű jelentései nem elégiték ki a kőműveseket, hanem azt gyanittaták velök, hogy a jelképek megett szükségképen nagy titkok rejlenek; miután a szövetség organisatiója ennyire hiányos volt: a három eredeti fokozat, inas, legény és mester, melyeknek lényegét senki sem értette, többé nem volt elégséges; a titkok utáni vágy csakhamar magasabb fokozatokat és méltóságokat hozott létre. Mit cselekedtek tehát? „Először e hármat megsokszorozták hárommal; ez időtől kilencz fokozat lett. Később a fokozatok számát harminczháromra emelték. Végre pedig,

---

¹⁾ Ségur. Die Freimaurer. 78. 1.

²⁾ Periodische Blätter 1872.

hogy az esztelenség mértéke teljes legyen, a hármat harminczszal szorozták meg.“ ¹⁾ Így van vagy kilenczven, néhol pedig száz is.

E méltóságok és magasabb fokok eredetét, igen érdekesen és hitelt érdemlőleg adja elő más helyen maga a kőműves Findel testvér, miután a csalódások és elégedetlenségek következményeiről szólt. Ennélfogva „a régi manuscriptumokba és feliratokba mélyedtek (a testvérek), melyekben csakugyan mindenki meg is találta a maga módja szerint, a mit keresett: az alchymista meglegelte a teljes processust és a nagy universalét; a szellemlátó, kabbalista és theosophus megtalálta a mindenség lefátyolozását, a jóslatot és az apocaliypsis magyarázatát; a történetbuvár a régi pogány mysteriumok, a gnostikusok és templáriusok folytatását. Csalókká lettek e tudványók, fokokat gyártottak és rendszereket minden igény és irány számára, és árucikkeiket a hiszékeny francziáknál és jó németeknél, később Svédhonban, Angliában és Amerikában is, jó pénzen eladták.“ ²⁾

A magasabb fokok közül ismeretesebbek: „az ősz fok, választott, bölcsész fok, szent András lovagja, nap lovagja, kadosk és rózsakereszt fok.“ ³⁾ Csaknem mind a múlt század derekán

---

¹⁾ Findel. Gesch. d. Fr. 838. l.

²⁾ Gesch. d. Fr. 281. l.

³⁾ Ségur. Die Fr. 52. l.

jött létre. „Igy van ma egy halmaz szalag, írja Findel, jelvény, szertartás és hivatal. Hízelt ez a hiuságnak, mi mindaddig fennáll, míg csak szellem- és érzelemgyengesség leszen, mely eléggé balgatag, hogy ki engedi zsebéből lopatni pénzét.“ ¹⁾

Tehát a leghitelesebb forrás, a híres kőműves Findel testvér történetírójuk szerint, minden obediencia azaz szertartás, vagyis minden ritus, legyen az „symbolikus ritus“, „skót ritus“ vagy „Misraim ritus“, szóval bármi néven nevezendő szertartás, nem más hiába való külsőségnél. „Testvéreink, habár az egész földkerekségen el vannak is szórva, mégis csak egyetlen községet képeznek“, mondja a rituale. „Ők valamennyien ugyanazon titkokba vannak beavatva, ugyanazon úton járnak, egy és ugyanazon szabály szerint vannak kiképezve, szóval egyenlő szellem lelkesíti őket. Bármelyik elismert ritushoz tartozik a kőműves, testvértársa ő a világ minden páholyának.“ ²⁾

A mondottakkal nemcsak hogy nem ellenkezik, hanem azokat inkább megerősíti azon észrevétel, hogy az egyes országok önállólag szervezik páholyaikat. Az, hogy Magyarországnak megvan a maga Oriense épen úgy, mint Franciaországnak, Olaszhoz, Spanyolországnak,

---

¹⁾ Gesch. d. Fr. 238. l.

²⁾ Ségur. Die Fr. 81. l. Règlements généraux de la Maçonnerie écossaise. Art. 2.

Portugálnak , Németalföldnek , Szászországnak , Mexiconak, Új-Granadának, az Egyesült államoknak és a többi államoknak Nagy-Orienseik; hogy Skóciának, Írlandnak, Dániának, Hamburgnak, Új-Yorknak nagypáholyai vannak; hogy Angolhonban, Franciaországban, Braziliában nagytanácsot lelünk; hogy Svájc nagy directoriummal dicsekszik: mindez a dolog természetén, a szabadkőművesség belső szervezetén és lényegén semmit sem változtat. Mindez csak külsőség, de a szabadkőműves rend titkos szövetség, melynek nyolcz millió tagja van, kiknek kormányzására és lehető rendben tartására hivatalokat szerveztek; a hivatalnokok száma ötszáz ezer, vagyis körülbelül ennyien vannak, kik activ szolgálatban vannak, mint a „Le Mond Maçonnique“ kőműves lap 1866. augusztusi száma jelenti.

III.

A szabadkőművesség természete.

A kőművesek nyilatkozatai szerint, a titkos társulatok természetéről, czéljáról és eszközeiről beszélni igen nehéz dolog. De mai napság alig tűzhetünk magunk elé könnyebb feladatot ennél. Ha a szabadkőművesség oly titkos társulat volna, melynek lényegét setét függöny takarná minden profán előtt, akkor kétségkívül hitelesen senki sem szólhatna róla. Azonban szerencsére már régóta oly irodalmat teremtettek, melyből a kőművesség természetét az egész világ ismerheti.

1866-ban, egy tekintélyes kőműves, Kettelernek ezt írta: „A társulat törvényein kívül nálunk csak jelképek vannak, melyek jelentősége felől semmi szabálylyal, semmi tekintélylyel sem birunk, s melyek magyarázata teljes szabadságunkra ha-

gyatik. Hitezikkelye a kőműves egyletnek épen-
séggel ninesen. Az, mi a kőműves szövetségben
közös, a tisztán emberinek ápolásában és egyes
jelvényekben, úgymint biblia, czirkalom, szögmérő
s más effélében áll. A többire nézve oly külön-
féleség uralkodik, s az egyes páholyok szelleme
és iránya annyira különböző, hogy azokat meg-
ítélni kevés kőműves képes. A nemkőműves foly-
ton azon veszélyben foroghatna, hogy a részt
hibásan egésznek tartja.“ ¹⁾

Teljesen méltányoljuk e testvér őszinteségét,
és nyilatkozata folytonosan szemünk előtt fog le-
begni; mindazáltal a titkos társulatok története és
organismusa, az ily hivatalos földerítéseket gya-
nakodva tekinti. Igen jól tudjuk, hogy az egyik
ritus páholyai tulzóbbak, egyik ország kőművesei
merészebbek, mint a másik szertartást követő
testvérek; de habár a német kőművesség a pan-
theismus, a francia Oriens az atheismus, az olasz
venta a forradalom, a spanyol páholy a radica-
lismus zászlaja alatt vitézkedik is: mindezen külső
jellegek a szabadkőművesség lényegét és termé-
szetét meg nem változtatják. Ha a szabadkőmű-
vesség szellemét és végcélját vizsgáljuk, egynek
bizonyul az az egész föld hátán.

A kőműves Trentowski testvér nem régen
többi közt így írt: „A szabadkőművesség lényege

---

¹⁾ Ketteler. Lehet-e hívő keresztény szabadkőműves?
Pécs. 1866. 51. 1.

és kizárólagos tárgya a humanitás.“ ¹⁾ A híres Görres és tudós Fillips által szerkesztett tekintélyes folyóiratban a következő sorokat olvashatjuk: „A humanitárius köművesség valódi lényege és jelleménél fogva nem más, mint az indifferentismus feloszlásába átment protestantismus. Ez ugyanis a tizenhetedik század vége felé Angliában, magától minden positiv keresztény basist ellökvén, elérte a reformatio végcélját. Minthogy ott sokaknál a hitnek utolsó nyoma is eltűnt, a testületek e hónapban valami általános egyház után sohajtoztak. Ez a szabadkőművesség, mit ennél fogva legrövidebben így definiálhatunk: az indefferentismus egyháza, a tizennyolczadik és tizenkilencedik század haeresiseinek társas alakja, melybe a tizenhatodik század protestantismusa merült. Miért is a köművességnek igazi és tulajdonképen nyílt titka az indifferentismus; a mivel még a lelakiszegényeket mint titkos tannal traktálják, az gyermekies dőreség vagy hiábavaló lim-lom, mit azért találtak ki, hogy az együgyűeket rászedjék és a henye pirókoknak mulatságot szerezzenek.“ ²⁾

Helyesen ítélték-e a negyvenes években Bajorországban, feleljen a történelem. A szabadkőművesség egész története ugyanerről tanuskodik. Hogy teljesen meggyőződjünk a felsorolt adatok

---

¹⁾ Bauhütte (a német szabadkőművesek egyletének közlönye) 1865. 124. l.

²⁾ Hist. polit. Blätter. 1841. 8. k. 66. l.

igazságáról; hogy megvilágítsuk azon homályt, melybe a köművesség alapítása burkolózik; hogy kellőleg méltányolhassuk a római sz. Szék ítéletét a szabadköművesség felett kezdettől korunkig: a történelmet kell meghallgatnunk, csak futó pillantást kell vetnünk azon szellemi áramlatokra, melyek a mult század elején Angolhonban uralkodtak.

Azt hiszszük, tudja az olvasó, hogy tulajdonképen Anglia a hazája a deismusnak vagyis a hitetlenek, naturalisták, szabadgondolkozók tanának, mely a materialismus és atheismusban érte el tetőpontját. A reformált Kálvin-féle képtelen vallás-rendszer által lealacsonyított ész a deismus szándékozott megmenteni, az ész vallása akará a lelkiismeretet rehabilitálni.

Meglepő dolog, hogy az angol deismus épen akkor ünneplé legszebb diadalaít, midőn a symbolikus köművesség alakult. A leghiresebb hat angol szabadgondolkozó: Toland, Collins, Woolston, Tindal, Chubb és Bolingbroke, a jelvényes londoni nagypáholy alapítóival egy időben élt. E férfiak istentelen művei igen elterjedtek, de tanaik és megtestesült elveik következményei is csakhamar meglátszottak az életben. „A tizennyolczadik századdal oly nagy vallástalanság lépett Angliába — írja Döllinger, — oly indifferentistikus érzület lépett uralomra, hogy idegenek, mint Montesquieu, oly benyomást érezének Angolhonban, mintha ott már semmi vallás sem volna; és komoly férfiak

aggodalmokat fejezék ki, hogy az egész nemzete *hitetlenségbe és erkölcstelenségbe süllyed.* “ ¹⁾ Ezen nem örvendetes időbe esik, a szabadkőművesség alapítása.

Most az eddigiektől eltekintve, önkénytelenül is azon kérdés merül föl, vajjon minő állást foglaltak el a szabadkőművesek e deistikus iránynyal szemben? Talán erélyes oppositiót képeztek e hamis rendszer ellen? Koránsem.

Erdman, az angol deismus történetét következő szavakkal zárja be: „Mindig szélesebb kört foglalt el a deismus az által, hogy a szabadkőműves páholyoknak tulajdonképi vallása lett.“ A híres nagymester, Eckert Ede, drezdai ügyvéd pedig így szól: „Már régen tudjuk, hogy a szabadkőművesség, mely avatottjai közé számlálja a protestans klérus nagy részét, a materialismus tanának hive, és hogy benne a bölesészet a zsidóság és kereszténység utálatos vegyülékét hirdeti, mely végelemzésben a legdurvább deismusban olvad fel.“ ²⁾

Kik a deisták, jól ismerjük. Ezek azon virtualis vagyis aequivalens apostaták, kik minden kinyilatkoztatott és keresztény vallást egészen elvetnek. Ezeket hívjuk közönségesen hitetleneknek. Ha tehát a kőművesség mindjárt eleve a teljes indifferentismus, a deismus terére lépett, akkor

---

¹⁾ Kirche und Kirchen. 79. l.

²⁾ A szabadkőművesség. 1854.

még azon esetben is, ha kezdettől nem szándékozott volna ellenség módjára ostromolni a kereszténységet, mégis az egész rendszer benső logikájának a positiv kereszténység elvetésére kellett szükségképen vezetnie. Oly társulat, mely valamennyi keresztény hitfelekezettől, sőt általában az egész keresztény hittől eltekint, a kereszténységgel szemben már, ez által, ellenséges állást foglal el.

Ennek következtében akár a történelmet kutassuk, akár a legilletékesebb Eckert testvérre hallgassunk, mindig azon egy eredményre jutunk, hogy tudniillik a szabadkőművesség, habár közvetve, a protestantismus leánya. E körülményben találja megfejtését azon kétségbevonhatlan történeti tény, hogy a kőművesség csaknem mindenkor karöltve járt a protestantismussal. Mert hiszen, mint a kőműves Findel írja: „A mi a protestantismus részben, az a szabadkőműves szövetség egészen.“ Minél jobban hajol a protestantismus a rationalisták, és Sidow után az atheisták rendszeréhez, annál inkább a tiszta naturalismusba megy az át a kőművességben, mert ugyanazon Findel szerint: „a tökéletes szabadkőművesség a humanitás tökéletes egyháza.“

A szabadkőművesség tehát már csak azért sem lehet ellensége a protestantismusnak, mert maga is többé kevésbé protestans intézmény. A protestans Angliában született, mind a három alapítója protestans volt, sőt Anderson és Desaguliers

famosus heves londoni predikátorok. Legtöbb páholy, mint láttuk, protestansok közt alakult, hol ugyanis utját senki sem állta. Ez az oka annak, hogy a protestantismus mint ilyen az indifferens szabadkőművességet soha sem kárhoztatta.

Nem tartjuk érdektelennek az olvasóra nézve, hogy megismertessük röviden azon hires harczot, melyet az ötvenes években az ismert celebritás, Hengstenberg, berlini tanár, a szabadkőművesség ellen vivott. A tudós tanár azt igyekezett kimutatni, hogy az evangelikus egyház, a kőműves rend felől, már a múlt században kedvezőtlenül vélekedett. ¹⁾

Ellenében a berlini nagypáholy hivatalos védője, mintegy bizonyos győzelmi öntudattal, többi közt így replikáz: „Ha minekünk Hengstenberg még egy tuczat ilyféle idézeteket hordana is fel, még akkor sem bizonyítana egyebet, minthogy Hengstenberg előtt már a múlt században is voltak Hengstenbergék, kiknek ítéletét ép oly keyéssé tarthatjuk az evangelikus egyház ítéletének, mint a mily kevésbé kívánhatja Dr. Hengstenberg úr, habár teljesen respektáljuk elmeélét és theologiai tudományosságát, hogy az ő szavait az evangelikus egyház szavainak vegyük. Az evangelikus egyházban sohasem léphet föl egyes ember tekintély gyanánt, ha még oly magas állásu is, mint

---

¹⁾ Die Freimaurerei und das evangelische Pfarramt. II. 5. l.

a pápa a katolikus egyházban, ennek tana szerint. A pápa ítélete a szabadkőművesség felett egészen más dolog. Valóban a dolog természetében rejlik, hogy a pápai curiának a szabadkőműveseket kárhoztatnia kell.“ ¹⁾

Ez másképp nem is lehet. Igazság csak egy van; a mi az igazsággal ellenkezik, az mind tévely, tévely pedig tévelyt illetékesen és tekintélyel nem roszalhat. Tehát valamint nem kárhoztatja a kőművesség édesanyját, a protestantismust, úgy nem tilthatja ki a szülei házból ez sem gonosz fajzatát, ha következetes, vagyis jó protestans akar lenni. A protestantismusnak positiv saját dogmái nincsenek, csak annyi tana van, a mennyi ellen nem protestál. De midőn a bibliát minden jámbornak kezébe adja, a szabad vizsgálati elvnel fogva meg nem tilthatja neki, hogy vagy saját belátása, vagy a Szentlélek sugallata szerint ne alkosson magának czifránál czifrább új vallást. Így lett a protestantismus indifferentismussá, ez deismus vagyis naturalismussá, végre pedig nyílt atheismussá. Ha az ember a rationalismus lejtőjére lép, a gravitatio törvényénél fogva önmagától egy helyen meg nem állhat; mihelyt a szent város kapuiból kilép, szemei előtt oly óriási sivatag terül el, melynek határain soha át nem csaphat, bármennyire tévedjen is el.

Így bolyong a protestantismusnak ezen sze-

---

¹⁾ Freimaurerei und Christenthum. Berlin. 1854. 68. l.

renesétlen utolsó ivadéka, a szabadkőművesség is. Nincs istentelen tan, nincs erkölestelen elv, nincs kártékony rendszer, nincs böcsészeti esztelenség, mit benne fel nem találhatnánk. Miután az igazság kárhóztató ítélete lelkiismeretét vérig sebzte, mint a testvérgyilkos Káin földönfutóvá levén urától és Istenétől bujdosik, az egyházat ostromolja, és örvöngésében embertársai ellen fordulván, a társadalom romlására kezd törni, államveszélyes elveket hirdet, felforgatásokban, zavarokban, forradalmakban leli kedvét.

Hogy a kőműveseket rágalmazni ne látszassunk, hivatkozunk a történelemre s a szabadkőművesség céljára és eszközeire.

A régi kőműves páholyokban a deistikus irány emelkedett érvényre. Ez történt és pedig hatványozott fokban a felvilágosultak rendében, míg a karbonárik társulatában a legdurvább embertelenség és legelfajultabb istentelenség hágott tetőpontra. Hogy a modern szabadkőművesség természete és szelleméről alapos ítéletet mondhasunk, szem elől nem téveszthetjük, hogy a történelem bizonyossága szerint minden titkos társulat végcélja egy és ugyanaz, jóllehet egyik mérsékeltebb mint a másik, az eszközök megválasztásában egyik tapintatosabb és ildomosabb a másiknál, terveinek megvalósításában egyik okosabban él az opportunitás elvével mint a másik. Mindez azonban csak mellékes, mert utoljára az egész világon elterjedt egyetlen szabadkőművesség vagy

száz éve nem egyében fáradozik, mint az egyház és államok felforgatásán.

A felvilágosultak társulatának nyílt kettős célja volt: vallási és politikai emancipatio, vagyis az oltárok és trónok lerontása; az illuminátusok a kinyilatkoztatott vallás helyébe a természet valóságát, az egyeduralom helyére a democratiát akarák állítani. 1786-ban ezen újabb titkos társulat egyesült a vén szabadkőművességgel; ez időtől mindaz, mit csak Voltaire, Dalember s társai az egyház és trónok felforgatására kigondoltak, összpontosult a szabadkőművességben. Ezen történelmi kifejlődéséből magyarázható meg legvilágosabban a kőművesség egyházellenes és államveszélyes természete és szelleme.

Azt állítják ugyan a szabadkőművesek, hogy nekik semmi más céljuk nincsen, mint tökéletessé tenni az emberiséget és segíteni a szűkölködőkön; azonban tulajdon alkotmányukból, a nyilvánosság elé bocsátott bizonyítékok és okmányokból, azon conflagratiók és felforgatásokból, melyek e végső korszakban Franciaországot és Olaszhont, úgy mint Spanyolhont és Németországot felzavarák, tudjuk, hogy a szabadkőművesség nem kevésbé ellensége az államnak mint az egyháznak. A ki a szabadkőművesek egyházellenes és államveszélyes terveit és fondorlatait kimerítőleg akarja olvasni, azt Eckert, Le Franc és Barruel idézett műveire utaljuk. ¹⁾

---

¹⁾ Wouters. Hist. Eccl. 1872. Tom. III. pag. 284.

Ne higgye senki, hogy a pantheistikus német kőműveseknek más feladata és rendeltetése volna. Dr. Seydel Rudolf, lipcsei bölcészettanár szerint: „A modern szabadkőművesség lényege az istenihletett emberiség, pantheismus.“ ¹⁾ Ámde e tan nyílt tagadása a kereszténységnek. Ezen istentagadó természetéből kell értenünk a kőművesség célját is, miről Seydel testvér így nyilatkozik: „A szövetség célja nem más, mint mindazon emberek, kik e világon már bensőleg az eszményi, az istenteljes, az isten-emberiséghez tartoznak, külső kötelék által is egybekapcsolni.“

Itt a lényeges különbség a kereszténység és a modern szabadkőművesség között. A kőművesség az emberi ész beteges alanyi nézeteivel akarja az embereket egyesíteni, Isten nélkül akar istenországot alapítani, isten-telt emberiséget létrehozni; a kereszténység ellenben Isten által állít istenországot, isteni tanok és erők segélyével alapít igazi emberi szövetséget.

E benső ellentétet a szabadkőművesség és a katolikus egyház között Seydel testvér is teljesen elismeri, és a kőművességet csak azért tartja szükségesnek, „hogy az egyházat a legveszélyesebb tévedésektől megtisztítsa.“ Más szóval, a pantheistikus kőművesség is csak azért buzgólkodik, hogy a katolikus vagyis egyedül igaz egyházat, mely neki, míg a többi tévely mind hozzá szegő-

---

¹⁾ Katholicismus és szabadkőművesség.

dik, egyes egyedül állja útját, a föld színéről száműzze.

Mások nem burkolóznak homályba, a dolgokat a magok nevén nevezik meg. 1860-ban, nem sokára a francia-olasz-osztrák háború befejezése után, a „Neue Preussische Zeitung“ néhány cikket hozott e cím alatt: „A pápa helyzete és a jelen olasz forradalom eredete,“ — és azokban idézeteket a titkos társulatok vezéreinek legbensőbb és legtitkosabb levelezéseiből. Egyikök így ír: „Végcélunk az, a mi Voltaireé és a francia forradalomé: a katholicismusnak és az egész kereszténységnek megsemmisítése örök időkre.“

Megjelöli azután az eszközöket e cél elérésére: „Eleinte óvakodnunk kell az egész egyházat megtámadni. A hit és önfeláldozás nagy ereje rejlik benne. Bizonyos nézetkülönbségeket kell az egyházban keresnünk, s azok ellen síkra szállanunk. Ha ez által közvéleményt alkottunk, akkor az egyház egyes intézményeit támadjuk meg, például a jezsuitákat és rokonaikat, az iskola-testvéreket. Hogy ezt előkészíthessük, mellőzzük az érettkorúakat és öregeket, folyamodjunk az ifjúsághoz. Továbbá igen ajánlatos az egyház kitűnőbb személyiségeinek és védőinek gyanusítása. Egyetlen szó, melyet ügyesen kitalálunk és terjesztünk, mely a kávéházakba be, onnan az utcákra kiszivárog s a hírlapok szárnyain az egész világot bejárja, egyetlen ily szó képes semmivé tenni az embert. Találkoznak mindig emberek,

kik a jó ügy érdekében ily hasznos hazugságokat gyártani tudnak is, akarnak is. — A mire nekünk törekednünk kell, az egy inyünk szerinti pápa. Akkor, hogy a sziklát, melyre Isten egyházát építette, megtörjük, nem lesz szükségünk se Hannibal eczetére, se lőporra. Az egyházban létesített forradalom, a forradalom állandósítása, ez a koronák és dynastiák szükségképen bekövetkező bukása.“ ¹⁾

Tehát voltaképen ily gyönyörű szövetség a szabadkőművesség, ily magasztos célja van az istenteljes emberiség kőműves társulatának, felforgatni az egyházat, kiirtani az egész kereszténységet, még ennél is többet, minden Istenben való hitet megsemmisíteni; és ha mindezt kivitték, akkor ezen dicső istenemberiséget az egész világon egy nagy köztársaságban egyesíteni, a koronákat és dynastiákat megbuktatni. Hogy céljuk csakugyan ez, századunk napnál világosabban igazolja. A hitetlenség terjed, az erkölestelenség harapózik mindenfelé, az államveszélyes elvek valamenynyire réteget átjártak, trónjáról egyik fejedelmet a másik után üzik el.

Ennélfogva a szabadkőművességet legszelidebb felfogásában is, ha tudniillik Seydel testvérnek hitelt adnánk, csak oly egyesületnek tekinthetnők, mely magas czélt tűzött ugyan maga elé, de melyet sohasem érhet el, mert megveti azon eszközök

---

¹⁾ Chlapowski beszéde a jelen porosz képviselőházban. Egri Egyh. Közlöny. 1873. 6. sz.

használatát, melyeket az embereknek e czélra maga Isten adott. Miért is a testvérek jó szándékának minden méltánylása mellett is, a szabadkőművességet nagy mértékben veszélyesnek kell tartanunk, mert olyasmit ígér az embereknek, mit nem képes teljesíteni, s ez által tévútra vezeti őket. Elismerhetjük ugyan, hogy a kőművestemplom sok építésének jó akarata van; mivel azonban meggyőződésünk az, hogy ezen építőmesterek az igazi építészetet s annak törvényeit nem értik; mivel ők Krisztust, az egyedül igaz építőmestert, s az egyházat, melyet e földön épített, nem ismerik: azért csakis sajnálkozhatunk egész építési vállalatukon, mert alap nélkül emelnek épületet, mely végre is mulhatlanul összedől, s a kőműseket romjai alá temeti. ¹⁾

---

¹⁾ Ketteler. Lehet-e hívő keresztény szabadkőműves?
53. l.

IV.

A sz. Szék ítélete.

A mint hallottuk, a berlini nagypáholy hivatalos védője Hengstenberg ellenében e szavakkal zárá be apologiáját: „Valóban a dolog természetében rejlik, hogy a pápai curiának a szabadkőműveseket kárhoztatnia kell.“

Azt kérdezhetjük tehát a kőművesség természetének vizsgálata után, vajjon felismerték-e a római pápák mindjárt kezdetben vagy legalább később a titkos társulatok lényegét és szellem-irányát? Miképen ítélték Rómában a szabadkőművességről? Roszalta-e csakugyan a sz. Szék a titkos társulatokat? Végre mily alakban, miféle hangon és mily okoknál fogva kárhoztatta a római curia a szabadkőműveseket?

Csaknem másfél százada már, mióta a római sz. Szék első ízben érzé magát kényszerítve,

hogy a titkos társulatok ellen szavát felemelje, és setétben bujkáló üzelmeik felett úgy, mint tagjaik, czinkosaik és pártolóik felett kárhoztató ítéletet mondjon. A legkitünőbb pápák egész sora, XII. Kelemenről kezdve le a dicsően uralkodó IX. Piusig, a legünnepélyesebb módon bulláikban, encyelikáikban s egyéb okmányaikban ismételve rosralák és kárhoztaták a szabadkőműveseket, felvilágosodottakat, karbonárikat, és mindazon bármilyen néven nevezendő gyalázatos társulatokat, melyek működésüket a nap világa elől elrejtetni kénytelenek, mert különben kétségkívül az egész emberiség átka érné őket.

Á t a l á n o s o k o k.

Azon pápák sorát, kik a titkos társulatok ellen apostoli szavokat fölemelék, XII. Kelemen nyitja meg 1738-ban „In eminenti“ kezdetű constitutiójával, mely egyenesen a szabadkőművesek ellen irányoztatott. Benne felszólalásának általános okául azt adja, hogy őneki apostoli hivatalánál fogva kötelessége a tévtanoknak és büntényeknek útját állni, hogy az orthodox hitet sértetlenül megőrizze, és a katolikus világot az eltévelyedés veszélyeitől visszatartsa. Igen komoly tehát azon kötelesség, mely Krisztus helytartóját a szabadkőművesek titkos társulatai ellen föllépésre bírja; nem csekélyebb ügyről van itt szó, mint az egyház életföltételeiről, melyeket azok fenyegetnek.

Ezután, mint alább halljuk, négy különös okból kárhoztatja őket.

A kőművesek a pápai kárhoztató ítéletet tulásnak hirdetéek; minden áron azt iparkodtak a világgal elhitetni, hogy titkos szövetségek nem ártalmas, csupán jótékonysági társulat, ártatlan segélyző egyeslet. XII. Kelemen halála után pedig bullájának alaki érvényességét támadták meg, azt állítván, hogy jogi erejét már elveszti, mert utóda nem erősíté meg.

Ezen mesterfogásuk ellen adta ki XIV. Benedek 1751-ben „Providas“ czimű constitutióját, melyben elvetvén mindenelőtt azon elméletet, mintha az apostoli okmányok jogi ereje megkivánná, hogy a következő pápa által megerősítessenek, egészen is egyes rendeleteiben jóváhagyja XII. Kelemen bulláját, és pedig bővebb indokolással.

Nem kevesebb erélylyel és bölcseséggel tiltakozott a nagy forradalom lángjai közt, 1791-ben VI. Pius allocutiójában és brevejében a titkos társulatok vandál elvei ellen.

Mialatt e nagy pápa apostoli tisztjének kötelménél fogva rettentetlen bátorsággal és szüntelenül roszalá azon elveket, melyek a társadalom romlására már tényekben testesültek meg: azalatt a szabadkőművesség uralma által létrehozott forradalom árja elsodrá világi trónját és őt magát Rómából, a katolikus egység székhelyéből számkivetésbe hurczolta, melyben el is halt.

Isten jóvoltából azonban utóda VII. Pius már megérte azon vigaszt, hogy a pápák ezeréves trónját sok szenvedés után újra felállítva láthatá. Az egyház tehát diadalt ült ellenségein. De a titkos társulatok még legyőzve épen nem voltak. Azért újra kényszerítve érzé magát VII. Pius 1821-ben, hogy elődeinek példájára a most támadt karbonárik titkos társulatait, kik ocsmány üzelmeik által Olaszországot és különösen az egyházi államot akarák felzavarni, kárhoztassa.

E végből kiadott „Ecclesiam“ czimű constitutiójában istentelen csalóknak nevezi őket, dicstelen embereknek, kik az Úr és fölkentje ellen támadtak, és főképen oda törekednek, hogy a hiveket a bölesészet által rászedjék s az egyház tanától elidegenítsék, hogy azután magát az egyházat megingassák és megdöntsék, Saját káteikből, statutamaikból és egyéb hiteles okmányaikból mutatja meg a világnak, gonosz hit és erkölestanaikat, egyházellenes és államveszélyes elveiket, törekvéseiket és üzelmeiket. Végül rosszalja és eltiltja mind magokat, mind kárhozatos könyveiket.

Ugyanezen indokok vezérelték XII. Leót, a pápáknak, kik valaha szent Péter székét diszítették, egyik legnagyobbikát, midőn 1825-ben „Quo graviora“ elejű bulláját a titkos társulatok ellen kiadta.

Miután istentelen hálójokkal a húszas években már az egész világot körülfönták, s a társa-

dalom minden rétegét megmérgezték, kárhoztatja a jeles egyházfő azon most keletkezett kőműves „egyetemi-társulatokat,“ melyekben az ártatlan ifjúságot elesébitják, s a titkos tanok mérgével megtöltik; feltárja ördögi hit és erkölestanaikat; figyelmezteti a fejedelmeket a kőművesek eselére, hogyan hizelegnek látszólag a királyok hatalmának, hogy őket az egyház jogainak megnyirbálására bírják azon czélból, hogy az egyházi tekintély és rend megbontása által a világi kormányok tekintélyét annál biztosabban megsemmisíthessék, s az állami rendet megmászthassák és romba dönthessék. Vádjai igazságának bebizonyítására magok a szabadkőművesek által írt könyvekre hivatkozik. Végre roszalja, tiltja és kárhoztatja őket.

A második francia forradalom 1830-ban, új kitörése volt a titkos társulatok földalatti munkálkodásának. A kőművesek ez alkalommal újra fel akarták forgatni a pápaság világi trónját, s a pártütés zászlaját XVI. Gergely ellen is kitűzték, ki üzelmeik ellen erőlyes harcvezet volt kénytelen uralkodását megkezdeni.

Mihelyt végre ünnepélyesen elfoglalta székét a lateráni bazilikában, e halhatatlan pápa azonnal világra bocsátá 1832-ben örökké nevezetes „Mirari“ kezdetű encyclicáját, melyben valóban megragadó színekkel ecsetelé azon szomorú állapotot, melybe a szabadkőművesek titkos és nyílt fondorlatai és működései az emberiséget helyezték. Az

egyház dogmáinak, moráljának, fegyelmének megvetését és elhanyagolását, az ifjuság megmételezését, az állami mindenhatóságot, a coelibatus s a házasság szentségének ostromlását, az indifferentismust, s ennek léányait: az általános lelkiismereti szabadságot, sajtó-szabadságot, az egyház és állam elválasztása utáni vágyat, és az egyetemes forradalmi szellemet, ezen calamitások halmazát, mind azon titkos társulatokból származtatja főleg, melyekbe mindaz, a mi csak a haeresisekben és legromlottabb sectákban szentségtörő, ocsmány és istenkáromló van, mint bizonyos kloakába mindenféle mocsokkal összefolyt. Ezután buzgó tevékenységre szólítja a püspöki kart: szorgosan irtogassák a gyomot az Úr szőlőjéből; a fejedelmeket pedig felhívja, nyujtsanak segédkezet az egyháznak, meggondolván, hogy a hitélet felvirágoztatásával csak népok és államaik jólétét mozdítják elő.

Ez tartalma e híres körlevélnek, melyben XVI. Gergely pápa a titkos társulatok által elkereszténytelenített világ elé tiszta tükröt tart, hogy ismerjen magára és rémüljön el arczától. Azonban sokkal kevésbé volt, hogysem beismerte volna bűnét; és a helyett, hogy romlott ösvényéről letért volna, iszonyú lármát vitt véghez, hogy az igazság kényelmetlen hangját elfojtsa, és tovább haladt azon pályán, mely örvénybe vezet.

Ez az oka, hogy IX. Pius pápasága kezde-

tétől fogva ismételten hangoztatá szavát a kőművesség ellen, mert az apostoli Székben, az igazság központjában, az igazság szava soha el nem némul.

Roskadozó századunk státora és fentartója, Szentatyánk, kiről néhány év előtt egy török nagyvezér így szólott : „En tisztelettel hajlok meg a halhatatlan pápa előtt, ki Európában egy maga áll ellen a forradalomnak,“ — mindjárt székfoglaló encyclicájában 1846-ban tiltja és roszalja a titkos társulatokat. Hasonlóképen kárhoztatja a szabadkőműveseket 1849-diki allocutiójában, midőn 1854-ben az egész földkerekség püspöki karának élén a szeplőtelen fogantatás hitágazatát kihirdeté. Épen így tiltja és roszalja átalában a titkos társulatokat 1864-diki híres encyclicájában és a hozzá mellékelte syllabus negyedik paragrafjában. Legnevezetesebb azonban e tárgyban azon allocutio, melyet IX. Pius 1865-ben, egyenesen a szabadkőművesek ellen tartott, hogy őket a bibornoki gyülekezetben, az egész világ hallatára, a legnyomatékosabban és legünnepélyesebb alakban kárhoztassa, és elveik, valamint kártékony törekvésök ellen a leghatározottabban tiltakozzék. Ezen allocutio nagy zavart idézett elő a kőművesek között, és heves ellenmondásokra szolgáltatott alkalmat.

Fölemliti a Szentatya, elődei bulláit a kőművesek ellen, és azokat jóváhagyván, minden titkos társulatot elvet és kárhoztat. Konstatálja,

hogy a szabadkőművesek nem pusztán jótékony-sági társulatot képeznek. Érvei ugyanazok, melyeket elődeinek constitutióiban olvasunk, Kelemenről kezdve. Báránybőrbe öltözött farkasoknak nevezi a kőműveseket, kik a becsületesség álarcza alatt Krisztus vallása és a törvényes fejlődési hatalom irányában lángoló gyűlölettel viseltetnek, minden isteni és emberi jogot lábbal taposnak. Nem ily neműek, jegyzi meg a pápa, az egyházi, katolikus társulatok, például a jótékony szent Vincze-egylet, melyeket a kőművesek minden módon elnyomni törekednek. Végül, mint a hivek atyja, forró imát rebeg a pápa a szerencsétlen tévelygőkért, s az egyház nyugalma és békéjéért.

Ily tartalmuak a pápai okmányok. Ebből kettőt tanulhatunk: nemcsak azt, miképen ítél a római sz. Szék a szabadkőművességről; hanem azt is, hogy a titkos társulatok mérgezték meg leginkább a föld színét kártékony elveikkel, a szabadkőművesek kereszténytelenítették el a nyilvános életet, ők tették atheussá a politikát és törvényhozást.

De halljuk már most, melyek azon specialis okok, melyekkel a pápák kárhoztató ítéletöket motiválják.

Különös indokok.

XII. Kelemen a következő négy okot em-

líti: először, a szabadkőművesség minden vallásu és felekezetű emberek szövetsége, kiknek egész hitvallásuk bizonyos látszólagos becsületesség: másodszor, a kőművesek titokban működnek, és magokat titoktartásra a legsúlyosabb büntetések terhe alatt esküvel kötelezik; harmadszor, nemcsak az állam nyugalma, hanem a lelki jólétre is a legkárosabb hatással vannak; negyedszer, mind a polgári, mind az egyházi törvényekkel ellenkeznek.

„Értésünkre esett, mondja a pápa, hogy napról napra szélesebb körben ütik fel fejöket bizonyos szabadkőművesek, melyekben mindenféle vallásu és felekezetű emberek, megelégedvén a természetes becsületességnek némi fitogtatott külszínével, saját törvényeik és szabályaik szerint szoros és titkos szövetséget kötnek egymással; és mindazt, mit rejtekben művelnek, a szent írásra tett kemény eskü és szigorú büntetés terhe alatt megsérthetlen hallgatással titkolni tartoznak. E társulatok nemcsak az állam nyugalma, hanem a lelkek üdvére is szerfölött károsak; miért is mind a polgári, mind az egyházi törvényekkel nyílt ellentétben állanak.“¹⁾

---

¹⁾ „Nobis innotuit, in dies evalescere nonnullas societates vulgo massonicas seu liberorum murariorum, in quibus cuinsecunque religionis et sectae homines, affectata quadam contenti honestatis naturalis specie, arcto aeque ac impervio foedere secundum leges et statuta sibi condita invicem consocian-

A szabadkőművesek titkos társulatai oly nagy gyanút keltettek mindjárt kezdetben a népekben, hogy némely országokban, mint például Hollandban és Svájcban¹⁾ kényszerítve láták magokat a kormányok, hogy a titkos szövetségeket, a közvélemény által sürgettetve, mint államveszélyes társulatokat kitiltsák. Ha rosztat nem művelnének, nem gyűlölnék annyira a világosságot.²⁾

A világi hatalom ezen tilalmának, XII. Kelemen pápa, ezen világra szóló nyilatkozatával most fensőbb sanctiót kölcsönöz, midőn a szabadkőműveseket elszámolt okainál fogva az örök igazság birói széke elé idézi, s itten őket elmarasztalja, tiltja, kárhoztatja és az egyház közösségéből kizárja; megparancsolván egyuttal a hi-

---

tur; quaeque simul clam operantur, tum districto iureiurando ad sacra biblia interposito, tum gravium poenarum exaggeratione inviolabili silentio obtegere adstringuntur. Ex huiusmodi conventiculis nedum temporalis reipublicae tranquillitati, verum etiam spiritali animarum salutis gra vissíma damna inferuntur; atque idcirco tum civilibus, tum canonicis minime cohaerent sanctionibus.“ XII. Kelemen. „In eminenti“ constitutiója. 1738.

¹⁾ Vascotti. Hist. eccl. 1869. pag. 525.

²⁾ „Qui quidem rumor eo usque percrebuit, ut in plurimis regionibus memoratae societates per saeculi potestates tanquam regnorum securitati adversantes, proscriptae ac provide eliminatae iam pridem exstiterint. Nisi enim male agerent, tanto nequaquam odio lucem haberent.“ XII. Kelemen, ugyanott.

veknék, hogy titkos társulatba lépni senki ne merészeljen.¹⁾

Igy lépett föl az egyház első izben, 1738-ban, a kőművesek ellen. Húsz év leforgása alatt a szabadkőművesség gonosz természetét vizsgálta; elveit, szellemét, célját és irányát tanulmányozta és megismerte. Végre miután az egész dologgal tisztába jött, igyekezett annak istentelenségét, társadalomellenes lényegét és államveszélyes voltát feltárni a világ előtt, hogy a keresztényeket pusztító elveik hatásától megóvjá és felvilágosításával a társadalmat a fenyegető veszélytől megmentse.

XIV. Benedek tilalmának és kárhoztatásának okai ugyanezek, csakhogy bővebben indokolja felszólalását.

„Első okom az, mond a pápa, mert a titkos társulatokban mindenféle vallásu és felekezetű emberek egyesülnek, miből eléggé kitűnik, mily nagy veszélyben forog a katolikus vallás tisztasága. Második, a szoros titkos szövetség, melylyel eltakartatnak azon dolgok, mik e gyűldékben rejteznek; mikre méltán alkalmazható azon állítás, melyet Caccilius Natalis, Minucius Felix-nél különböző ügyben mondott: a becsületesség mindenkor a nyilvánosságnak örvend, a bűntény

---

¹⁾ „Nos itaque easdem societates praesenti constitutione damnamus et prohibemus. Quocirca omnibus christifidelibus praecipimus, ne quis praesumat societates muratoriorum inire.“
XII. Kelemen, ugyanott.

szeret titkolódzni. Harmadik azon eskü, melylyel magokat e titok sértetlen megtartására kötelezik; mintha szabad volna bárkinak is, valamely ígéret vagy eskü ürügyével takaródzni, hogy a törvényes hatalomtól kérdeztetve meg ne valljon mindent, a mit annak kitudására keresnek, vajjon nem történik-e olyas valami e gyűléseken, mi az egyház vagy állam törvényeibe ütközik. Negyedik az, hogy e társulatok nem kevésbbé ellenkeznek a polgári, mint az egyházi rendelvényekkel; ugyanis a polgári jog mindazon társulatokat és egyleteket tiltja, melyekre a nyilvános tekintély engedélyt nem ad. Ötödik az, hogy már több tartományban az említett társulatokat, a királyok törvényei eltilták és kiküszöbölék. Utolsó pedig az, hogy az okos és jámbor embereknel ugyanezen társulatok rossz hirben állanak.¹⁾

---

¹⁾ „Inter gravissimas prohibitionis causas una est, quod in huiusmodi societatibus et conventiculis cuiuscunque religionis ac sectae homines invicem consociantur; qua ex re satis patet, quam magna perniciēs catholicae religionis puritati inferri valeat. Altera est arctum et impervium secreti foedus, quo occultantur ea, quae in huiusmodi conventiculis sunt, quibus proinde ea sententia merito aptari potest, quam Caecilius Natalis apud Minucium Felicem in causa nimium diversa protulit: honesta semper publico gaudent, scelera secreta sunt. Tertia est iusiurandum, quo se huiusmodi secreto inviolabiliter servando adstringunt; quasi liceat alicui cuiuslibet promissionis aut iuramenti obtentu se tueri, quominus a legitima potestate interrogatus omnia fateri teneatur, quaecunque ex-

VI. Pius, XII. Leo és XVI. Gergely okmányait most mellőzve, halljuk az utolsó legfontosabb pápai nyilatkozatot.

Azon érvek, melyekkel IX. Pius 1865-ki „Multiplices“ kezdetű híres allocutiójában konstatálja és kimutatja, hogy a szabadkőművesség nem csupán jótékonyági társulat, hanem mind az államra veszélyes, mind a vallásra pusztító erejű titkos szövetség, lényegileg szintén nem mások, mint melyeket eddig hallottunk.

Négy okból kárhoztatja a Szentatyja a szabadkőműveseket : először, mert a szabadkőművesség minden vallásu és felekezetű emberekből álló egyesület; másodszor, mert titkos összejöveteleik félnek a világosságtól; harmadszor, rettentő esküvel kötelezik magokat titoktartásra; végre negyedszer, mert borzasztók azon büntetések, melyekkel az eskü megszegését fenyegetik.

Felsorolván ugyanis ő Szentsége elődeinek, XII. Kelemen, XIV. Benedek, VII. Pius és XII. Leónak kárhoztatásait, így folytatja :

---

quiruntur ad dignoscendum, an aliquid in huiusmodi conventibus fiat, quod sit contra religionis aut reipublicae statum et leges. Quarta est, quod huiusmodi societates non minus civilibus, quam canonicis sanctionibus adversari dignoscuntur; quum scilicet iure civili omnia collegia et sodalitia praeter publicam auctoritatem consociata prohibeantur. Quinta est, quod iam in pluribus regionibus memoratae societates saecularium principum legibus proscriptae atque eliminatae fuerant. Ultima demum, quod apud prudentes et probos viros eadem societates male audirent.“ XIV. Benedek. „Providas“ bullája, 1751.

„Azonban a sz. Szék e buzgó fáradozásainak nem felelt meg a várt siker. Mert a szabadkőművesség sohasem fékeztetett meg, de sőt annyira elterjedt mindenfelé, hogy válságos napjainkban minden országban szabadon garázdálkodik, s vakmerőbben kevélykedik. Mi ezt leginkább onnan következtetjük, mert sokan, nem ismervén talán a titkos társulatok gonosz terveit, azon balvéleményben vannak, hogy a kőművesség ártalmatlan társulat, s pusztán az emberek segélyezésére és nyomoraik enyhítésére alapított intézmény; minek folytán semmit sem kell tőle tartania Isten egyházának. Hogy azonban mily távolban áll ez igazságtól, ki nem látja? Mert mire való az a minden vallásu és hitfelekezetű emberek egyesítése? Mire valók azon titkos gyűlések? Mit jelent azon szerfölött szigorú eskü, melyet a föl vétel alkalmával tesznek, hogy semmit sem adnak értésére másnak abból, mi körükbe való? Végre mi a célja azon hallatlan, kegyetlen büntetéseknek, melyekkel magokat sújtják azon esetre, ha esküjüket megszegnék? Kétségkívül istentelennek és gonosznak kell azon társulatnak lenni, mely a naptól és világosságtól ennyire irtózik; mert, mint az apostol írja, az gyűlöli a világosságot, a ki rosztat cselekszik.“¹⁾

---

¹⁾ „Attamen impensa haec Apostolicae Sedis studia haud illum habuerunt exitum, qui fuisset exspectandus. Neque enim domita et cohibita unquam est massonica haec, de qua loquimur,

E négy pontban nyilvános, magoktól a szabadkőművesektől sem tagadott tények foglaltatnak. Megfoghatlan tehát, mikép állíthaták a különböző kőműves páholyok ezen allocutio ellen közzétett tiltakozásaikban, hogy a szent Szék őket kihallgatás nélkül és be nem bizonyított vádak alapján ítélte el. Vagy talán nem igaz az, hogy szövetségökbe mindenféle hitvallású embereket fölszednek? hogy gyűléseik titkosak? hogy tagjaiknak iszonyu esküvel kell magokat titoktartásra kötelezniök? és hogy az eskü megszegését a leg súlyosabb büntetésekkel fenyegetik?

---

secta, verum ita longe lateque diffusa, ut difficillimo hoc tempore ubicunque gentium impune se iactet, atque audacius effecturatur. Quam rem inde Nos repetendam magna ex parte existimavimus, quod plerisque, ignorantia fortasse iniquorum consiliorum, quae in clandestinis iis coetibus agitantur, falsa inserderit opinio, innoxium hoc esse societatis genus atque institutum, quod in adiuvandis hominibus, eorumque relevandis aerumnis unice versetur; nihil proinde contra ecclesiam Dei ex illo esse pertimescendum. Id vero quantopere abhorreat a veritate, ecquis non intelligat? Quid enim sibi vult illa hominum cooptatio, cuiuscunque tandem religionis et fidei sint? Quid illa sibi volunt clandestina conventicula? Quid severissimum iusiurandum ab iis prolatum, qui huic sectae initiantur, nunquam se quidquam patefacturos, quod pertinere ad illam possit. Quo tandem spectat inaudita poenarum atrocitas, quibus se devotent, si forte a iuramenti fide desciscant? Impia certe quidem ac nefaria ea societas sit oportet, quae diem lucemque tantopere reformidat; qui enim male agit, ut scripsit Apostolus, odit lucem.“ IX. Pius, „Multiplices“ allocutiója. 1865.

Már pedig minden vallásu és felekezetű embereknek egy szövetségben való egyesítése, melynek czéljai titkosak, már előre magában véve ellenkezik az egyház alapelveivel, tanaival és törvényeivel; és mihelyt az egyház, ki itt egyedül illetékes bíró, nyilvánosan konstatálta ezen ellenmondást, minden kőműves nyiltan fellázad az egyház tekintélye ellen, tehát jogosan és méltán kizárható az egyház kebeléből. „A ki az egyházat nem hallgatja, mondja az Úr, úgy tekintsd, mint a pogányt és nyilvános bűnöst.“

Másodszor a szabadkőművesek titkos összejövételeit roszalja a sz. Szék. Ha az, mi e titkos gyűléseken történik, ártatlan mulatság, akkor mire való a titok? Hogyha pedig nem ártatlan, már ez által alaposnak bizonyul a pápa szemrehányása. Hogy pedig csakugyan alapos a vád, azt legvilágosabban kideríti azon körülmény, hogy a kőművesek a sz. Szék kárhoztató ítéletének daczára, habár annak még úgy ellenmondtak is, napjainkban is folyton titkos összejövételeket tartanak. Már pedig e szemrehányást titkolódzásuk megszüntetése által legjobban elerőtleníthették volna, ha tudniillik aljas üzelmeiknek a titok védelmére szüksége nem volna.

Ép oly kevésbé gyengítették meg a mai napig a sz. Szék harmadik szemrehányását, mely esküjök ellen irányul, ezen eskü elhagyása által. Vagy haszontalanságok, gyerekségek, ártatlan alakok azon titkok, melyek meg-

tartására a szabadkőművesek magokat esküvel kötelezik, a mint ők erősítik, — de akkor az esküvel bűnös játékot üznek, akkor esküjük istenkáromlás; vagy pedig komoly dolgokról van szó. Ezen esetben vagy megengedettek, vagy tilosak azon czélok, melyek végett magokat a titkok megőrzésére kötelezik. Ha a czélok megengedettek, akkor mire való az iszonyú eskü? Ha pedig a czélok titkosak, akkor esküjük kettős istenkáromlás, mert Istent tanunak hívják fel, hogy a titok védelme alatt kívánnak vétkezni, és keményen meg akarják büntetni azokat, kik a titok kinyilatkoztatása által az elkövetendő bűntényt megakadályozni törekednének.

Hogy azonban czéljaik tiltottak, azt legfényesebben bebizonyítja a negyedik szemrehányás, melylyel a sz. Szék azon borzasztó büntetéseket illeti, melyekkel a szabadkőművesek az említett eskü megszegését fenyegetik. A lipcei kék jelvényű kőművesek ép oly büntetéssel sujtják a titkok elárulóját, mint az amerikai vagy angol páholyok, mint az olasz venta, vagy a budapesti, berlini, párisi skót ritusu szabadkőművesek. Micsoda büntetés hát ez? „Ezen büntetés a halál,“ írja Marbach testvér, lipcei tanár s udvari tanácsos.¹⁾ Most azt kérdezzük, ki jogosította és

---

¹⁾ Kathechismusreden. 25. l.

hatalmazta fel a szabadkőműveseket arra, hogy tagjaik felett biráskodhassanak, és őket állítólagos hitszegésök miatt ily önkényűleg büntethessék, mely büntetést ily vétségért semmiféle törvénykönyvben fel nem találhatunk? ¹⁾

---

¹⁾ Der Papst und die modernen Ideen. 1866. IV. Heft.

V.

A szabadkőművesség és a politika.

A római sz. Szék felsorolt okmányaiból nemcsak azt tanuljuk, hogy a kőművesek rettentő pusztítást visznek véghez a vallás terén, hanem hogy a politikát és törvényhozást atheussá tették, és a törvényes fejedelmi hatalom ellen lángoló gyűlölettel viseltetnek. Vizsgáljuk tehát legelőször, mily viszonyban állanak a szabadkőművesek az államhoz? vagyis tekintsük őket jelenleg azon vonatkozásaikban, melyekben politikai programot érintenek.

Franchi, milanói testvér, 1864-ki programmbeszédében így szól: „A kőművesség ne szálljon ki a politika mezejére, hanem alapítsa meg az igazi humanitás egyházát.“¹⁾

---

¹⁾ Latomia (szabadkőművesi évnegyedes irat.) 1864. 374. l. Bauhütte. 1864. 30. 31. sz.

Ilyféle hangú hivatalos nyilatkozatok után, némely szabadkőműves és nemkőműves jóhiszemű ember azt vetheti ellen, hogy a szabadkőművesség elvből távol áll minden politikától; tehát azt oly oldalról, melyről mostan szemügyre venni akarjuk, valóban legkevésbé sem tekinthetjük; és hogy azért már e kérdéstételben hibás föltevés vagy igazságtalan gyanúsítás rejlik.

Hogy ki szokott-e szállani a szabadkőművesség a politika fővenyére, erre talán legilletékebben felelhet egy kőműves nagymester. Verhaegen, 1854. jun. 24-dikén tartott híres páholybeszédében, idevágólag ezt mondja: „Mindenelőtt konstatáljuk, hogy a kőművesség némely körülmények között világosan roszalta ezen megszorítást; ő ténylegesen belebocsátkozott a politikai harcokba.“¹⁾ Továbbá magok a kőművesek dicsekesznek vele, hogy az 1789-diki véres forradalmat Franciaországban ők hozták létre. Brémond testvér a marseillei oriensben így szólt: „A mint a páholyokból e három szó: szabadság, egyenlőség, testvériség kikerült, készen volt a forradalom.“²⁾

Azonban azon kérdés beh bizonyítása végett, csakugyan politikai természetű-e a kőművesrend? nem szükséges se Belgiumra, se Olaszországra hivatkoznunk, mely országokról az egész világ

---

¹⁾ Amand Neud. La Franc-Maçonnerie. 127. l.

²⁾ Ségur. Die Freimaurer. 1870. 86. l.

tudja, hogy ott a páholyok a politikát is programjaikba írták. E helyett csupán Németországra szorítkozunk és szép hazánkra. Mind a két országból oly tényeket teszünk vizsgálódásunk tárgyává, melyek a legújabb időhöz, napjainkhoz tartoznak, és melyek napnál világosabban kiderítik, hogy a szabadkőművesség természete igen is magaspolitikai.

Németországot illetőleg helyesebben nem cselekedhetünk, mint ha Ketteler, mainczi püspök legújabb röpiratából, az utolsó fejezet erről szóló részeit szóról szóra átveszszük.¹⁾

„Nem elvetendő s felettébb becses biztosítékot szolgáltat nekünk — mondja a kőművesek e rettenthetlen malleusa — a jelenkorból a szabadkőművesség kifelé irányuló működése és eljárási módja felett, Dr. Bluntschli, heidelbergi tanárnak, e napokban közrebocsátott irata a zürichi „Modestia“ páholyhoz, melyben őt azelőtt páholytestvérré avatták, s melynek ma is tiszteleti tagja. Dr. Bluntschli ugyanis nem régen a baireuthi „Naphoz“ címzett nagypáholy nagymesterévé választatott. A baireuthi nagypáholy Dél-Németországra nézve hasonló állást foglal el, milyent a berlini három nagypáholy Poroszhonra. Már 1741-ben alapított a Berlinben fölvett baireuthi örgróf által, miért is Berlinnel belsőleg összefügg, és a kőművesi tevékenységnek, névszerint

---

¹⁾ Die Katholiken im Deutschen Reiche. 1873. XIII.

Bajorországra, központja lett. Hogy Dr. Bluntschli tanár e nagypáholy nagymestere lőn, bizonyítja azon magas tekintély, melynek a protestáns-egylet elnöke a páholyban örvend, s a páholy és protestáns-egylet közt fenálló benső összeköttetés Ezen promotio alkalmával, a zürichi „Modestia“ páholy, tiszteleti tagjához, 1872. nov. 27-dikén szerencsekívánó levelet intézett, melyre a baireuthi nagypáholy nagymestere, egyebek közt következőleg válaszolt:

„Valóban böles rendelete az alkotmányunknak, hogy a páholyok, mint az „Ős kötelmek“ kifejezik, az államügyektől tartózkodni, vagy mint mai elveink kívánják, a vallási és politikai pártusáktól távol maradni, s mindazt kerülni tartoznak, a mi felekezeti és politikai czivódásokra vezet. E rendelet azonban nem tartalmaz erkölcsi parancsot, nem magyarázható ez ki a vallási és politikai pártusák kicsinylése és megvetéséből, mi már onnan is kitűnik, hogy a szövetség társainak semmikép sem tiltja meg, hogy a páholyokon kívül saját meggyőződésök szerint valamely párt-hoz szegődjenek. Azt csupán a páholyon belül levő béke felőli gondosságból fejthetjük meg, és csak oda czéloz, hogy a különböző vallási és politikai nézetekkel bíró testvérek békés együttműködését biztosítsa.

Ennélfogva azon rendelet meg is találja természetes határait ottan, a hol a szövetség részvételensége jellemhibává és erkölcsi bűnné válnék.

Oly szövetség, mely a végre alapított, hogykülönféle vallású és felekezetű társait emberileg összekösse, nem maradhat közönyös, ha azt veszi észre, hogy a hierarchia és a hierarchikus rendek a hívek rajongó gyűlöletét a másként gondolkozók ellen elvből gyújtják lángra. Oly szövetség, mely az erkölcsi szabadság ápolását életfeladatul kapta, nem nézheti gondtalanul, mint fenyegeti bizonyos setét hatalom megmérhetlen eszközökkel az emberek minden erkölcsi szabadságát és miképen él vissza szívós kitartással a tömegek bizalmával, hogy a népeket szellemi és erkölcsi szolgaságra nevelje. A szövetség, mely a meg-nemesített emberiség jövő templomán dolgozik, nem teheti össze kezeit, s nem alhatik nyugodtan, midőn tudja, hogy a talajt aláaknázzák, és a setétség szerzetesei azon működnek, hogy épületét légbe repítsék, és az emberiség haladását annak romlására megváltoztassák.

Valóban, e veszélyekkel szemben, a szövetség részvétlensége büntetésre méltó könnyelműség és igazolhatlan kötelességmulasztás lenne.

Lehetetlen tehát, hogy azon rendeletnek ily következménye legyen.

Az semmiképen sem akadályozhatja a szövetséget és a páholyokat, hogy nyílt és gondos tekintetet vessenek azon veszélyekre és erejüket is megfeszítsék, hogy azokkal szembe szálljanak. A szövetség egyetemes szervezete, mely által leghevesebb ellenségének, a jezsuitarendnek ke-

letkezése óta ellenáll, erre némi segédeszközt nyújt.

A rendeletnek csak ez lehet értelme:

1. hogy a módban és alakban, a mint tudniillik a részvét történik, szorgosan vigyázni kell arra, hogy a benső béke a testvérek között a páholyban meg ne zavartassék;

2. hogy a páholyok a külső tényeket az egyes testvérekre bizzák, s ennél fogva ovakodjanak, mint páholyok, a külharczba lépni. “¹⁾

---

¹⁾ „Allerdings ist es weise Vorschrift unserer Verfassung, dass die Logen, wie die „alten Pflichten“ es ausdrücken, sich der Staatshandel enthalten, oder wie unsere heutigen Grundsätze es verlangen, den religiösen und politischen Parteikämpfen fern bleiben, und alles vermeiden sollen, was zu confessionellen und politischen Streitigkeiten führt. Diese Vorschrift enthält indessen kein sittliches Gebot, erklärt sich nicht aus einer Missachtung und Verwerfung der religiösen und politischen Parteikämpfe, was schon daraus klar wird, dass der Bund seinen Genossen in keiner Weise verwehrt, ausserhalb der Loge je nach eigener Überzeugung Partei zuzugreifen. Dieselbe erklärt sich lediglich aus der Sorge für den inneren Frieden innerhalb der Loge und hat nur den Zweck, das friedliche Zusammenwirken der Brüder von verschiedenen religiösen und politischen Meinungen und Parteien zu sichern.

Eben desshalb findet auch jene Vorschrift ihre natürliche Grenze an der Stelle, wo die Theilnahmlosigkeit des Bundes zu einem Characterfehler und zu einer sittlichen Verschuldung würde. Ein Bund, der gestiftet worden ist, um die Genossen verschiedener Religionen und Confessionen menschlich zu verbinden, kann nicht gleichgiltig bleiben, wenn er wahrnimmt, dass die Hierarchie und die hierarchischen Orden

„Dr. Bluntschli tehát — jegyzi meg ezekre Ketteler — itt nekünk állásánál fogva kétségtávol a legbiztosabb felvilágosítást adja a felől, hogyan

grundsätzlich den fanatischen Hass der Gläubigen wider die Andersdenkenden entflammen. Ein Bund, der die Pflege der sittlichen Freiheit zur Lebensaufgabe erhalten hat, kann nicht sorglos zusehen, wie eine finstere Macht mit unermesslichen Mitteln jede Freiheit der Menschen bedroht und mit zäher Ausdauer das Vertrauen der Massen missbraucht, um die Völker zur geistigen und moralischen Knechtschaft zu erziehen. Der Bund, welcher an dem künftigen Tempel veredelter Menschheit arbeitet, kann nicht die Arme verschränken und ruhig einschlafen, wenn er weiss, dass der Boden unterminirt wird, und die Ordensleute der Finsterniss Anstalten treffen, seinen Bau in die Luft zu sprengen und den Vortschritt der Menschheit zu ihrem Verfall umzuwandeln.

In der That, diesen Gefahren gegenüber wäre die Theilnahmslosigkeit des Bundes sträflicher Leichtsinn und unverantwortliche Pflichtversäumnis.

Jene Vorschrift kann also unmöglich diese Folge haben.

Sie darf den Bund und die Logen in keiner Weise hindern, ein offenes und sorgsames Auge auf jene Gefahren zu richten und auch seine Kräfte anzuspannen, um denselben zu begegnen. Die universelle Organisation des Bundes, durch welche er seinem heftigsten Gegner, dem Jesuitenorden ebenbürtig gegenübersteht, bietet dafür mancherlei Hilfsmittel dar.

Die Vorschrift kann nur den Sinn haben:

1. dass in der Art und Form, wie diese Theilnahme vollzogen wird, sorgfältig darüber gewacht werde, dass der innere Frieden unter den Brüdern in der Loge keine Störung erleide;

2. dass die Logen die äusserlichen Thaten den einzelnen Brüdern überlassen und sich daher hüten, als Logen in den äussern Kampf zu treten.“

kell helyesen értenünk az „Ős kötelnek“ azon határozatát, melynélfogva „az államügyektől“ tartózkodniok kell; „nemkülönben a „mai elveket,“ hogy „a vallási és politikai párttusáktól“ távol maradjanak.

Kutatásának eredménye a következő:

A páholyok régi elvei, a vallási és politikai harezokba való be nem avatkozásról, nem foglalnak magokban erkölcsi parancsot, hanem érzélok csak az, hogy a benső békéről a páholyon belül gondoskodjanak. Ezen elvek akkor mindig kivételt szenvednek, ha a szövetség részvétlensége jellemhibává és erkölcsi bűnné válnék. Ezen esetekben a szövetségnek nemcsak szabad, hanem kötelessége is harezra kelni és erejét megfeszíteni. Ezt pedig annál hatályosabban teheti, minél egyetemesebb szervezete. De ezen vallási vagy politikai actionál a szövetségnek a szerre és módra vonatkozólag kettős tekintettel kell lennie: vigyáznia kell először, hogy a benső béke a tagok közt ez által meg ne zavartassék; másodsor, hogy a szövetség magát e mellett külsőleg valahogy ne kompromittálja, hanem a veszélyt és a „külső tényeket“ az egyes testvérekre hagyja.

Mellőzzük — folytatja a lelkes főpap — azon rágalmakat, hogy a hierarchia elvből gyűjtja lángra a rajongó gyűlöletet a másképgondolkodók ellen; midőn pedig Dr. Bluntschlinak életműködése tulajdonképen az, hogy fanatikus gyűlöletet keltsen a katholikuskok ellen. Nem időzünk azon

kétszínű beszédnél, mely szerint a setét hatalom mérhetlen eszközökkel rendelkezik; midőn az egyházat kirabolják, megkötözik, kivételes törvények alá vetik. Elhagyjuk a sötétség szerzeteseiről festett nevetséges képet, kik a talajt aláaknázzák; holott épen a kőművesek tartoznak oly szövetséghez, melynek egész ténykedése titkos, miért is ex professo érti az aláaknázást. Ezeket most mellőzzük, de elfogadjuk a baireuthi nagypáholy nagymesterének szájából azon vallomást, hogy az „Ős kötelmek,” a mint oly sokszor beszélték rólok, a páholyok tevékenységét a vallási és politikai terről nem zárják ki; de sőt a szövetség némely körülmények között, melyeket csupán ő ítél meg, a kor vallási és politikai harczaiba belenyúlni köteleztetik és pedig mint világszövetség; azonban ezen rendi működés módjára vonatkozólag az okosság azon kettős tanácsát követi, hogy először mindazt kerüli, mi a páholyok kebelében czivakodást támaszthatna; és másodszor, külfelé sohasem lép fel mint szövetség, hanem hogy mint ilyen rejtekben maradjon. „külső tényeit” egyes megbízott tagjaira hagyja.

Látjuk az egész rendszert, veszélyeivel együtt. Talán a berlini nagypáholyok nem osztják mindenben Bluntschli nézeteit, ez meg lehet; de az is igaz ám, hogy azok már többé nem vezérlik szellemileg a páholyokat, hanem csupán csak alakilag. Azon irány, melyet Bluntschli nagymester képvisel, szellemileg sokkal erősebb és befolyás-

dúsabb; miért is csalatkozhatlanul állíthatjuk, hogy a szabadkőművesség itt is oly kifejlődésre tesz szert, mint Belgiumban, úgy, hogy napról napra jobban belenyul a politikai ügyekbe.“

Kettelernek ezen egyetlen tényhez csatolt magyarázata is fényesen igazolja fentebbi állításunkat, hogy a titkos társulatok földalatti működése nem csak az egyházra káros, de magára az államra is veszélyes. Azonban, hogy ítéletünk helyessége még jobban kitűnjék, a német egyház e rettenthetlen veterán bajnoka még egy másik történeti ténynyel is tud szolgálni, mi által a szabadkőművesség ez ostora, azt teljesen leálcázza a nyilvánosság előtt. Szavai így hangzanak:

„Megerősíti a mondottakat, egy más jelentékeny esemény a kőművesi téren. A konfliktus idejében, a három berlini nagypáholy, egy 1864. jun. 14-én kelt, felettébb vigyázva szerkesztett körlevélben jónak látta „komolyan és nyomatékkal szívére kötni valamennyi testvérnek, kivált azon kőművesi kötelmek lelkiismeretes betöltését, melyek a külvilág irányában tanúsítandó magoktartására vonatkoznak.“ Ez iratban olvassuk:

„Elismerjük statutumainkban kötelmeknek: a tiszteletet, engedelmességet és szeretetet a fejedelem iránt, hogy az ő hű szolgálói és a polgári hatalom békés alattvalói legyünk, hogy a fejedelem s a kormány intézkedései és rendeleteinek szerénytelen megítélését kerüljük. E kötelmek, éppen nincsenek az egyesek alanyi értelmezésére

bízva; ezek azt követelik, amit a többiek, hogy lélekben és igazságban teljesíttessenek. Igen, előttünk annál komolyabbak ezek, minthogy mi királyunkban és urunkban egyszersmind főtisztelendő protectorunkat és felséges testvérünket tiszteljük, kinek senki által félre nem ismert nagylelkű törekvéseit, mi teljes erővel előmozdítani tartozunk. . . . Habár azonban, mint magától érthető, minden közvetlenül politikai tartalmu értekezést a páholyban a legszigorúbban kerülni kell: a nagypáholyok mégis elvárják az elnöklő mesterektől és valamennyi fiókpáholy hivatalnokaitól, hogy szerével és módjával a testvéreket egész komolysággal felvilágosítják a fenemlített szövetségi kötelemekekről, rámutatván egyúttal azok gyakorlati alkalmazására, hogy ne csupán általában töltsék be a szabadkőművesség feladatát, hanem a legmagasabb intencióknak is lehetőleg megfeleljenek.“ ¹⁾

Az utolsó mondat — mondja Ketteler — eléggé megvilágítja ez irat eredetét, melynek tartalma valóban alkalmas vala, hogy e terhes időben a főtisztelendő protectort megnyugtassa a felől,

---

¹⁾ „Ist nun auch selbstverständlich jede Besprechung unmittelbar politischen Inhalts in der Loge auf das Strengste zu vermeiden: so erwarten sie (die Grosslogen) doch von den vorsitzenden Meistern und den Beamten aller Tochterlogen, dass sie in geeigneter Weise den Brüdern die oben erwähnten Bundespflichten mit Hindeutung auf die praktische Ausübung derselben allen Ernstes an's Herz legen werden.“

miszerint testvérei a páholyokban ő ellene minden politikai agitációtól tartózkodni fognak. E levél ugyan általános visszatetszést és oly nagy indignatiót keltett a páholyokban, hogy magokat mektegetni és a körlevél tartalmát utólagos magyarázat által annyira gyengíteni kényszerültek, hogy semmi sem maradt utoljára belőle. Ezen esemény eléggé kimutatja, hogy bizonyos viszonyok közt, magok a berlini nagypáholyok sem maradnak mindig hivek azon közművesi elvhez, hogy politikai ügyekbe ne avatkozzanak, és a testvérpáholyokra valami meghatározott politikai irányban hatni ők is megkísérlik. Ha a fentforgó esetben általános visszatetszésre találtak, ennek oka abban rejlik, mert a konfliktus idején a kamrákban csaknem valamennyi testvérpáholy az oppositíóhoz csatlakozott.

Valóban lehetetlen is és ennélfogva sikertelen azon törekvés, hogy a páholyok működését a vallási és politikai korhullámmzason kívül eső semleges térre helyezték. Ezek gyermeki képzeletképek, okos emberek ítélte előtt pedig üres agyrémek. A szabadközművesség a vallási és politikai harcoktól távol nem tartózkodhatik, még ha igazán akarná is, mert nem képes egyesíteni oly dolgokat, melyek egymásnak bensőleg lényegesen ellenmondanak. Ugyanis nincs nagyobb ellenmondás, mint azon állítás, hogy a szövetség egyrészről az emberiség legfőbb feladatainak valószínűsítésére törekszik, s az egyház és állam terén

vívott harcok irányában mégis teljesen indifferens állást foglal el.

Egyik a másikat kizárja. A ki a czélt akarja, annak akarnia kell az eszközöket is, melyek czélhoz vezetnek. Ha a szabadkőművesség, hogy Dr. Bluntschlival beszéljünk, „a megneemesített emberiség jövő templomán“ dolgozik, hogyan maradhat akkor távol szövetségi ténykedésében azon térektől, melyeket az állam és egyház magokban foglalnak? Hiszen semmi emberi törekvés, semmi emberi érdek, az egész emberi cultura sem esik kívül, hanem belül azon vonalokon, melyeket az egyház és állam húznak körül. Miként találhat még ezeken kívül a szövetség anyagot és épület-szert a megneemesített emberiség templomához? Hogyan képes különösen a szabadkőművesség, mely lényegileg azon modern elvet képviseli, hogy az államnak mai fejlődöttségében az egyház segélye nélkül kell gondoskodnia az emberi cultura művéről, hogyan képes azon csalárd színben járni, mintha a politikával és állammal nem törődnék, midőn pedig célja ugyanaz? Valóban becsületére válnék a szabadkőművességnek, ha végre felhagyna ezen illúziókkal és azon föltevással, mely-lyel eddig a profán világot ámitá, hogy a szövetséget oly egyletnek tartsák, mely a kor vallási és politikai ügyeivel nem bajlódik; és e helyett nyíltan és becsületesen megvallaná azt, a mit Dr. Bluntschli a zürichi testvéreknek kimondott, hogy tudniillik a szövetség „egyetemes szervezetével“

teljes erejéből belép a politikai és vallási napi küzdelmekbe, valahányszor csak ítélete szerint „a szövetség részvétlensége jellemhibává és erkölcsi bűnné válnék; hogy azonban külre ható vallási és politikai tevékenységét, a szövetség „külső tényeit“ az egyes testvérekre hagyja, és ovakodik a külharcba mint szövetség ereszkedni, mi által a profán világ előtt a szövetség politikai működése mindenkor rejtve marad.“

Ily tények felszínre hozásával és világos értelmezésével veri arczul a kétszínű köművességet a tudós Ketteler, minden tanulékony ember kivetheti, hogy az a politikában ép oly tevékeny részt szokott venni napjainkban, mint a vallási küzdelmekben. Ily szellemű tehát Dr. Seydel pantheistikus német köművessége.

Akár német, akár olasz, akár francia eredetű a hazánkba plántált szabadköművesség, ennek sem lehet más természete; hiszen csak egy köművesség van a föld hátán, s végeztélja saját állításuk szerint egy és ugyanaz. Azon kérdésre vajjon távol maradnak-e a magyar köművesek az egyház-politikai tértől? elég egyetlen példát hoznunk fel. Folyó év február 27-én, mint tudjuk, Irányi Dánielnek a korlátlan vallásszabadság- és polgári házasságról szóló határozati javaslatát, az országgyűlés pártkülönbség nélkül szótöbbséggel elfogadta.

Miképen történhetett ez? miről még a „Pesti Napló“ is így ír márczius 2-ki számában: „Irányi

határozati javaslatának elfogadása, liberális körökben sem okozott kellő meglepetést. Oly nagy elvi dolgok, mint a polgári házasság és a vallásszabadság ügye, valóban megérdemelték volna a tüzetes, principialis tárgyalást. Nem telik abban nagy örömünk, midőn ily fontos reformkérdések mintegy esetleg, minden rendszer nélkül dobatnak a discussióba.“ Hát hol kell keresnünk az ily események titkos rugóit? Tizenkét nappal előbb jelent meg az e pontra adandó felvilágosítás, egy Budapesten megjelenő közművesi haviközlöny vezércikkében.

A „Szabadkőművesi Figyelő“ szerkesztője ugyanis, Hollós László, a magyar oriens titkára, 18-ik foku skót rítusu szabadkőműves, e lap 3. számában, febr. 15-én „Korkérdéseink“ czím alatt így ír:

„Ha mint állampolgárok meglepetéssel vehettük tudomásul, hogy a magyar képviselőház hazánk politikai és culturérdekeinek hű őre gyanánt igyekezett szerepelni; ha örömmel constatálhatjuk is azt, hogy e képviselőháznak számbavehető elemei, bármekkora lett légyen is közöttük az elválasztó úr, szorosán egyesültek, valahányszor a józan reform és a haladás érdekeinek megóvása forgott kérdésben: mint szabadkőművesek mély és őszinte fájdalmat kell, hogy érezzünk, midőn még mindig ott látjuk államintézetünkben azon számos középkori sajnos reliquiát, mely a nemzettest lábain béklyó gyanánt csüng, feleke-

zeti vagy éppen hierarchikus érdekeket dédelget, a lelkiismereti szabadságot, az embernek emez eredeti tulajdonát, kufár kezekben lekötve tartja, és a családi boldogság élvezését vallási külsőségektől teszi függővé.

Mi nem csupán a templomban dolgozunk, de sokkal többet, mert folytonosan azon kívül. „A páholyokban érlelődnek (ugyan) elveink,“ írja bizonyos magyar szabadkőműves, ¹⁾ de „a szabadkőműves működése a páholyon kívül kezdődik,“ mondja Sincerus. ²⁾ A mit a kőműves a páholyban dolgozik, az csak útravaló, csak felszerelés arra, hogy őt útjában támogassa és megerősítse az akadályok legyőzésére. A szabadkőműves működése kiható erejű, — „annak, mondja Findel, ³⁾ a befelé irányuló munkához kiegészítésül a kiható munkásságot kell esatolni és érvényesíteni.“ Vésegessük tehát a korkérdések kódarábjait a templomon kívül, társadalmi körben.

Teremtsünk élénken nyilvánuló közvéleményt mind e kérdések iránt. „A szabadkőművesség társadalmunk fejlődésének előmozdítására hivatva van (ugyan) befolyni,“ írja Mátyus Arisztid, az itteni skót ritusu 33-as szövetségtanács ez idei alelnöke ⁴⁾, de „nem nyulhat bele a nap folyó

¹⁾ Hajnal. 1872. 19. sz.

²⁾ Hajnal. 1872. 25. sz.

³⁾ Bauhütte. 1872. 13. sz.

⁴⁾ Szabadkőművesi Figyelő. 1873. 1. sz.

eseményeibe, ő a jövőt készíti elő,“ mond Pulszky. symbolikus ritusu nagymester ¹⁾. „A szabadkőművesség feladata, irányt adni a korszellemnek“. mondá Besze János, az itteni „Könyves Kálmán“ páholy tiszt. főmestere, e páholy 1872. apr. 4-ki első munkáján; vagyis, mint Weishaupt mondja: „Azon kell lenni, hogy elveinket divattá tegyük“, hogy ezen közvélemény, ezen korszellem, ezen divat alapján a szabadkőművesség elveinek való-sítását követelni lehessen.

Azon tisztelt testvéreink pedig, kik tagjai a magyar parlamentnek (s ezek száma tekintélyes). álljanak a mozgalom élére, egyesüljenek pártkülönbség nélkül, dolgozzanak ki közakarattal és megegyezéssel oly törvényjavaslatokat, melyek hű kifejezői legyenek az emberiségi, lelkiismereti és kulturigényeknek; terjesszék be azokat együttesen a képviselőházhoz, szorgalmazzák azok föl-vételét és napirendre tűzését minden nap; teremtsenek visszhangot a sajtóban s ezek által a társas életben.

Őszintébbek és nyíltabbak már nem is lehetnének kőműveseink. Mi se foglalkozzunk jelenleg a magyar oriens titkárának fájdalmaival, melyet „azon számos középkori sajnos reliquia“ miatt érez, melynek nevelését és kiképeztetését is köszöni; mely a „lelkiismereti szabadságot“ tizen-

---

¹⁾ Der Zirkel. 1871. 13. sz.

nyolcz száz év alatt megalkotá, melyet a kőművesség másfél század óta, ahol csak uralomra vergődhetik, bilincsekbe ver és semmivé tesz; és mely a „családi boldogságot“ az egyed fölemelése és a házasság szentsége által létrehozá, s annak „élvezését“ megtisztítá és megnemesíté. Ne bíráljuk a magyar kőművesek nagymesterének kétszínű nyilatkozatát, hogy a szabadkőművesség „nem nyulhat bele a nap folyó eseményeibe“; midőn pedig „a társadalom fejlődésének előmozdítására befolyjni hivatva van,“ és „nem csupán a templomban dolgozik, de sokkal többet, mert folytonosan azon kívül.“ Ezen és hasonló hivatalos ámitások czáfolásával most né bibelődjünk, hanem elégedjünk meg Hollós László azon őszinte vallomásával, hogy a magyar szabadkőművesek „a társadalmi körben“ épen úgy szokták „vésegetni a korkérdések kődarabjait,“ mint más országok kőművesei; sőt mi több magában „a magyar parlamentben“ is „tekintélyes számú testvérek“ szerepelnek, kik egyes körülmények között „a mozgalom élére állanak, pártkülönbség nélkül egyesülnek, közakarattal és megegyezéssel dolgoznak ki törvényjavaslatokat, azokat együttesen terjesztik be a képviselőházhoz, fölvételüket és napirendre tűzésöket szorgalmazzák.“

Ki tehát az, ki még ezen tények és adatok láttára is kétségbe bírja vonni, hogy a szabadkőművesség nem kevésbbé tevékeny a politika mezén, a társadalmi körben, mint a vallás terén?

A ki délben szándékosan hunyja be szemeit a nap fénye előtt, az magánkívül mást nem okozhat, hogy nem lát. Kimutatta a római sz. Szék a kőművesség vallási, politikai és társadalmi működését, vagyis anyai gondossággal figyelmeztette a kereszténységet arra, hogy a szabadkőművesek politikával is épen úgy foglalkoznak, mint egyházi ügyekkel. Sőt még többet is tett az egyház. Nemesak egyszerűen konstataulta, hogy a szabadkőművesség teendője kettős, hanem egyszersmind megismertette a világgal a titkos társulatok gonosz természetét, szellemét, irányát, törekvéseit és célját.

Ezzel kapcsolatban a kezdődő baj meggátolására a királyok segélyét is kikérte; sőt a pápák a katolikus fejedelmek kötelelességérzetére is hivatkoztak. Azonban fájdalom, az államok tulajdon kárára, a pápák felszólításai siker nélkül maradtak. A római Szék nem tehet magának szemrehányást, mintha e ragálnak azonnal keletkeztek erősen ellene nem szegült volna; a fejedelmek és kormányok azonban e tekintetben igen sokat mulasztottak. Sőt mi több, a titkos társulatok részben a kormányok védelme alatt és pártfogása mellett folytaták földalatti munkájukat, míg végre a nagy francia forradalomban kiléptek üregeikből a tiszta napvilágra, és az 1789-ki elvekben vagyis az úgynevezett „átalános emberi jogokban,” melyeket VI. Pius pápa 1791-ki brevéjé-

ben „a vallással és társadalommal ellenkező jogoknak“ ¹⁾ nevez, a világ számára törvényt diktáltak.

Most testesült meg a nagy indifferentismus, mostantól kezdte egyik ország a másik után lóbogójára írni a szabadság, egyenlőség, testvériség hazug szolamát, kivált a lelkiismeret szabadságának mindent felforgató, minden tekintélyt lerontó s jogot tipró kőműves elvét. ²⁾

A kőműves elvektől elszédített kormányok nem engedék meg, hogy a fejedelmek hitelt adjanak az egyház szavainak. Azért sohajt fel Szent-atyánk 1865-ki allocutiójában: „Oh bárcsak hallgattak volna a fejedelmek elődeink szavára; bizonyára nem siratták volna meg atyáikkal azon sok lázadást, azt a sok háborút, mely egész Európát lángokba borítja!“ ³⁾

Hát talán a trónok felforgatására is törekednek a szabadkőművesek?

A kőművesség természetét és végcélját ismerjük. Tudjuk azt is, hogy a vén szabadkőművesség 1786-ban egybeolvadt a Weishaupt által alapított „felvilágosultak“ társulatával, melynek célja „az

---

¹⁾ „Iura religioni et societati adversantia.“

²⁾ Der Papst und die moderne Ideen. 1866. IV. Heft.

³⁾ „Utinam principes Decessorum nostrorum vocibus aures praebeuissent; nunquam certe fuissent deplorandi nostra patrumque memoria tanti seditioum motus, tanta bellorum incendia, quibus Europa universa conflagravit.“

oltárok és trónok lerontása“ vala. Mindezt pedig legjobban tudja a római sz. Szék. Ezért mondá VII. Pius 1821-ki „Ecclesiam“ czímű bullájában: „E sz. Szék már régóta hangoztatja szavát a titkos társulatok ellen, és feltárta nemcsak egyházellenes, hanem államveszélyes terveiket is.“ ¹⁾ Alább pedig: „A szabadkőművesség azt tanítja, hogy fellázadni, és a királyokat s fejedelmeket, kiket közönségesen zsarnokoknak hívnak, trónjaikról elűzni szabad.“ ²⁾

XII. Leo 1825-ki „Quo graviora“ kezdetű constitutiójában ez érdemben így szól: „A könyvek és statutumok, melyekben terveiket s czéljait kifejtik, világosan bizonyítják, hogy ő tőlök ered ki mindaz, a mivel a törvényes fejedelemségeket megdönteni s az egyházat alapostul eltörölni akarják.“ ³⁾ Később a fejedelmekhez fordulván állítja: „A szabadkőművesek nemcsak a vallásnak, hanem a ti hatalmatoknak is ellensé-

---

¹⁾ „Jam pridem sancta haec Sedes magna liberaque voce contra sectas clandestinas clamavit, et consilia, quae clam ab iis essent inita contra religionem, imo et contra civilem societatem, patefecit.“

²⁾ „Eadem societas docet, integrum esse seditionibus excitatis reges ceterosque imperantes, quos tyrannos passim appellare audet, sua potestate exspoliare.“

³⁾ „Codices et statuta, quibus sua consilia et instituta explicant, aperte declarant euncta, quae ad legitimos principatus labefactandos et Ecclesiam funditus delendam spectant, ab iis proficisci.“

geik. Mind a kettőt megtámadják, mindkettőt teljesen romba dönteni iparkodnak. Mert ha rajtok állana, kétségkívül se a vallást, se a királyi hatalmat nem tűrnék meg a földön. S oly nagy álnokság lakik e felettébb ravasz emberekben, hogy midőn hatalmatok körét látszólag leginkább tágitani igyekeznek, főleg akkor akarják azt megdönteni. Elhítetik a világgal, hogy az egyház hatalmát kisebbiteni, s a pápa és püspökök jogait megnyirbálni kell. Ezt azonban nem csupán égő vallási gyűlöletökből hirdetik, hanem egyszersmind azon szándékkal, mert remélik, hogy ha népeitek ledöntögetve látandják azon korlátokat, melyeket Isten és egyháza a vallás talaján felállítottak, ezen példa könnyen rábírja majd őket, hogy megváltoztassák és lerontsák a politikai kormány alakját is.“ ¹⁾

---

¹⁾ „Qui sectas illas sequuntur, non minus religionis, quam vestrae potestatis sunt hostes. Utramque aggrediuntur, utramque penitus labefactare moluntur. Neque certe paterentur, si possent, aut religionem aut regiam ullam potestatem superesse. Ac tanta est hominum callidissimorum astutia, ut cum maxime videntur vestrae potestatis amplificationi studere, tum eius eversionem praecipue spectent. Docent illi quidem permulta ut svadeant, Nostram et episcoporum potestatem debilitandam esse, et ad vos plura Ecclesiae iura transferenda. Verum haec illi non modo ex tetrissimo quo inflammantur in religionem odio, sed eo etiam consilio docent, quod sperent fore ut gentes, quae vestro imperio subiiciuntur, si forte perspiciant everti terminos, quos de rebus sacris Christus et Ecclesia ab eo

XVI. Gergely „Mirari“ encyclikájában hasonlóképen úgy látja, hogy „a titkos társulatokból ered ki leginkább a nyilvános rend felbomlása, a királyi tekintély megrendítése és minden törvényes hatalom felforgatása; mert egyedül a vallás ereje tartja fen az államokat.“¹⁾ Ugyanis köztudomásu dolog, jegyzi meg alább a pápa, hogy „a nép közt elszórt könyvekben oly tanokat hirdetnek, melyek által a fejedelmek iránt való köteles hűség megingattatik, s a lázadás fáklyái mindenfelé meggyújtatnak.“²⁾

Hogy a szabadkőművesek nemcsak az egyház ellen törnek, hanem egyszersmind államveszélyesek is, kitűnik végezetül IX. Pius sokat emlegetett 1865-ki legfontosabb okmányából, melyben a Szentatya idevonatkozólag imigyen szól: „Az eleinte setét rejtekben megalapított kőművesség később az egyház és társadalom romlására felszínre tört elő.“³⁾ Lejebb pedig, miután tagjait

---

instituta constituerunt, facile hoc exemplo adducantur ad politici etiam regiminis formam immutandam et destruendam.“

¹⁾ *„Hiuc porro freno religionis sanctissimae proiecto, per quam unam regna consistunt, conspicimus ordinis publici exitium, labem principatus, omnisque legitimae potestatis conversionem invalescere.“*

²⁾ *„Cum circumlatis in vulgus scriptis doctrinas quasdam promulgari acceperimus, quibus debita erga principes fides atque submissio labefactatur, facesque perduellionis ubique incendantur.“*

³⁾ *„Perversa societas massonica, in latebris primum*

felhívta, lépjenek ki a vészteljes társulattól, s híveit figyelmeztette, hogy a kőművesek csalárd beszédeitől óvakodjanak, arról értesíti a világot, hogy „a szabadkőművesek a becsületesség örve alatt Krisztus egyháza és a törvényes királyságok ellen égő gyűlöletből lángolnak, és azon egyetlen célra törekednek, hogy minden isteni és emberi jogot sárba tiporjanak.“¹⁾ Végül, forrón imádkozik Istenhez, „térítse meg kegyelmével az eszteleneket, s vezesse vissza az igazság ösvényére az eltévelyedetteket; engedje meg végre valahára, hogy az annyi csapások által zaklatott egyház és társadalom a béke, nyugalom s felüdülés révpartjára juthasson.“²⁾

E tényleges igazságról tesz a sz. Szék tanubizonyosságot végre a „féniek“ titkos társulatait roszaló decretumában 1865-ben, mely nyilatkozatát 1870-ben újra ismétli és megerősíti.

Ez időtájt ugyanis az éjszak-amerikai püspöki

---

tenebrisque coacta, in communem exinde perniciem religionis, humanaeque societatis erupit.“

¹⁾ „*Qui quandam honesti speciem praeseferentes contra Christi religionem et legitimos principatus inflammato odio feruntur; idque unum spectant atque agunt, ut jura quaeque tam divina quam humana pessumdent.*“

²⁾ „*Faxit nostrum omnium precibus exoratus dives in misericordia Deus, ut auxiliante gratia sua redeant insipientes ad cor, errantesque in viam iustitiae reducantur; faxit, ut a tam multis tamque inveteratis malis recreari aliquando tum ecclesia, tum humana societas possit.*“

kar kételyeit a római sz. Szék elé terjeszté. A kételyek a „féni“ testvérek társulatait is érinték. Az amerikaiak tanácsot kértek a pápától, mit kell tartaniok a nem rég keletkezett új nevű titkos társulatokról, — miután azok tagjai állítólag a titoktartásra esküvel nem kötelezik magokat, tehát ezek talán nem foglaltatnak benn a kőműveseket kárhoztató pápai okmányokban.

Ő szentsége 1865. július 13-án felelt az amerikai püspököknek. Válaszában az 1846-ki rendeletre emlékezteti őket. Ennek értelmében nemesak azon kőműves társulatok tagjai záratnak ki az egyház közösségéből, melyekben a titok-tartásra esküt tesznek az aspiránsok; hanem a pápai okmányok mindazon, bármi néven nevezett titkos társulatokat sujtják, melyek akár az egyház, akár pedig az állam felforgatásán törik fejüket. „Titkos társulatok alatt — hangzik a decretum, — melyekről a pápai okmányokban szó van, mindazok értetnek, melyek az egyház vagy a kormány ellen fondorkodnak, akár követelnek esküt társaiktól a titok-tartásra akár nem.“

Azonban a szőnyegen forgó tárgy fontossága miatt méltónak tartjuk, hogy ezen új rendeletet teljes szövegével közöljük, mert állításunkat tisztább világosságba helyezi. A decretum szóról szóra így hangzik:

„Sok följelentetett a sz. Székhez az úgynevezett féni testvérek társulatáról, s az általános vizsgálat fő gyülekezete elé terjesztetett, hogy

döntse el, mit kell róla tartani. Szentséges urunk, IX. Pius pápa, meghallgatván a vizsgáló bibornokok szavazatát, Méltóságodnak tudomására hozni rendelte az 1846. augusztus 5-ki decretumot, mely így hangzik: Titkos társulatok alatt, melyekről a pápai okmányokban szó van, mindazok értetnek, melyek az egyház vagy a kormány ellen fondorkodnak, akár követelnek esküt, akár nem társaiktól a titok-tartásra. Azt kívánta továbbá ő Szentsége, hogy Önt figyelmeztessük, miszerint a sz. Székhez forduljon, pontosan előadván minden körülményt, ha netalán az említett rendelet alkalmazásában nehézségek merülnének föl.

Mivel pedig nem régen azt állították némely folyóiratokban, kivált a *The Connaught Patriot*-ban, hogy az apostoli Szék oly nyilatkozatot bocsátott közre, mely szerint a fénieket nyugtalanítani nem kellene, azért a szent Officium fő gyülekezete Méltóságodnak jelenteni parancsolá, hogy az említett állítás egészen hamis. Kérem Istent stb.“¹⁾

---

¹⁾ „Archiepiscopus Baltimorensi, Cincinnatiensi, ac Neoboracensi, necnon Episcopus Albanensi, Bostoniensi, Brooklynensi, Buffalensi, Burlingtonensi, Hartfordiensi, Newarcensi ac Portlandensi.

Plura ad Sanctam Sedem delata sunt circa Societatem, quae appellatur Fratrum Fenorum aut Fenianorum, eaque Supremae Congregationi Universalis inquisitionis submissa

Ezen rendeletét ismétli a sz. Szék 1870-ben, midőn az irhoni kételyekre következő decretumban válaszolt:

„Minthogy kételkedtek volt némelyek, vajjon a féniek társulata a pápai okmányokban kárhoztatott társulatok közé sorozandó-e, szentséges urunk, az isteni gondviselés folytán IX. Pius pápa, kikérvén előbb a főmagasságu bibornok atyák

---

fuere, ut quid de illis sentiendum foret, decerneretur. Porro Sanctissimus Dnus Noster Pius PP. IX., audito Emorum Inquisitorum suffragio, Amplitudini Tuae notificandum mandavit Decretum Fer. IV. 5. Augusti 1846, quod sic se habet: Societates occultae, de quibus in Pontificiis Constitutionibus sermo est, eae omnes intelliguntur, quae adversus Ecclesiam vel Gubernium sibi aliquid proponunt, exigant vel non exigant a suis asseclis iuramentum de secreto servando. Voluit praeterea Sanctitas Sua, ut Tibi subiungeretur, recurrendum esse ad Sanctam Sedem, et quidem omnibus ad amussim expositis rerum adiunctis, si quae forte difficultates in applicatione praedicti Decreti inveniantur.

Quoniam vero recenter assertum est in quibusdam foliis periodicis, ac signanter in The Connaught Patriot, declarationem prodiisse a Sede Apostolica, iuxta quam Feniani inquietandi non essent, idcirco Suprema Congregatio S. Officii, Amplitudini Tuae significandum decrevit, praedictam assertionem omnino falsam fuisse. Precor Deum etc.

13. Julii 1865.

Al. C. Barnabó, Praef.

H. Capalti, Secretarius.“

szavazatát, hogy a híveknek, kivált az egyszerűeknek szívei nyilvános lelki veszedelemben meg ne romoljanak. az egyetemes vizsgálat szent gyülekezete által hasonló ügyekben máskor kiadott rendeleteihez, főleg az 1865. július 13-ki decretumhoz ragaszkodva, rendelte és kinyilatkoztatta, hogy az úgynevezett féniek amerikai vagy íróni társulata befoglaltatik a pápák okmányaiban tiltott és kárhoztatott társulatok között, s főképen ugyancsak ő Szentségének „Apostolicae Sedis“ kezdetű 1869-ki constitutiójában, hol a 4. sz. alatt az egyház közösségéből kizártaknak nyilváníttatnak „a szabadkőművesek, karbonárik, vagy más ugyanily nemű társulathoz tartozók, kik az egyház vagy a törvényes hatalmak ellen akár nyíltan akár titkon fondorkodnak; nem különben mindazok, kik e sectákat bármi módon pártolják.“¹⁾

---

¹⁾ Az eredeti szöveget az Avanzini által szerkesztett „Acta sanctae Sedis“-ből vettük. Romae. 1872. Vol. V. 369. mely decretum először a dublini „The Irish ecclesiastical record“ című hírlapban jelent meg. A hiteles szöveg szavai ezek:

„Cum dubitatum fuerit a nonnullis, an societas Fenianorum comprehensa censeatur inter Societates damnatas in Pontificiis Constitutionibus, Sanctissimus Dominus Noster Pius Divina Providentia Papa IX., exquisito prius suffragio Emorum Patrum Cardinalium, ne fidelium praesertim simplicium corda cum evidenti animae discrimine pervertantur, inhaerens Decretis alias a S. Congregatione Universalis Inquisitionis in similibus

Itten figyelmébe ajánljuk az olvasónak IX. Piusnak 1865. september 25-ki híres „Multiplīces“ kezdetű allocutióját, melyben idevágólag ekképen szól: „És itt gyűléstekben Elődeink említett okmányait megerősítvén, azon szabadkőművesi és más ugyanazon nemű társulatokat, melyek látszatra mint egymástól különbözők támadnak naponkint, s melyek az Egyház vagy a törvényes hatalmak ellen majd nyilvánosan majd alattomban szőnek cselt, apostoli Tekintélyünkkel roszaljuk s kárhoztatjuk, és akarjuk, hogy azokat minden keresztény hívő, bármily állásu és méltóságú legyen, s a földhátán akárhol lakjék, Általunk kárhoztatott és roszalt társulatoknak tartsa.“¹⁾

---

editis, praesertim Decreto diei 13. Julii 1865, decrevit ac declaravit, Societatem Americanam seu Hibernicam Fenianorum appellatam comprehendi inter societates vetitas ac damnatas in Constitutionibus Summorum Pontificum, et praesertim in nuperrima eiusdem Sanctitatis Suae edita quarto Idus Octobris 1869, incip.: „Apostolicae Sedis,“ qua sub num. 4. Excommunicationi latae sententiae Romano Pontifici reservatae obnoxii declarantur „Nomen dantes sectae Massonicae aut Carbonariae aut aliis eiusdem generis sectis, quae contra Ecclesiam vel legitimas potestates seu palam seu clandestine machinantur; necnon iisdem sectis favorem qualemcunque praestantes.

Die 13. Januarii, 1870.

Pro D. Angelo Argenti, Notario.“

¹⁾ „Atque hic in consessu Vestro memoratas Praedeces-

A sz. Szék nyilatkozataiból önként következik, hogy

1. Semmi értéke sincs a kőművesek azon ellenvetésének, melynél fogva azon hiedelemben ringatják magokat, hogy ők nem foglaltatnak benn a pápai okmányok tilalmában, miután állításuk szerint ők az egyház élete ellen nem törnek. Hiábavalónak bizonyul ezen álnok kifogás már csak azért is, mert az imént hallott szavak: „az egyház vagy a törvényes hatalmak ellen,” úgyszintén: „az egyház vagy a kormány ellen“ — disjunctiv, elválasztó értelemre tanítanak.

2. Azonfelül üres ellenvetés az, hogy azért nem érintené a sectariusokat a pápai kárhoztatás, mert gyüleseiket nem titkon, hanem nyilvánosan tartják; mert e szavak: „akár titkon akár alátomban szőnek cselt“ — hasonlóképen szétválasztók.

3. Azon kibuvónak sincsen több becase, midőn azt vélik, hogy a római constitutiók érvény-

---

sorum Nostrorum Constitutiones confirmantes, Massonicam illam aliasque eiusdem generis Societates, quae specie tenus diversae in dies coalescunt, quaeque contra Ecclesiam vel legitimas potestates seu palam seu clandestine machinentur, auctoritate Nostra Apostolica reprobamus et condemnamus, atque ab omnibus Christifidelibus cuiuscunque conditionis ac dignitatis, et ubicunque terrarum sint, tanquam per Nos proscriptas et reprobatas haberi volumus.“

telenek oly helyeken, hol a kőműves társulatokat az állam-kormány tűri, vagy mi több protegálja, mint dicső magyar hazánkban. Mert a sz. Szék így szól: „Akarjuk, hogy azokat minden keresztény hívő, bármily állásu és méltóságu legyen, s a földhátán akárhol lakják, általunk kárhoztatott és roszalt társulatoknak tartsa.“

4. Maga az eskü, melyet az ily társulatokban a titoktartásra követelni szoktak, sem valami lényeges arra nézve, hogy a sectákat tilosaknak mondjuk. Mert Pius pápa megjegyzi: „Akár követelnek esküt a titok-tartásra akár nem.“

5. Minekfolytán az efféle társulatokat már annál fogva rosz, kárhozatos conventiculumoknak kell tudnunk, mert azok titkos társulatok, azaz fattyú- és ál-társaságok, melyek fonák és gonosz elméleti elvekből indulván ki a közrend és béke felbontására, titkos és csalárd eszközökkel a társadalom kebelében szerves subsistentiát szereznek magoknak.

Ha az isteni gondviselés jelenlegi rendjét tekintjük, minden hatalom Istentől származik, a maga rendjében csak két fő, független társadalom és hatalom létezik; tudniillik a polgári és egyházi, melyeknek elseje alsóbb rendű és a másodiknak alá van rendelve, akár eredetét, akár végczélját nézzük, akár pedig célra vezető eszközeit. Minden más fő és független társulat és hatalom, a mely se nem polgári se nem egyházi, mint az isteni gondviselés jelenlegi rendjével el-

lenkező, egyéb nem lehet, mint anomál és fattyú társulat.

Ilyenek azon secták, melyeket helyesen titkos társulatoknak hívnak. Ezek ugyanis a társadalom kebelében magoknak titkos és álnok utakon organicus létet szerezvén, czimboráik és mások felett sajátságos módon törvényhozó, biráskodó, kényszerítő és végrehajtó hatalmat gyakorolnak; úgy, hogy ezen magoknak tulajdonított hatalom gyakorlásában teljesen függetlenek, és azt saját nevökben gyakorolják. Tehát úgy viselik magokat, mint fő és független társulatok és hatalmak.

Azonban azon fő és független társadalmaktól és hatalmaktól, melyeket Isten a jelenlegi rendben megalkotott, ezek egészen különböznek. Most csak a polgári hatalomtól való különbségről beszélhetünk. Valóban, ezen titkos társulatok, jóllehet a polgári társadalom kebelében támadjanak, és abban erei és titkos rostjai messze szétágazzanak: mégis, a mennyiben társulatot képeznek, egészen különbözők a polgári társadalmaktól, melyekben, a helyviszonyok szerint, a világosságot többé vagy kevésbbé kerülve élnek. Úgy szintén különböző a polgáritól azon hatalom is, melyet gyakorolnak; minthogy azt függetlenül és tulajdon nevökben gyakorolják.

Tehát anomál és fattyú társulatok ezek, és oly hatalmat bitorolnak, mely Istentől, mint a természeti vagy természetfeletti rend szerzőjétől nem származik.

Ezen rövid észrevételből kiviláglik, mit kell felelnünk azon kétértelműségen alapuló ellenvetésre, mely a romlott sajtó mocsarából annyiszor kihangzik, hogy tudniillik: „az embereknek természetes, velökszületett joguk van tetszésök szerint társaságba lépni, és társulatot alkotni.“ Erre eléggé megfelelünk, ha azt mondjuk, hogy nincs joga az embernek oly társulatot képezni, mely elfajzott és az isteni gondviselés rendjével ellenkező szörnyeteg.

Ezen ellenvetésnek az igen sokat látszanék engedni, a ki csupán indirecte válaszolna. Mert szilárdnak kell azon meggyőződésnek lenni, hogy nincs hatalom hanem csak Istentől; és ez az ügyek jelenlegi rendjében kétféle, tekintettel a kétféle társadalomra: az egyik természeti, melyet tényleg a polgári társadalom képvisel; a másik pedig természetfölötti. Ha tehát e kettő közé bizonyos harmadik társaság helyeztetik, a mely sem az egyik, sem a másik, az ily társulat, a gondviselés jelen rendjében, nem lehet más mint szörnyeteg, és annak hatalma minthogy Istentől nem eredhet, a setéség hatalma lesz.

Nem okozhatnak minekünk nehézséget azon részletes és nagy társulatok, melyek a polgári vagy egyházi társadalom kebelében különféle változatban léteznek vagy létezhetnek, s melyek még törvénykezési hatalmat is gyakorolnak; milyen pl. a hadsereg, vagy a szerzetes rendek. Mert ezen külön társulatok csak részei azon magasabb tár-

sadalomnak, melyhez tartoznak, úgy, hogy a polgári vagy egyházi társadalomnak mintegy tagjai gyanánt tekintendők. Kérdezzük a katonától, vajjon polgár-e? azt fogja felelni: nemcsak polgár vagyok, hanem katona is egyszersmind. Kérdezzük a szerzetestől, katolikus-e? azt fogja válaszolni: nemcsak katolikus, hanem szerzetes is vagyok. Tehát az efféle részletes társulatok által a tagok jobban hozzáfűzetnek azon fő társadalmakhoz, melyekhez tartoznak, és a hatalmat, melyet gyakorolnak, az illető polgári vagy egyházi hatalomtól kölcsönzik.

Azonban kérdezzük csak a titkos társulati tagot, a szabadkőművest, melyik fő társulathoz tartozik? Ugyan mit fog rá felelni? Ő neki, ha jól ismeri társulatának szervezetét, megvetvén a polgári és egyházi társadalmat azt kell válaszolnia: én csupán a szabadkőműves társulatnak vagyok tagja, mely céljainak elérésére a királyokat is eszközök gyanánt használja. Ha pedig önmagával nincs tisztában, azon választ adhatja: én a szabadkőművesi, polgári és egyházi társadalom tagja vagyok. Miből látjuk, hogy három különféle és független társadalom és cohaerens hatalom áll előttünk, melyek közül, miután a jelenlegi rendben csak kettő lehet törvényes, tudniillik a polgári és egyházi, a harmadik társadalmi nemet fattyú hajtásnak kell neveznünk, melynek hatalma, ha így hívhatjuk, a setétség hatalma lesz.

Ezt állíthatjuk a titkos társulatokról és azok

hatalmáról, ha a szabadkőművességet magában véve vesszük szemügyre, eltekintve a czéltől, melyet maga elé tűzött, mi utóvégre nem más, mint mindakét társadalomnak, a polgári és egyházinak megzavarása és felforgatása; elvonatkozva az esz-
köztől, melyekkel a magoknak tulajdonított hatalmat gyakorolják, melyek tilosak és bűnösök szoktak lenni: nem lévén tekintettel a módra, mikép avatják be a társulatba a tagokat, mely közönségesen istentelen; elvonatkozva a szerződésektől, melyek köttetnek, s melyek valóban erkösetelenek; nem említve végre a tanokat, melyeket hirdetnek, mik nem egyebek, mint az atheismus, pantheismus, socialismus, s más e fajták.

Ha a szabadkőművességet ekkép vizsgálódásunk tárgyává tesszük, világosan kiderül, hogy a kőművesek „főépítő-mestere“ azon szellem, melyet az Irás e világ fejedelmének és a sötétség fejedelmének nevez.¹⁾ Múltán hívja tehát Szentatyánk ez évi május 5-én, a francia Damas gróf beszédére válaszolván, a szabadkőművességet „pokoli sectá“-nak.

De szakítsuk ketté e fonalat. Bluntschli és a berlini nagypáholyok földerítései épen úgy, mint a magyar oriens titkárának világos nyilatkozata, napnál fényesebben igazolják, hogy a szabadkőművesség mind „a társadalmi körben,“ mind „a

---

¹⁾ Avanzini, phil. theol. et utr. iur. doctor. Acta Sanctae Sedis. Romae. 1872. Vol. I. pag. 291—294.

képviselőházakban vésegeti a korkérdések kódrabjait," vagyis a politikában épen úgy működik, mint a vallási téren. Hogy mily szellemben politizálnak a köművesek, erre a pápák az egész világ előtt feleltek és pedig ismételve.

Rágalmazza-e a sz. Szék a szabadkőművesiséget? e kérdésre válaszul, a jelen porosz képviselőházban felolvasá Chlapowski a „Neue Preussische Zeitung“-ból e szavakat: „A mire nekünk törekednünk kell, az egy inyünk szerinti pápa. — Az egyházban létesített forradalom, a forradalom állandósítása, ez a koronák és dynastiák szükségképen bekövetkező bukása.“ ¹⁾ Továbbá néhány év előtt a római rendőrség a titkos társulatok levelezéseiből számos iratot fedezett föl. Többi közt a karbonári egyeslet titkos utasítása így hangzik: „A forradalom csupán azon egy föltétel alatt lehetséges, ha a pápaság megdöntetik. A külföldi összeesküvések, a franczia forradalmak, csupán alárendelt eredményekre vezetnek, a meddig csak Róma fenáll. Szükséges tehát, hogy az emberiség barátainak minden törekvései Róma ellen irányoztassanak. Annak megrontására minden eszköz jogos; akkor, ha a pápa megbukott, a többi trónok önmagoktól összeroskadnak.“ ²⁾

E vallomások borzalmas bepillantást engednek a titkos társulatok terveibe, és a ki tán azok

---

¹⁾ Egri egyh. Közlöny. 1873. 6. sz.

²⁾ Ségur. A forradalom.

hitelességén kételkednék, vagy épen a pápai rend-
őrség költeményének mondaná, azt bátran utal-
hatjuk Mazzini és Garibaldi számos proclamatióira,
melyekben egyenesen kimondják, hogy főczéljok
Olaszországot „szennyfoltjától megszabadítani.“¹⁾

És vajjon mi oknál fogva törnek annyira a
pápaság ellen? Azért, hogy a „koronák és dyna-
stiák megbukjanak,“ hogy a „trónok összeros-
kadjanak.“ Már XII. Leo pápa 1825-ki „Quo
graviora“ című bullájában feltárta a világnak a
szabadkőművesség társadalomellenes és államve-
szélyes törekvését, mondván: „Innen magyaráz-
ható, mert számuk és vakmerőségek növekedett,
hogy Európában a szabadkőművesek meggyújták
és fölemelék a lázadás fáklyáit. Mennyire félnek
mindenfelé újabb zavaroktól és forradalmaktól,
min a titkos társulatok folytonosan munkál-
kodnak! Mint rettegnék az istentelen gyilkok-
tól, melyekkel alattomban leszúrják azokat, kiket
halálra szántak.“²⁾

Azon egyébiránt, hogy ily szellemű testvérek
működnek a páholyokban, nem csodálkozhatunk;

---

¹⁾ Sulyok. A római kérdés. 1868.

²⁾ „Inde vero existit, quod perduellionis faces in Europa
a sectis clandestinis per consecutaneos suos inflammatae et
elatae sunt. Qui metus est novarum turbarum et seditio-
num, quas illae sectae perpetuo moliantur! Quae impiarum formido
sicarum, quas in eorum corporibus clam defigunt, quos ad
mortem designarunt.“

hiszen, eltekintve azon körülménytől, hogy 1786-ban a felvilágosultak elveit is magokévá tették, magok az alapszabályok pártolják a törvényes hatalom ellen fellázadó testvéreket, midőn azt rendelkezik, hogy csupán e miatt nem kell kizárni a buzgó testvért a szövetség kebeléből. Ugyanis az Anderson által 1723-ban írt „Ős kötelmek“ második szakaszában e sorok olvashatók: „Ha valamelyik testvér lázadó az állam ellen, ha más vétség rá nem bizonyul, a páholyból e miatt ki nem zárható.“ ¹⁾

Hogyan egyeztetheti össze az ily alaptörvényt bármely modern testvér is az államok existenciájával? Vagy talán a mai symbolikus kőművesek már többé nem szokták szítani a zendülés tűzét a fejedelmek ellen? Ne emlegessük e helyen a tényeket, ne bántsuk az 1789, 1830, és 1848-ki forradalmakat, melyekről az egész világ előtt konstatálták a pápák, hogy azok földalatti üregekben fogamzottak meg, s melyekkel magok a kőművesek dicsekesznek, hogy az ő műveik; ezekről ne szóljunk, beszéljen rólok a történelem. Mi csak a legújabb forradalmi tényt elevenítsük föl emlékünkből.

Ki nem tudja, hogy a koronás olasz rabló,

---

¹⁾ „Sollte daher ein Bruder ein Empörer gegen den Staat sein, . . . wenn er keines anderen Verbrechens überwiesen ist, . . . so können sie ihn dennoch nicht aus der Loge stoßen.“ Periodische Blätter. 1872. 435. l.

a gyáva Victor Emanuel, a kőműves forradalom által foglalta el Rómát 1870. szeptember 20-án, a sedani katastropha után, midőn már a rendesináló francia fegyvertől többé tartania nem kellett? Igen, a szabadkőművesek azok tulajdonképen, kik a pápát ezer éves trónjától forradalmi úton megfoszták.

Ezt magok is megvallják. A ki nem hiszi, olvassa azon körlevelet, melyet az aradi „Széchenyi oriens“ Steinitzer K. és Bánhidy Béla aláírásával 1870. okt. 15-én, a flórenczi nagypáholyinak Rómába történt áthelyezése alkalmával, Magyarországra összes testvérpáholyaihoz intézett.

Először minden pirulás nélkül azt merik állítani, hogy „szövetségöknek majdnem ezer éves fenállása óta, testvéreik közül százan meg ezeren sok szorongatást, sőt kinteljes halált szenvedtek meggyőződésökért a Rómából táplált vallási fanatizmus következtében.“

Ezután így folytatják: „És pár nap alatt a kőművesség világa betér e Rómába, hogy a babona éjjelét győzelmes sugaraival megvilágítsa, és a meggyökerezett előítéleteket nemes működése által eloszlassa. Valóban még ritkán ünnepelt a szabadkőművesség ily dicső diadalt, mint ezt; a hirtelen eltűnt földi uralom romjain, az emberi balhit összeroskadt államépületén csendes dicsőséggel emelkedik föl a kőművesség világossága. Midőn a szabadkőművesség Rómába bevonulását

tartja, fényes jutalmat nyer szolgálataiért, mert e győzelem kivívására ő valóban sokat tett.“ ¹⁾

E nyelvezet oly világos, hogy azt magyaráznunk fölösleges. Sokat tett a kőművesség a pápa világi trónjának megdöntésére, igen sokat, legtöbbet, mindent ő tett, mert a szabadkőművesség a pápában „természetes és halálos ellenségét“ látta kezdettől fogva, mint a híres Franchi testvér programmjában mondá. ²⁾

E magyar körlevél azonban mi ránk különös fontossággal bír; mert kitűnik belőle, hogy hazánk páholyaiban is ugyanazon elveket vallják a trónfosztásról, melyek külföldön divatoznak. Bizonyítja jelen állításunkat azon fent említett vezércikk is, melyben a „Szabadkőművesi Figyelő“ szerkesztője, a híres conspiratorra, Weishauptra hivatkozik, hogy „a magyar parlamentben levő tekintélyes számu testvéreket együttes föllépésekre“ buzdítsa.

És a hálátlan, elsatnyult Európa, mely az egyház emelőin növekedett nagygyá, s mint maga a hitetlen Voltaire megvallja: a pápaságnak köszöni művelődését, legjobb törvényeit, s majdnem mindent, a mi kitűnőt a tudományban és művészetben bír, — összetett kézzel nézte a barbár kőművesség Róma elleni harcát, és közönnnyel tekinté a pápai trón felett aratott pusztító győzel-

---

¹⁾ Bauhütte. 1870. 45. sz.

²⁾ Bauhütte. 1864. 30. sz.

mét; mint tékozló fiu elhagyta anyját, és örökségét ellene fordítá. ¹⁾

Azonban ne gondolja senki, hogy a kőművesség a pápai trón felforgatásával megelégszik; ő ezt csupán azért igyekezett megdönteni, hogy „a koronák és dynastiák megbukhassanak,” hogy azután a többi „trónok önmagoktól összeroskadjanak.” Célja ugyanis az, hogy romba döntvén az oltárokat és trónokat, a nemzeteket egy általános köztársaságban egyesítse, melyben a természet vallása alatt, vagyis teljes hitetlenségben, élvezet-szabadság uralkodjék.

A ki előtt tekintélylyel nem bírnak a hallott pápai okmányok, melyek állításunkat bizonyítják, az hiszen magának a szabadkőművességnek. Hiszen ezt igazolja maga a híres milanói testvér, Franchi is, midőn 1864-ki programmbeszédében ekképen perorál: A kőművesség eredeti, symbolumokba burkolt célját: a szabadság, egyenlőség és testvériség megtestesülését, az általános associatio és solidaritás eszméinek elterjedését, miknek zárkövét az emberi jogok képezik, elérte, miután ezen ige a francia forradalomban testté lőn; de ezentuli második céljához, hogy minden embert egy családban egyesítsen, és mindenkit testvérré tegyen, mint jótékonysági társulat el nem juthat; hanem e végre egyesítenie kell valamennyi hasonérzelműt,

---

¹⁾ Sulyok. A római kérdés.

minden liberális párthoz tartozót, és egyetemes emberi intézetet kell alkotnia.“ ¹⁾

Ha valaki e szavakat homályosaknak leli, azt a dresdai Eckert testvér, szász királyi ügyész és jegyzőre utaljuk, ki, miután lelkiismerete a szabadkőművesség istentelenségei és gazságai ellen végtére fellázadt volt, kilépett a vésteljes társulathoz, és egyik művében²⁾ így ír rólok: „Eleinte arra kell szorítkoznom, hogy itt elleneimnek legvakmerőbb és legfontosabb hazugságait néhány érveléssel hazugságoknak bélyegezzem; ezen állításokat: 1) a rend se az egyházi, se a politikai téren tevékenységet nem fejt ki, és 2) a rend valamennyi államban szigorúan alkalmazkodik minden parancshoz és tilalomhoz, úgy mintha különösen őt érintenék; ő a legszigorúbb loyális társulata.

„E mellett bizonyítanak és kezkeszkednek 3) a kormányoknak benyújtott rendi statutumok, és 4) oly sok magas monarchák, kik mint tagok és védnökök a rendhez csatlakoztak.

„Már most a mi a monarchák részvételét, és a nekik s a kormányoknak fölterjesztett statutumokat illeti, valóban elég szép és ártatlanul hangzó szabályai vannak a rendnek a végből, hogy a monarchákat, kormányokat és a becsületes, de ép ezért az igazi beavatásra képtelen test-

---

¹⁾ Latomia. 1864. 374. l. Bauhütte. 1864. 30. 31. sz.

²⁾ Die geheimen oder Mysterien-Gesellschaften. Edv. Em. Eckert. Schaffhausen. 1860. Előszó. 18. köv. ll.

vérek tömegét, sőt magát a külvilágot is, a valódi, gonosz ezélok iránt megesalják; azonban a megbízható testvérek tömegének számára tart ő elő nem mutatható statutumokat is.

„És még e tekintetben is észszerűleg megfoghatlannak tűnik fel a világ jóhiszemű könnyelműsége; mert hiszen a nyilvánosság elé szánt statutumokban is ott van legalább minden testvérnek esküvel történt lekötelezése, hogy a rend céljáról és eszközeiről a legszorosabban hallgatni fog, következőleg már ennél fogva nem mondhatják ki a hatóságoknak az igazságot. Ugyan miféle gonosztevő-társulat lenne valaha oly együgyű, hogy a hatóságnak, mely e társulat feladata felől tudakozódnék, a bűnös terv és üzelem igazságát bevallja? — Én a „Magazin“ II. füzetében már bebizonyítottam¹⁾ a bajor criminál-actákból, hogy a rendben ily kétféle statutumok léteznek, és ugyanott kimutattam,²⁾ hogy az akkori ügynevezett felvilágosult-kőművesi-reform semmi más nem volt, mint az új-angol democratikus-reform, és hogy az ügynevezett felvilágosultak reformja a wilhelmsbadi és párisi rendi congressusokon, épen úgy mint Frankfurtban és Berlinben, Francziaországra és

---

¹⁾ Magazin der Beweisführung für Verurtheilung des Freimaurerordens. Cap. 1. §. 42. 86. l.

²⁾ 71. l. §. 38. Cap. 11. §. 14. 145. l. §. 15. 147. l. §. 16. 147. l. §. 17. 153. l.

Némethonra, formaliter elfogadtatott és életbeléptetett.

„Megfoghatlan továbbá ezen könnyelműség, ha megfontoljuk az arra épített rendi vakmerőséget, hogyan ragasztható ezen statutumoknak, melyeket mint egyedülieket adnak elé, mindig a végökhöz azon világosan ellenmondó, további titkos statutumokra utaló clausula: „Mindezen kötelekre gondosan vigyázzatok, épen úgy mint azokra, bármily módon közöltetik is majd veletek, mi le nem írható.“¹⁾

„E könnyelműség annál megfoghatlanabb, ha tudjuk továbbá, hogy az oly számos rendi fokoknak csaknem mindegyikében más célzt adnak elé a fölveendőnek; ha megfontoljuk, hogy a rend századok óta áll, a nélkül, hogy tagjainak és a világnak egy általános és közös célzt megnevezett volna, míg végre elhatározták, — Németországra a wilhelmsbadi conventben — hogy a rend egyetemes céljául vallják „az emberiség iránt való jótekonyságot, a szó legtágasabb értelmében“.

„Ebben ismét csak folytatása rejlett és darabja az örökös rendi rászedésnek, mert a világ az „adakozóság“ közönséges fogalmát vette természetesen annak, midőn pedig ellenkezőleg ez annak igazi értelme: „az emberiségre minden

---

¹⁾ Az előmutatható alapszabály-könyv, az új-angol alkotmány-könyvben (német fordítás) III. kiadás. 308. l. A berlini Royal York nagypáholy alapszerződésében. 188. l.

jótekonny; a mit vele tesznek, az üdvös neki; a rend saját világ-alkotmányát tartja a legjótékonyabbnak az emberiségre.“

„De halljunk e felől néhány oktatást, milyenneket a testvérek titkos rendi közlönyeikben kapnak, pl. a bécsi közlönyben¹⁾:

„A rend oraculumai felszólítottak (a wilhelmsbadi conventben), hogy döntsék el azon különös kérdést, mi tulajdonképen a rendnek célja? — Végtére azon választ adták nekünk, „hogy jótekonyság a legkiterjedettebb értelemben, vagy helyesebben mondva, hogy az emberi jólét előmozdítása a jótekonyság által, célja a mi rendünknek . . . — Oly társulat ez, mely egyesülésének első és legmellőzhetőbb céljává azt tette, hogy az idegen-származás, állapot és vallásra nézve, tagjai között minden tekintetet egészen megszüntessen.“

„Hogy azonban e jótekonyság csak a társ-testvérekre szorítkozik, és kölcsönös, különösen az állami hivatalok elnyerésére irányzott segélyt foglal magában, ugyanazon rendi közlöny más helyéből kiderül²⁾:

„A rendnek, a titok leplelével eltakart királyi mesterség mysteriumai mellett, még más tárgy is feladata, a jótekonyság. Néha a barátot képviseli, fáradhatlan törekvéssel buzgólkodik valamely méltó

---

¹⁾ Manuscript für Brüder. I. Jahrg. 2. Heft. 163. l.

²⁾ 1. Heft. 173. l.

testvér jólétéért; ha ő maga rajta közvetlenül nem segíthet, a nagyoknál és hatalmasoknál az ékesszólás minden készülékét felajánlja, hogy buzgó szószólás által valamely barát külső szerencsés körülményein javítson. Ezek körülbelül tulajdonosságai az oly férfinak, ki lelke mélyében meg van győződve, hogy az egyik kéznek a másik támogatására kell szolgálnia.“

„Igy a rendnek — jegyzi meg Eckert — csaknem minden szava kétnyelvű sophistikus hazugság, és azért mégis mindig megvan a könynyelműség iránta a világban.

„Végre, mi a magas monarchák kezességét illeti, kik a melléjük adott képviselő-mester által gyakoroltatják nagymesteri functióikat, ők ez által, vagy ha néha valamely páholyt meglátogatnak, csupán csak azt hallják, a mi nekik hizeleg és kellemes, mi felett a rend titkos iratai gyakran oly marólag és aljasan gúnyolódnak.

„Az egész mai szabadkőművességnek alap-constitutiója, az új-angol alkotmány-könyv, erről szó szerint rendeli¹⁾: „Ha magas állású férfiak a társulatba lépni ohajtanak, őket legnagyobb tisztelettel kell fölvenni; mert az ilyenek gyakorta jó építő-urakká lesznek, kiknek idegenekre nincs szükségök, ha valódi kőművesekkel bírhatnak . . . Ezen testvérek szintén alá vannak vetve

---

¹⁾ 300. 1.

a kötelmeknek és szabályoknak, csak abban nem, mi a dolgozó kőműveseket közvetlenül illeti.“

„E helynek értelme meglehetősen világosnak tetszik. Ezen nemes férfiak jól felhasználhatók építő-urakul; ámde az építő-urak nem az építészeti emberei, se nem architektusok, se nem kőművesek, tehát a symbolika következtében, ők nem rendi-testvérek; hanem csak oly emberek, kik műértők által építtetnek, dolgoztatnak, — jelvényes consequentiában — a rend protectorai, kik a testvéreknek az állami hivatalokra való előmozdítása tekintetéből igen hasznosak lesznek, s a társulat tiszteletére és fényére, úgy mint hatalmára hathatós emeltyűt szolgáltatnak. Ezenkívül a szövetségnek biztonságot szereznek.

„Vessünk most rövid pillantást a rendnek hirhelt loyalitására és szigorú törvényszerűségére. Itt kérdezhetjük: vajon összhangzásba hozható-e a kőművesség léte és magatartása az állam törvényeivel?

„Már most az első rendi hazugság, hogy „a rend se politikával, se vallással nem foglalkozik“, önmagát czáfolja meg, mint magától érthető, legtitkosabb végcéljában; ezt én már Magazinom szövegében¹⁾ mint hazugságot documentáltam; sőt maga az 1. sz. alatt jelzett ellenirat is világosan kimondja nekünk, hogy „a rend hatalmas politikai hatalommá vált.“

---

¹⁾ IV. Heft. c. 1.

„A rend azon további hazugsággal biztosítja a kormányt, hogy „az ő célja jótékonyság, mi adakozóságot jelent.“ Ámde fentebb láttuk, hogy az emberiség iránt való jótékonyság nem jelent csekélyebbet, mint a rend céljának megvalósítását, a rend viláгурalmának létrehozását életközösség és pogány-egyházzal, mit tehát minden eddigi állami és emberi rend általános felforgatásának kell szükségképen megelőznie. — Minélfogva a politikai célok eltagadása és az adakozóság állítása — szemtelen hazugság az országos előljáróság előtt, és a rend létében a törvények kigúnyolása rejlik.

„Azonban minden hazugságok között legvakmerőbb azon állítás, hogy a rend „nem ága a szabadkőművesek egységes, egyetemes világ-rendjének,“ vagyis — a mi ugyanaz — hogy „ő semmi formális összeköttetésben nem áll a külföldi ágakkal.“

„A szabadkőművesek világ-rendjének egységét célban, eszközökben és működésben, az egész világ ösmeri . . . Erre nézve száz meg száz érvet hozhatnék fel, ha a hely engedné . . . Én roszabbat mutatok ki.

„A szász nagy országos páholy is (Eckert tüzetesen Szászországgal foglalkozik, de ez áll valamennyi országról, tehát édes magyar hazánkról is) csak tartományi-nagypáholya a német rendnyelvnek, és a berlini német nagymester alatt áll.

„A szász rendi közlöny így szól¹⁾: „Szászország nagypáholya az egész civilizált földkerekség nagypáholyainak becsülését élvezi, mint az amerikai nagypáholyok számos ajánlataiból kitűnik, hogy vele közeli összeköttetésbe lépjenek, (mely most német honunk csaknem valamennyi nagypáholyaival szoros összeköttetésben áll, és követek által azokban képviselve van.)

Most Eckert a három berlini nagypáholynak és a hannoveri nagypáholynak hiteles okmányai-
ból igazolja ugyanez állítását. Csak néhány idé-
zetre ügyeljünk.

Az első okmány IV. pontja „Vorerinnerung“
czim alatt²⁾ így hangzik: „Valamennyi, a nagy
nemzeti-anyapáholy szövetségéhez tartozó régi-skót
szabadkőműves páholyok csak egyetlen páholyt
képeznek, t. i. a szövetség egyetemes régi-skót
páholyát; tehát a testvérpáholyoknál ezen egye-
temes skót-páholynak csak delegatiói vannak fel-
állítva, hogy az érdekes testvéreknek Berlinbe
való utazását, mint a skót-páholy tulajdonképi
székhelyére, megkiméljék. Ezen delegatiókat a
végből kellett a jelenlegi lajstromba fölvenni . . .
mert ezt a levelezés szükségessé teszi.“

Itt mellékesen meg kell jegyeznünk, hogy
édes magyar hazánkban kétféle ritusu kőművesek
verték gyökeret: a symbolikus szertartásu páho-

---

¹⁾ Latomia. II. B. 126. l.

²⁾ Eckert jelen művében. 31. l.

lyok nagymestere, mint említettük a maga helyén, Pulszky Ferencz; a skót ritusuaké Joannovics György, kultus-ministeri államtitkár; ki folyó évi május 12-én vezette a szabadkőművesek küldöttségét a walesi herceghez Budapesten, mely küldöttség kivüle Weiser Károly, a pesti szövetség nagymesteréből, Mátyus Arisztid, az oriens páholy alelnökéből, és Kubinyi Ágost, „33-as“-ból állott.¹⁾

Tehát az érdeklettek tudomásul vehetik, hogy a győri „Kisfaludy“ páholy, minthogy azt, most egy éve, Pulszky és Besze nyitották meg, symbolikus ritusu. Ennek székmentere Dr. Fölkel István, pénzügyi ügyész, ki a temesvári páholyban mint jegyző működött, s ki nemsokára talán kassai jogtanár lesz, hova recurrált. A kassai páholy, hol már szintén vannak, kétségkívül örömmel fogadja. A kassai páholy jegyzője Steer Ferencz, törvényszéki aljegyző. A győri páholy-nak tevékeny tagja Dr. Pistori Mór, akadémiai jogtanár.

De térjünk vissza Eckertre. A második, harmadik és negyedik eredeti, hiteles okmányból is ugyanazt hozza ki, hogy t. i. a páholyok külországi fők alatt állanak. Ezeket hely szűke miatt nem idézhetjük, csak azt mondjuk Eckerttel, hogy „a mit a rend Szászországban eléggé fátyolozatlanul tenni merészel, azt teszi ő más államokban

---

¹⁾ Reform. május 13. 1873.

is, . . . csakhogy több vagy kevesebb fortélyossággal. Száz bizonyíték is van kezemnél — szól Eckert — az efféle törvénytisésekre a rend részéről, csaknem minden államban.“¹⁾

A kinek még ez is kevés, az olvassa ugyan-ezen Eckertnek nagy művét,²⁾ melyben kimutatja a kőművesség archivumaiból, hogy 1789. óta a forradalmak közvetlenül a szabadkőműves-rendből vették eredetöket; továbbá higyen Lamartine és Garnier-Pagesnek, kik beismerték, hogy 1789, 1830 és 1848-ban a forradalmat a páholy lobbantotta fel.³⁾ Ezért nyerte el a zsidó francia nagymester, Cremieux a 48-ki francia köztársaságban az igazságügyi tárczát.⁴⁾ Ily úton lett a zsidó Mendizabal testvér, t. i. a szabadkőművesi forradalom által végre Spanyolország miniszterelnökévé, miután hatalmas kőművesi befolyása segítségével a forradalmat 1830-ban Spanyolországba átültette.⁵⁾

Midőn Stolz Albán 1862-ben a szabadkőművességről röpiratot bocsátott volt közre, egy berlini testvér ezen örökké nevezetes sorokat írta:

„A hatalom, melyre Juda a szabadkőműves-

---

¹⁾ Eckert jelen műve. 35. l.

²⁾ Magazin der Beweisführung für Verurtheilung des Freimaurer-Ordens. Schaffhausen. 1855—1856.

³⁾ Hist. polit. Blätter. 1862. Le monde. nov. 5. 1862.

⁴⁾ Dr. Rohling. Talmudzsídó. (magyar ford.) 95. l.

⁵⁾ U. o.

ség által jutott, délpontján van; egyenlően erős az a trón és oltár ellenében. Jóllehet bizonyos páholyokból kizárva, ott ülnek azért a zsidók minden páholyaiban a világnak. Van Londonban két zsidó-páholy, melyek a keresztény páholyokban élő valamennyi forradalmi mozgalomnak szálait kezökben tartják. A köművesség élén Juda áll, míg a keresztény páholyok csupán vak bábok, melyeket Izrael hoz mozgásba, a nélkül, hogy ezt — legnagyobbbrészt — önmagok is tudnák. Egy egészen zsidókból alakult igazgató páholy létezik Rómában is; ez szintén egyik a forradalom legfelsőbb ítélőszékei közül, mely a többi páholyokat ismeretlen főek által vezérli. A lipcsei titkos zsidó-páholy a vásár tartama alatt permanens; kereszténynek belépni nem szabad. Hamburg és Frankfurtban csak a titkos emissariusok juthatnak be. Ez utóbbi páholy „Absolon a 3 csalánhoz“ nevet visel, — a név elég jellemző. — Vajha megértenék már egyszer a nagyok, hogy a páholy csak a zsidóság érdekében dolgozik, izgatja a népeket! Vajha megértenék Burke szavait: „Jó idő, midőn a fejedelmeknek zsarnokokká kell lenniök, mert alattvalóik elvszerűleg lázadókká lettek.“¹⁾

Most azt kérjük, ha mindezt összevetjük a

---

¹⁾ Hist. polit. Blätter. 1862. Le monde. nov. 5. 1862.
Dr. Rohling. Talmudzsídó (magyar ford.) 94. l.

pápák nyilatkozataival, vajjon rágalmazza-e a sz. Szék a kőműveseket?

Csak ily felvilágosítások után vagyunk képesek érteni, miért emlékezteté oly hatásan 1858-ban Orsini bombája III. Napoleont, hogy váltsa be esküvel tett fogadását, melyet egykor mint száműzött herczeg az olasz karbonári társulatnak tett, azaz nyisson utat az olasz forradalomnak.¹⁾

---

¹⁾ Sulyok. A római kérdés. 26. l.

VI.

A titkos társulatok vallása.

A megvilágított tények nyomán kétségbevonhatlan igazság gyanánt tűnik elő azon állításunk, hogy a szabadkőművesek mind a vallási, mind a politikai téren tevékeny részt vesznek. Sőt a figyelmes észlelő tekintetét szükségképen magára kellett vonnia azon szellemnek is, mely a vandál kőművesség működéséből minden lépten-nyomon pusztítólag élétör.

Vizsgálódásunk jelen részében azonban tüzetes szemle alá fogjuk a titkos társulatok hit és erkölcesanát, hogy credójuk tartalmával teljesen tisztában lehessünk.

H i t t a n.

Az emlegetett lipcsei testvér, Dr. Seydel, „Katholicismus és szabadkőművesség“ című mű-

vében, miután a modern pantheistikus német köművesség lényegét és célját leírta, ekként kiált fel: „Minden ily önzetlen akarót, istent s országát keresőt, testvéreit szeretőt fölveszünk, legyen az bár héber, muzulmán vagy pogány, katolikus vagy protestáns, mystikus vagy rationalista, materialista vagy Hegel követője.“

Már e fölvilágosult bölcész szavaiból is eléggé kitűnik, hogy a szabadkőművesség, miután a testvérek hihetnek is nem is, lényegileg vallástalan, kereszténységellenes, atheistikus szövetség. Azon isten, kit „minden világ építőmesterének“ különös nevezete alatt tisztelni látszanak, nem az élő, egyedül igaz Isten, Atya, Fiu és Szentlélek, kit mi imádunk; az nem a mi teremtőnk, urunk és üdvözítőnk Jézus Krisztus, hanem Voltaire istene, Rousseau, a Convent és Robespierre legfőbb lénye, a theophilanthropikusok, Renan és Garibaldi istene, vagyis a becsületes ember valóságának istene; oly isten, mely nem létezik.¹⁾

De bocsátkozzunk a dolog érdemébe és fűrkészszük, vajjon mit tanítanak a szabadkőművesek legelőször Istenről?

XII. Leo pápa 1825-ki „Quo graviora“ czímű bullájában, miután istenkáromló esküjüket kárhoztatta, idevonatkozólag ezeket mondja: „Nem a legnagyobb jogtalanság és méltatlanság-e magát Istent hívni fel büntényeik tanujául és kezeséül?

---

¹⁾ Ségur. Die Freimaurer, 89. l.

Tűrhetlen ezen emberek szemtelensége vagy oktalansága, kik habár nemcsak szívökben, hanem nyíltan is, még nyilvános irataikban is állítják, hogy nincs Isten, mégis esküt mernek követelni mindazoktól, kiket társulatukba fölvesznek.“¹⁾

E pápai okmány szerint tehát a szabadkőművesek egyenesen atheusok. De hogy azon gondolatra ne jöjjön valaki, hogy a szent Szék ítélete tulzó, lássuk a német és belga testvéreknek műveit, iratait és beszédeit. Hallgassuk meg először a freiburgi páholy tagját, Trentowski testvért, miként nyilatkozik e tárgyról, 1865-ki reform-programjának ötödik pontjában.

„A szövetség, — szól a vakoló hőse, — imád istent, ismer vallást és gyakorolja az igaz morált; de mindezt csak humanistikus, vagyis tisztán és átalán emberi szellemben műveli.“ Ezen állításait alább így értelmezi: „Istent az összes emberiség kivétel nélkül tiszteli, de minden vallásfelekezet minden nép és ember másképen érti. A tisztelet egy, de az ismeret változatos, igen tarka különféleséget szül. Őt a kőművességben, az emberiség e tükrében, minden ember feltalálhatja. Az minden templomában és páholyában tiszteli istent, kit

---

¹⁾ „Nonne iniquissimum et indignissimum est, Deum ipsum veluti scelerum testem et fideiussorem appellare? Intoleranda est eorum ex his hominibus impudentia sive amentia, qui cum non modo in corde suo, sed etiam palam et in publicis scriptis dicunt: non est Deus, audeant tamen iusiurandum exigere ab iis omnibus, quos suas in sectas deligunt.“

műnyelven „minden világ nagy építőmesterének“ nevez, de róla fogalmat alkotni mindenkinek szabadságára bízza. Világépítő mester a legfőbb lény, mit kiki úgy érthet, a mint akarja; mit ép úgy el kell ismernie a kereszténynek, zsidónak, mohamedánnak, pogánynak, mint a monotheistának, deistának, pantheistának, sőt magának az atheistának is, ki valami őserőt tart minden dolog kezdő és végökének. Ezen világépítő mester, mint ilyen, pusztán emberileg felfogott, azaz humanistikus isten. Ennekfolytán a szabadkőművesség istennek legnagyobb szentélye, vagyis az összes emberiség istenének temploma, az igazi vallás egyháza, minden vallások vallása.“¹⁾

E testvér hiteles tanúsága és vallomása szerint tehát a szabadkőművesség istene csak „humanistikus isten, kit annálfogva csakis pusztán „emberi szellemben“ imád; mi más szóval anynyit tesz, hogy a kőműves-szövetség isten-tagadó.

Azonban az agyafúrt németeknél nyíltabbak, őszintébbek és világosabbak a belgák. Lipót király testvér halálakor a belga nagypáholy többi közt így szólt:

„Mi eléggé kimutattuk a páholyoknak, hogy a nagy oriens egy dogmát sem ír elő; hogy a mi páholyainkban a positivista, pantheista és materialista a spiritualisták mellett megélhet. Ha a

---

¹⁾ Banhütte. 1865. 125. l.

lélek hallhatatlanságának elve szerkönyveinkben vagy formulárcinkban olvasható, ha isten eszméje a világok legfőbb építőmesterének neve alatt figurál: ezek csak a rend hagyományai; de a nagy oriens sohasem hirdetett e pontok közül egyet sem dogma gyanánt.“¹⁾

E tekintélyes nyilatkozat szerint tehát Isten és a hallhatatlanság neve még ott szerepel a köművesi rituálékban és constitutiókban; de szerfölött csalogódnék az, ki a dolgot komolyan venné, és a köműves szavaknak igaz értelmet és jelentést akarna tulajdonítani. Ki nem ismeri megből a szabadköművesség atheistikus szellemét? Már alapításakor a hitetlen deismus terére lépett, azért nem is más, mint az indifferentismus egyháza, mit mindenütt meghonosítani törekszik, a mint a sz. Szék bizonyítja. Ugyanis VII. Pius 1821-ki „Ecclesiam“ elejű constitutiójában idevágólag így ír:

„Az általok kiadott könyvek, melyekben különösen a felsőbb fokú páholyokban szokásos eljárási módot írják le, kátéik, statutumaik és más hiteles okmányaik, nem különben azok bizonyítékai, kik a titkos társulatokból kilépven, a köművesek tévelyeit és cseleit a törvényes bírák előtt feltárták, nyilván bizonyítják, hogy arra törekednek leginkább, miszerint közönyösséget hozván be a vallásba, minden embernek szabadságot ad-

---

¹⁾ Latomia 1866. 272. l.

janak, hogy saját eszével tulajdon véleményeiből alkosson magának vallást; hogy az egyház szentségeit és a katolikus vallás titkait megvessék, és hogy ezen apostoli széket felforgassák, mely ellen kiváló gyűlölettel viseltetnek.“¹⁾

Igaza van-e a pápának? Vagy e kőműves atheisták, e szörnyeteg indifferentisták nem vetik el az egész kereszténységet? Feleljenek magok a szabadkőművesek.

A wismari páholy egyik tagja, Frege testvér, a keresztény kinyilatkoztatást „kárhozatos balhitnek“ nyilvánítja. Ez, úgy hiszszük, elég világosan van mondva. A kőművesség királyi mesteriségének elvei szükségképen ezen álláspontra vezetnek.

Halljuk Buthmann testvért, miképen szónokol többek közt a hamburgi páholyban: „Csak a tiszta, csak a kutató észből eredt hit képes a boldogító békét az emberi kebelbe önteni. Ez azon hit, melyre

---

¹⁾ „Libri ab ipsis typis editi, quibus ratio describitur, quae in conventibus superiorum praesertim graduum adhiberi solet, eorum catechismi et statuta, aliaque authentica et ad fidem faciendam gravissima documenta, nec non eorum testimonia, qui cum eam societatem deseruissent cui antea adhaeserant, eius errores et fraudes legitimis iudiciis patefecerunt, aperte declarant, carbonarios id praecipue spectare, ut magnam licentiam cuique dent, religionem quam, colat proprio ingenio et ex suis opinionibus sibi fingendi, indifferentia in religionem inducta; ut ecclesiae sacramenta et ipsa religionis catholicae mysteria contemnunt, atque Sedem hanc apostolicam evertant, in quam singulari quodam odio afficiuntur.“

minket a kőművesség királyi mestersége pompás symbolumai által tanít.“¹⁾

Az 1864-ki milánói kőműves gyűlés statutumainak ötödik czikke így hangzik: „A társulat egy valláshoz sem csatlakozik, hanem minden felekezet iránt a legnagyobb figyelemmel viseltetik.“ Rája pedig mindjárt a hetedik czikk: „Főtörekvéseinek egyik feladataul tűzi maga elé, hogy minden szabad embert egy nagy családban egyesítsen, melynek czélja lassankint a vak hitre és theokratikus tekintélyre alapított minden félt, úgy mint minden babonás, türelmetlen és egymás iránt ellenséges vallási szokást pótolni, és a humanitás igazi és egyedüli templomát megalapítani.“²⁾

Kiviláglik ebből a benső ellenmondás. A kőművesség türelmet hirdet a vallásfelekezeteknek, de egyszersem ugyanakkor a föld színéről száműzni akarja az egész kereszténységet, hogy helyébe ő léphessen. Ha nem hívják is a dolgot maga nevéen, mégis igen jól tudjuk, mit kell a deisták korától értenünk a vak engedelmesség, a babonás, türelmetlen vallási szokások alatt. Láthatjuk ebből, hogy a liberális kőművesek a legtürelmetlenebbek akkor, midőn a humanitás igazi és egyedüli egyházát proclamálják.

Hogy katholikus ember szabadkőműves nem lehet, azt régen tudjuk nemcsak a kőművesség

---

¹⁾ Bauhütte. 1865. 266. l.

²⁾ Period. Blätter. 1872.

atheistikus természetéből, hanem a sz. Szók kárhóztató okmányaiból is. Hiszen 1738 óta minden szabadkőműves ki van zárva az egyház kebeléből. Elismerik ezt magok a kőművesek is, kik őszintén megvallják, hogy „egyidőben senki sem lehet szabadkőműves és katolicus.“¹⁾

Azonban nemcsak a katholicismusnak, hanem az egész kereszténységnek, sőt minden religiónak ellenlábasa a kőművesség; tehát a vallás és a kőművesség egymást kölcsönösen kizárják, vagyis annak, ki a páholyba belép, le kell mondania hitéről. E tényt kétségbevonhatlan szavakkal és félremagyarázhatlan nyíltsággal bizonyítják ők magok.

Goffin testvér így ír: „Ha a kőművesség a zsidót, mohamedánt, katolikust, protestánst templomába ereszti, ez csupán azon föltét alatt történik, hogy új emberré legyen, hogy előbbi tévelyeit megtagadja, hogy az ifjuságában beléje csepegtetett előítéleteket letegye.“²⁾

Tehát a szabadkőművesség a vallásnak absolut tagadása. Ezt nemcsak mi mondjuk, hanem az istentelen Proudhon is, ki a beiktatási szertartás alkalmával azon szokásos kérdésre: „Miféle kötelmei vannak az embernek isten, felebarátjai és önmaga iránt?“ ekképen felelt: „Minden ember iránt igazságosnak, hazája iránt odaadónak

---

¹⁾ Le Monde maçonnique. 1866. május. 6. l.

²⁾ Hist. popul. de la Franc Maçonnerie. 517. l.

kell lennie, de istennek hadat kell üzennie.“¹⁾ Ezen atheista testvér a szövetségről ezt írja: „A szabadkőművesség tulajdonképen a vallási elem tagadása.“²⁾

Ne higye senki, hogy a magyar kőművesek máskép éreznek a vallás dolgában. Kellőleg igazolhatja szavaim igazságát mind az aradi „Széchenyi oriens“ körlevele, mind a „Szabadkőművesi Figyelő“ idézett vezércikke. De ez igen természetes dolog; a hazánkba szivárgott kőművesség, a rendnek csak magyar fattyunövése, természetét a külföldi anyai tejjel szívta magába.

Az említett hangon nyilatkozott 1865-ben a párisi „Renaissance“ páholy is.

Ha tehát a kőművesek egyenes emberek volnának, nyíltan meg kellene mindenütt vallaniok, hogy homályos csarnokaikban üzött szédelgések és átkos törekvésök úgy viszonylik a kereszténységhez, mint víz a tűzhez.³⁾

A belga páholyok egyik beiktatási föltételül állíták fel, hogy a kőművessé lenni szándékozónak liberális, azaz vallástalan nevelése legyen.⁴⁾ A verviersi „szabadgondolkozók“ páholya, Goffin testvér elbeszélése szerint, még tovább megy; mert azt határozta, hogy „egy profánt sem vesz

---

¹⁾ Ségur. Die Freimaurer. 1870. 23. l.

²⁾ Ségur. Die Fr. 91. l.

³⁾ Period. Blätter. 1872.

⁴⁾ Period. Blätter. 1872.

fől, hacsak függetlenségéről és állhatatosságáról csattanós bizonytságot nem tesz.“ Továbbá egyhangúlag elrendelte, hogy „tagjai nyilván és írásban kötelezzék magokat, miszerint házasságuk esetében az egyház szolgálatát igénybe nem veszik, se pedig magokat pap által vallásos szer-tartással el nem temettetik.“¹⁾

Ki ne gondolna itt, a magyar oriens titká-rának felvilágosítása után, a pesti képviselőház ez idei február 27-ki működésére, midőn „a tekintélyes számú testvérek pártkülönbség nélkül egyesülvén,“ a nemzet elkorcsosítására a polgári házasságot a parlament által elvben elfogadtatták, csak hogy az egyház szolgálatát igénybe venni ne kényteleníttessenek, a kik Isten és egyháza ellen összeesküdtek.

Látjuk tehát, hogy a szabadkőműves szövetség, ha hittanát tekintjük, nem más, mint az atheismus és materialismus egyháza.

E r k ö l c s t a n.

Mit tartsunk, ily vallási elvek hallatára, a kőművesség erkölcsstanáról, eléggé sejthető.

Trentowski testvér fentebb említett 1865-ki reform-programmjában ezt állítja: „A szövetség morálja hasonlóképen tisztán és általán emberi, azaz humanisticus, mely az istentől minden embernek adott és szabadságára hagyott lelkiisme-

---

¹⁾ Hist. popul. de la Fr. M. 468. l.

reten alapszik. Az ebből kikelt erényes élet termi meg a valódi testvériséget, egyenlőséget és szabadságot; következőleg a társulat erényfrigy, a hamisítatlan morál szentélye.“¹⁾

De ugyan, kérdjük, miféle erényes társulat az, melynek alapszabályai meg nem engedik, hogy az állam ellen lázadó testvért a páholyból kizárják? miféle erényfrigy az, mely annál jobban örvend, minél istentelenebbek és erkölcstelenebbek tagjai? miféle tiszta morál az, mely példátlan durvaságot, engesztelhetetlen gyűlöletet, rablást és gyilkosságot megenged és tanít? Már pedig a „hamisítatlan morál szentélyében“ ily drágalátos scenák szemlélheiők.

Mi a „szabadságára hagyott lelkiismeretből kikelt erényes életet“ illeti, szolgáljon például a mult századból a kőműves Voltaire, ki a kereszténység ellen halálos gyűlöletet esküdött, mitől egész az őrzöngésig lángolt; kinél jobban talán soha senkisémet taposta lábbal a morált; kinél a forradalomnak több szolgálatot senkisémet tett; s kit végre aljas jelleme és undok élete miatt mindazon kortársai, kiknek kebelében a becsület és szemérem utolsó szikrája ki nem aludt, megutáltak.¹⁾ És ily testvérekkel a szabadkőművesek még dicsekednek!

Findel ugyanis többi közt így ír: „1778-ban

---

¹⁾ Bauhütte. 1865. 125. l.

²⁾ Period. Blätter. 1872.

érte a „Neuf Soeurs“ páholyt azon kitüntetés, hogy Voltairét szabadkőművessé avathatta. Csak erkölceit veté vizsgálat alá. Fölvétele diadal volt rája nézve és megbecsülhetlen a jelenvoltakra. Mindjárt beiktatása után, tiszteletteljesen az oriensbe helyeztetett.“¹⁾ Az idei, 1873-ki berlini kőműves naptárban őt kétszer dicsőítik: „1778. febr. 7. Voltaire testvér fölvétele,“ és „1778. máj. 30. Voltaire testvér halála.“

Boldog korunkból csak a hirhedt bandita vezért, a durva forradalmárt, Garibaldit említjük, ki az olasz kőműveseknél évek óta legfőbb hivatalokkal volt felruházva, és, mint a „La Cisalpina“ nevű páholy múlt évi kimutatása értesít, jelenleg „József testvér“ czímmel az első méltóság; kiről világszerte ismert dolog, miszerint rája nézve az olasz nyelvkinés nem kielégítő, hogy abban a katolikus egyház elleni gyűlöletének és vad fanatismusának kifejezésére kimerítő szavakat leljen.

Vagy a „hamisítatlan morál szentélyében“ megmaradhatnak azon feddhetlen erkölcsű testvérek, kik valamint a törvényes fejedelem ellen pártütésre, úgy orgyilkosságokra is vállalkozni nem iszonyodnak? Nevezheti becsületes ember „erényfrigynek“ azon elvetemült gonosztevők társulatát, mely, miként VII. Pius 1821-ki „Ecclesiam“ kezdetű bullájában tudósít, „az állati szen-

---

¹⁾ Gesch. d. Fr. 229. l.

ve délyeket minden korlát alól felszabadítván, tagjait arra tanítja, hogy szabad megölni azokat, kik a titoktartásra fogadott szavokat megszegték.“¹⁾ Vagy oly tiszta erkölcsű kőművesek azok, kiknek egyes gyűldéiben, mint például a lyoni „kadosch“ fokú páholyokban, „a boszu és gyilkolás a hajtó indokok,“ mint ők magok írják.²⁾ Valóban helyesen jegyzik meg a mérsékeltebb testvérek: „Nem kellene a kormányoknak túrniök az efféle titkos társulatokat, melyek kebelében ily örültségek üzetnek.“³⁾

Nem találhatunk azon szövetségben erényeket, hol se hitet, se reményt, se szeretetet nem lelünk. Hite nincs a kőművességnek, mert személyes Istene nincsen. Reménye nem lehet, mert a lélek halhatatlanságával együtt a sírontuli életet tagadja, az ő lelke úgy hal el testével, mint Darwin gorillája elporlik. Szeretetre hogyan akadhatunk az ily materialistáknál? A mit szeretetnek hínak, merő egoizmus. Felfogható tehát azon sivár szeretetlenség, mely a barbár testvéreket jellemzi.

Ammyiban igaza van Trentowskinak, hogy „a kőművesség morálja pusztán emberi, vagyis humanistikus.“ Kötünik ez a szeretetteljes testvériséget

---

¹⁾ „Itaque libidinis voluptatibus impudentissime ea societas favet, quae docet licere eos interficere, qui datam de secreto fidem non servaverint.“

²⁾ Latomia. 1865. 307. l.

³⁾ Latomia. 1865. 308. l.

megalapítani igyekvő genti páholy liberális mes-
terének, Faidernek 1846. július 2-án tartott
székfoglaló beszédéből, melyben e sorok is olvas-
hatók: „A szerzetes hydra utálatos fejeivel újra
fenyeget minket. Hiába hízelgünk magunknak,
hogy a tizenkilenczedik századdal az infámist ki-
irtottuk. A gyalázatos újra feltámadt, és életerő-
sebb, türelmetlenebb, kapzsibb és éhesebb, mint
valaha volt. Hogy uralmát megszilárdítsa, hatal-
mában akarja tartani az ifjúságot. Mi lesz e tul-
kapásnak eredménye? Az alsó iskolák elállatiasí-
tása, a közép és főtanodák nevelésének elrontása.
E klerikális uralom ellen, melynek feje Rómában
székel, ezen fanatikusok ellen minekünk harczol-
nunk, biztosított győzelemmel vívnunk kell. Hogy
a czélt elérhessük, oltárt oltár ellen, iskolát iskola
ellen kell emelnünk. A természet és józan ész
vallása azért alapíttatott, hogy a lerontott papság
helyére mi lépjünk. Akármit mondjanak a fana-
tikusok és türelmetlenek, a kőművesség se nem
politikai, se nem vallási intézmény, mindezeknél
magasabb; mert a kőművesség az egyetemes morál
törvénykönyve.“¹⁾

Ily egyenlőség és testvériség születik a sza-
badságára hagyott kőműves lelkiismeretéből? Ily
hangon szoktak szónokolni a hamisítatlan morál
szentélyében? Nem ámíthatják többé az okos em-
bert e durva testvérek, hogy a titkos társulatok

---

¹⁾ A. Neut. 119. l.

szabadságot hirdetnek, hogy a kőművesség szeretetet lehelő „jótékonyági társulat.“ Igen jól tudjuk, hogy édes magyar hazánkban is a vakoló dandárai azok, kik jó darab idő óta titkon és nyilvánosan minden áron elszakítani iparkodnak az iskolát az egyháztól; úgy mint külföldön sok helyütt már eddig is csaknem egészen hatalmokban ejtették nemcsak az egyetemeket, hanem még a gymnasiumokat is.

Már XII. Leo pápa 1825-ki „Quo graviora“ című constitutiójában panaszodik azon kőműves „egyetemi társulatokról, melyekben az ifjakat nem mely tanárok nem oktatják, hanem elrontják; oly titkokba avatják, melyeket igazán a gonoszság titkainak kell neveznünk, és mindenféle gazságra tanítják.“¹⁾

Azon dolgoznak régóta, hogy az iskolát, és ez által a jövő nemzedéket atheussá tegyék. Bizonyítja állításunkat napjainkban hazánkon kívül, hol a tények fenhangon beszélnek, a brüsseli szabadkőműveseknek ez évi márczius hónapban kiadott értesítvénye, melyben az iskolára vonatkozólag következőképen szólnak: „Nem kell szem elől téveszteni, hogy habár a polgári temetések

---

¹⁾ „Ex quibus sectis ea praesertim memoranda est, quae Universitaria dicitur, quod sedem et domicilium in pluribus studiorum universitatibus habeat, in quibus iuvenes a nonnullis magistris, qui eos non docere, sed pervertere student, eiusdem mysteriis, quae iniquitatis mysteria verissime appellari debent, initiantur et ad omne scelus informantur.“

szervezése társulatunk első és legelőnyösebb tárgya: az oktatás mindig egyik leghatályosabb eszköznek tekintetett arra, hogy az emberi szellem a vallási fanatizmus alól felszabadíttassék. . . Ideje, hogy a fiatal nemzedéket megóvjuk azon tévedésektől, melyek első oktatásuk alapját képezik, melyek benyomása egész életükben megmarad.“¹⁾

A népek elkereszténytelenítése végett erre törekedtek mindenkor. Méltán sohajtott fel már XVI. Gergely pápa 1832-ki emlékezetes „Mirari“ czímű körlevelében: „Tombol örömben a gonoszság, a szemtelen tudomány, a féktelen arczátlanság. Meghamisítják a tiszta tant, szent Péter székét kegyetlenül zaklatják, az egyház tekintélyét ostromolják. Az egyetemek és gymnasiumok új vélemény-szörnyektől rémítően hangzanak, mikkel többé nem titkon és alattomban támadják meg a hitet, hanem annak már nyíltan üzennek iszonyú és alávaló hadat. Mert a tanárok oktatásaik és példájok által megrontották az ifjak szívét, és iszonyatos vallástalanság s borzasztó erkölcsi romlottság állott be.“²⁾

---

¹⁾ Magyar Állam. 1873. ápril 16.

²⁾ „Alacris exultat improbitas, scientia impudens, dissoluta licentia. Sana hinc pervertitur doctrina, vexatur acerrime haec nostra B. Petri sedes. Personant horrendum in modum academiae ac gymnasia novis opinionum monstris, quibus non occulte amplius et cuniculis petitur catholica fides, sed horrificum ac nefarium ei bellum aperte iam et propalam infertur. Institutis enim exemplo praceptorum corruptis adolescen-

Tehát a megdöbbenő hitetlenséget s ennek ivadékát, az árként pusztító erkölcstelenséget, a mult század elején támadt szabadkőművesség hozta létre leginkább, mely, miként láttuk, minden téren ezen dolgozik. És mégis, ily törekvések és műveletek mellett, a kőművesség meri magát „az egyetemes morál törvénykönyvének“ nevezni? Ezen engesztelhetetlen gyűlölettől lángoló faj hívja magát „erényfrigynek“? A szabadkőművesség, mely midőn az iskola ellen iskolát emel, és abban az isteni és emberi jogokat és törvényeket sárba tiporja, a vallásos hitet a szivekből kitépi, az erkölcsösséget semmivé teszi, épen ő nem átalja azt hangoztatni, hogy az egyház állatiasítja el az iskolát! Az egyház, kinék védő szárnyai alatt és anyai gondoskodása mellett emelkedtek azon pompás tanintézetek Ázsiában, Afrikában és Európában, melyek új világot teremtettek, melyek mai polgárosodásunk bölcsői valának, melyek vallási és társadalmi, polgári és politikai művelődésünket jelen magaslatára emelték. Borzad a képzelet, ha elgondoljuk, hogy mi lett volna az emberiségből, ha a szeretet ezen egyházának, a kereszténységnek csecsemő korában lép föl a gyűlölködő, rabló, gyilkoló, hitetlen és erkölcstelen szabadkőművesség. Mi volna ma az emberiség, ha tizennyolcz századdal ezelőtt hatalmasodott

---

tium animis, ingens religionis clades morumque perversitas teterrima percrebuit.“

volna el a titkos társulatok vandál hit és erkölcs-tana? Bizonyára egy színvonalon állanánk az akkori vad népekkel és a mai setéségekben botor-káló pogányokkal; magyarok volnánk nemes gondolkodás, finom érzés, tudomány és műveltség nélkül. Mert a kőművesség csak akkor tud oltárt emelni, ha ellenében már van oltár; csak ott nyit iskolát, a hol iskolát lát; szóval, csak rombolni, pusztítani képes minden téren, nemcsak a hit világában, hanem úgy az erkölcsiség mezején, mint a társadalmi körben, polgári és családi életben. De nem is csoda, hiszen magok mondják, hogy „a kőműves szövetség morálja nem isteni, hanem pusztán emberi, mely az ember szabadságára bízott lelkiismereten alapszik.“ De ugyan mit ért a szabadkőműves e lelkiismeret alatt? Hiszen a lelkiismeret nem egyéb, mint az ész törvényének, a természet törvényének, a lelkünkbe vésett örök törvénynek, tehát az isteni törvénynek megismerése és a cselekvés pillanatában való alkalmazása; nem egyéb, mint azon lelki szózat, mely figyelmeztet, hogy ez jó, tehát tegyük meg, az pedig rossz, tilos, tehát kerüljük. Láthatjuk ebből, hogy a kőművességeknek szabad, hosszú póznára eresztett, minden örök törvény alól emancipált lelkiismerete, nem más mint lelkiismeretlenség. E szabadkőművesi lelkiismeret arra vezeti az embert, a merre állati szenvedélyei csábítják és szólítgatják. Ez szokta tehát elállatiasítani az embert, még azt is, ki igazi méltósága felől különben tiszta

fogalmakat hallott, mert meg van írva róla: „Nem akará megérteni, átlátni az ily ember méltóságát, oktalan állatokhoz alacsonyodott le, s hasonló lett hozzájuk.“ ¹⁾

Ha az élettől eltekintünk is, sejthetjük, milyen lehet ezen lelkiismeretlen kőművesek dicsőített liberalismusa.

Grisar 1845-ki páholy-beszédében Antwerpenben ígéré: „Mi leszünk a liberalismus; mi leszünk az ő gondolata, lelke, élete; szóval, ő maga mi leszünk.“ ²⁾

A mit e liberális testvér ígért és jövendölt, az ma már valóban teljesevésnek indult, mert a mai liberalismus alatt többé kevésbbé csakugyan a szabadkőművességet kell értenünk. A szavak meg vannak hamisítva. Szédelgő korunk e szép szó alatt is az ellenkezőt érti.

Oh, mily nagy igazsága van a protestans Schroetter bárónak, midőn legújabb röpiratában a szabadkőművesek liberalismusáról, különösen az új császári birodalomra vonatkozólag ekként ír: „Valamint a liberalismus maga a hazugság elvén alapul, úgy elméletei is megannyi hazugság, s az, mit szabadság gyanánt kürtöl, nem egyéb siralmas szolgaságnál. Napjaink tapasztalása szomo-

---

¹⁾ „Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, et similis factus est illis.“ Zsoltárok könyve.

²⁾ A. Neut. la Franc-Maç. 15. l.

ruan igazolja ez állítást. Miben áll a vallásszabadság, melyet a szabadelvűek már azelőtt is pártjuk jelszavául választottak, most pedig, hogy a hatalom polczára emelkedtek, valósítani törek-szenek? Abban, hogy minden meggyőződést, mely az ő nézeteikkel összhangzásban nincsen, gyaláz-nak, üldöznek és elnyomnak. A gyűlölt szerzetes-rendeket és társulatokat, mert nem szegődnek a korszellem szolgálatába, s mert hivatásukat egy felsőbb tekintélytől nyerik, kiűzik, noha tanításuk és példáik után milliók sovárognak; az iskola-testvéreket és nővéreket, kik egész életüket a ne-velésnek szentelték, az iskolából kiutasítják, mert katolikus gyermekeknek katolikus igazságot hir-detnek; az egyházi szónoklatokra rendőrileg fel-ügyeltetnek és az ifjuságnak megengedik, hogy bármely profán, csak keresztény czélokra ne egye-sülhessenek; Garibaldi részére gyűjteni lehet, IX. Pius számára nem. És miben áll a polgári sza-badság, melyet a liberalismus azonnal proclamálni szokott, mihelyt valahol uralomra vergődött? Az ellenszegülők kirablásában, száműzésében vagy lemészárlásában, kivételi állapotok életbe lépteté-sében, a személyes szabadság, a levéltitok, a meg-település, a vallástársulatok szabadságának meg-szorításában, és a többi. Minderről a szajnaparti főváros eleget tudna beszélni.“ ¹⁾

---

¹⁾ Gedanken eines Christen. Aachen. 1873. Egri Egyh. Közlöny. 1873. 8. sz.

De hogy a kőművesek szabadelvűségéről még tisztább fogalmunk legyen, hallgassuk csak meg a szabadságot, egyenlőséget és testvériséget proclamáló liberalisokat.

1865. május 28—30-án a szabadkőművesek Genuában gyűlést tartottak, melyen hetvenöt páholy volt képviselve. Innen Boni főtitkár két körlevelet bocsátott ki.

Az egyik arra hívja fel a páholyokat, hogy „a halálbüntetés eltörlését ezentul is szorgalmazák erősen.“ ¹⁾ No, ez legalább philanthropikus szempontból érthető; és, mert csalfa külszínével az emberiségnek jót akar tenni, még a szelíd liberális előtt is menthető. Más részről azonban azon gyanúsításra szolgáltat alkalmat, hogy a halálbüntetés eltörlésének kereszténységellenes elvét a páholyokban kovácsolták, miután ott szoktak ily észellenes principiumokat gyártani. A becsületes embert megölheti a gaz, de ezt a törvény vegye pártfogása alá, és pár évig a nép veritékével szerzett adóból urasan tartsa az ország!

A másik körlevél a római hierarchia ellen irányul. Ebben többi közt Boni így szól: „A szabadkőművesség a római ügyek menetét közönyvel nem nézheti; azon elvek, melyeken a római kormány nyugszik, a kőművesi elvekkel homlok-egyenest ellenkeznek; Róma diadala a kőműves-ség halálos veresége és Olaszország sírja. Figyel-

---

¹⁾ Latomia. 1865. 365. l.

meztessd a testvéreket, kik pörölyödnék engedelmeskednek, hogy a római kormány üzelmei ellen nyiltan és szakadatlanul küzdjenek; hogy bármilyenü concordatumot úgy tekintsenek, mint a szabadkőművesség, a nemzet, a haladás, a humanitás halálos megsértését.“¹⁾

E levélből kettős tanulságot vonhatunk. Nemcsak az tűnik ki belőle, hogy szeretetteljes liberalismusának elvei a positiv kereszténység és nevezetesen a katolikus vallás elveivel, a kőműves káté tana szerint, össze nem egyeztethetők; hogy tehát hívő keresztény mai fogalom szerint liberális nem lehet; és ennélfogva magok a szabadkőművesek is elismerik a syllabus utolsó tételének igazságát, melyben a sz. Szék tévelynek, az igazi kereszténység örök tanával ellenkező tévelynek nyilvánítja azon állítást, mintha „a római pápa kibékülhetne a mai szabadelvűséggel“: hanem egyszersmind az is kiderül, hogy a sz. Szék és a fejedelmek között békésen és törvényesen kötött conventiók vagyis concordatumok jogtalan és nemtelen egyoldalú felbontására is a setét páholyok jelvényes vitézei sarkalták és birták rá a kormányokat. A ki ezen genuai gyűlést követő időkben Bécsben lakott, és látta, hallotta az osztrák concordatum ellen indított alávaló, undorító harczot; a ki szemmel kísérte a feldühösített szánnandó proletár had egyházellenes insultatióit; a

---

¹⁾ Latomia. 1865. 365. l.

ki olvassa a szerencsétlen bolygó zsidók róma-ellenes barbár közlönyeit: az, fájdalom, a tények igaz voltáról személyesen meggyőződhetett. Ez a történet bölcészete, mert a politikai események főkait kutatja. Ily fondorlatok és aláaknázások előzték meg az osztrák concordatum eltörlését. Analogiánál fogva a többire is következtethetünk.

Ugyanezen liberalismus nevében dühöng páratlan durvasággal 1865-ben Bressler testvér a „papi kaszt“ ellen; 1866-ban pedig Reichert testvér. Ezen liberalismus emelé szavát 1870-ben a svájci nagypáholyban, midőn harezra szólítja a kőműveseket „a jezsuita barbárság ellen.“ ¹⁾ Ez időtől keltezzük az ugynevezett jezsuita-üldözést, szabadelvű századunknak ezen dicsőségét.

A kőművesség elhatározta, hogy a jezsuitákat egész az utolsó szemig kiirtja. Azért Münchenben, az ókatholicismus szép czége alatt, mint buzgó hívek szórák az átkot a jezsuitákra a szabadkőművesek. Hány könnyelmű csatlakozott hozzájuk drága hazánkban! Darmstadtban a legszemenszedtebb kőművesek, mint Luther hivei jelentek meg, hogy a protestansok szószékeiről is átkozzák a jezsuitákat, sőt a nyers erőszakot is felhívták azok elűzésére. A kőműves lapok egytől egyig vak gyűlölettel igyekeztek eltölteni a tömeget a jezsuiták ellen. E lapok oly vastagon czif-

---

¹⁾ Periodische Blätter. 1872.

rázák közleményeiket, hogy a hazugság és rágalom minden lépten-nyomon elétűnik.

Halljunk csak egy kis mutatóványt, a magyar kőműves sajtón kívül, a bajor „Kempteni újság“ 1871. okt. 6. számából, hogy fogalmunk legyen, mint küzdenek a kőművesek külföldön is a jezsuiták ellen.

„Minek nevezhetjük, írják, mindazon iszonyatosságokat, mik az emberi nemet megsemmisítéssel fenyegetik, ha szembe állítjuk a jezsuiták gazságaival! Ezreket meg ezreket hurezoltak ezek századokon át a vérpadra, és itt a mindenséget szeretetével átölelő istenségnek áldozták fel őket. Gyakran százankint dobták védtelen áldozataikat a fellobogó máglyák gyilkos tűzébe; a gyermekek csak úgy nem kerülhették ki vérszomjazó kegyetlenségöket, mint szüleik; az ifjak és hajadonok csak úgy szenvedtek szörnyű halált vérázott kezeik alatt, mint az elaggott férfiak s tisztességes matrónák. Parancsszavokra számtalan irtózatosságot s kimondhatlan gyötrelmek közt végzik életöket, kétségbeesve az isten irgalmáról. Az árulást és apagyilkosságot ők hozták e világra, ők tették gyakoriakká azokat. Egyetlen szavokkal ó hányszor bűszítették fel egész nemzeteket egymás ellen! s míg azok egymás lemészárlásában hűtötték ingerült véröket, azalatt a jezsuita fajzat alávaló képmutatással a keresztre, az örök szeretet jelképére mutatott. De a mi a legborzasztóbb, a jezsuiták az embereket nem csupán ideiglenesen,

hanem örökre is boldogtalanokká akarták tenni. A nyilatkozó szellemszabadságot, szokásos bőszen kegyetlenségekkel, csirájában fojtották el. Császárokat és királyokat gyilkoltak meg, ha azok akaratjoknak hódolni vonakodtak. Hogy setét terveiket megvalósíthassák, porba tiporták a nemzetek jólétét, tönkre silányíták a fejedelmek méltóságát, s diadaluk öntudatában, mint valami gonosz szellem, önhitt büszkeséggel nyugtaták lábaikat a szolgaság bilincseiben nyögő emberiség fölött. És a legújabb történet bizonyossága szerint mai nap is csak arra törnek, miért is a szabadság szellemének szakadatlanul esatáznia kell ellenök.

Amit üdvözítő Istenünk a sátánról mondott, hogy „hazug és gyilkos volt elejétől fogva,“ azt kell nekünk is ily czikkek hallatára mondanunk a sátán e gonosz ivadékáról, a szabadkőműveségről. Nem szörnyen nevetséges és igen elcsépett, izetlen vádak ezek? A legsúlyosabb bűntényeknek, a legördögibb céloknak és legfeketébb terveknek egész halmazát tulajdonítják itt a jezsuitáknak, és mindebből csak egyetlen egyet sem lehet a történelem nyomán rájuk bizonyítani. Ez az egész csak mese; s hozzá nagyon is együgyű mese. A művelt gondolkodó azonnal kéri belőle a rágalmat szagát. Csak hogy az a baj, hogy az efféle czikkeket nem a gondolkodó emberek számára, hanem a tömeg számára írják.

Önkéntelenül is eszünkbe jut ily kannibál eljárás láttára Fichte testvér azon nyilatkozata:

„Igen, minden szabad, hogy őket megsemmisítsük: erőszak és csel, tűz és vas, méreg és gyilok; a czél szentesíti az eszközt.“ ¹⁾

És ily nyilatkozatok daczára még ezen „becsületes emberek“ merik a jezsuitákra ráfogni, hogy azt tanítják: a czél szentesíti az eszközöket; midőn ezen elv is kőműves elv.

Ha a szabadkőművesség se politikai, se nem vallási intézmény, mint Faider testvér elhitetni szeretné: akkor miért áskálódik az egyházi intézetek ellen annyira? Ha a kőművesek csakugyan liberálisok, és nem törődnek a vallással; ha valóban nem törnek az egyház felforgatására: akkor mit jelent azon körlevél, melyet a baireuthi nagypáholy 1870. márczius 28-án a vatikáni zsinat tárgyában, az aradi oriens pedig ugyanazon év október 15-én a florenczi nagypáholynak Rómába történt áthelyezése alkalmából közrebocsátott? Ha egyetemes szabadsággal akarják megajándékozni a világot: akkor miért menesztettek 1870-ben, mint Weninger atya tudósít, az amerikai kőművesek kétszer is nyílt levelet az európai páholytestvérekhez, hogy a római zsinatot szakítsák félbe? ²⁾

Midőn 1870-ben az olasz kormány Romába készült, hová a nagypáholy is székét azonnal áttenni szándékozott, Frapoli nagymester köriratá-

---

¹⁾ De la Maçonnerie. 45. l. Ségur. Die Fr. 76. l.

²⁾ Religio. 1872. 46. sz.

ban arról biztosítá a világot, hogy „a kőműves-ség rajta lesz, miszerint a világot a pápai infalibilitástól megszabadítsa.“ ¹⁾ Mindenki érti, mit jelentenek e szavak az olasz radikális szájában.

Midőn azon évben egyszer bizonyos körben azt állítottuk, hogy „a kőműves sajtó által fellá-
zított s tévutra vezetett világ veszi ily zokonul a
tévmentességi tan kimondását,“ heves ellenmon-
dásokra találtunk. Igazunk volt-e akkor?

1871-ben a brandenburgi páholy egyik test-
vére, a megtestesült szeretet, Sachs, új év alkal-
mából így elmélkedik: „Ott délen, a papi gőg
legvastagabb tévelygésében, egy ember, miután a
syllabus és encyclica által az egész modern ön-
tudatot arcul csapta, és a legnevetésesebb dog-
mák egyikét a gondolkozó emberekre kötelezőnek
nyilatkoztatta, magát egy sereg elvakított pap
által csalatkozhatlannak kiáltatá ki; azonban csak-
nem ugyanazon pillanatban fosztatott meg hazug-
ságok és hamisított okmányok által szerzett, a
szellemi méltóság igazi lényegével össze nem
egyeztethető világi hatalmának utolsó maradvá-
nyától, és indirecte német fegyverek törték szét
azon római szellem-bilincseket, melyeknek három-
százötven év előtt a német barátka az első dőfést
megadta.“ ²⁾

Szép észjárás, megbecsülhetlen őszinteség.

---

¹⁾ Period. Blätter. 1872.

²⁾ Freimaurer Zeitung. 1871. 15. sz.

De nem csekélyebb fényt derít utunkra Gernert testvér, ki a pápai infallibilitásról 1871-ben következőleg szól: A pápát személyesen csalhatlanná tették, szavának most igaznak kell lenni, a szentlélek kénytelen őt megvilágítani, mert hozzá van lánczolva. Nézetem szerint a kőműveseknek kötelességök teljes erejükből harcolni e tévtan ellen, mely egy gyarló embert istenné változtat, mert e dogma minden kőművesi elvből gúnyt űz.“¹⁾

Harcolt-e csakugyan a kőművesség a vatikáni zsinat és decretumai ellen? Hol a dolog maga szól, nincs szavakra szükség. Oly éktelen lármát vitt véghez, oly rémülésbe hozta az egész világot, oly fenyegető közvéleményt alkotott hírnökei által, hogy még a hősök is megfélemlettek, az avatatlanok ingadozni kezdtek, kik addig oszlopoknak látszának, bátorságukat végkép elvesztették. Ó bátorság erénye, kiálték fel nem egyszer, találóan hí téged szent egyházunk sarkalatos erénynek, mert rajtad is az erények láncolata nyugszik; a mily szükséges vagy az életben, épen oly nehéz gyakorolni téged! Avagy napjainkban nem a bátorság hiánya okozza-e, hogy annyi katolikusnak keresztelt ember a kőműves közvéleménynek szembe szállni nem merészel? Hányan vannak, kik az „ultramontán, klerikális, jezsuita“ és hasonló kőműves szólamoktól félván nem mernek

---

¹⁾ Bauhütte. 1871. 254. l.

tanuságot tenni az igazságról! sőt mi több, édesanyjok ellen emelik szentségtörő karukat, parancsait megvetik, törvényeit áthágják, tanait ostromolják; méltán elmondhatjuk: „édesanyám fiai küzdenek ellenem.“¹⁾

Végre, hogy bezárjuk e setét képek vizsgálatát, a kőművesség gyönyörűsége morálját szépen megvilágítja ezen érdekes jóslat:

Az 1871-ki francia-porosz háború alatt, írja a Vaterland, bizonyos magas állású porosz találkozott egy jezsuitával, ki tábori pap minőségében vett részt a hadjáratban. A porosz őszinte nyíltsággal ezeket mondá a jezsuitának: „Én szabadkőműves vagyok, s biztosíthatom önt, hogy mihelyt készen lesz a német birodalom, megindul a harc a katolikus egyház ellen. Borzasztó vihar fog minden oldalról fölkelni ellene. Ha ezt kiállja, akkor hiszek igazságában s katolikusá leszek.“²⁾

Most azt kérjük, ezek megszívlelése után adhat-e még valaki hitelt az ily hit és erkölcsi elvekkel bíró szabadkőműveseknek? Nem állíthatja senki, hogy minden kőműves egyaránt istentelen; igaz ugyan, hogy az alárendelt tagok csak esz-közök, kik havonként talán egy frankot fizetnek a társulat gonosz céljaira, és a parancsokat végrehajtják: de hogy a titkos társulatok magasabb

---

¹⁾ „Filii matris meae pugnaverunt contra me.“ Énekek I.

²⁾ Magyar Állam. 1872. ápril 12.

régióiban kereszténységellenes, atheistikus szél fúj, azon senkisémet kétkedhetnek, ki a kőművesek működését figyelemmel kíséri. Igérjen bár eget földet a szabadkőműves követjelölt a választás alkalmával, nem adhatunk szavainak hitelt. VII. Pius 1821-ki „Ecclesiam“ czimű constitutiójában írja: „Kiváló tiszteletet és bámulatos ragaszkodást színelnek ugyan a karbonárik a katholikus vallás és Üdvöztőnk személye s tana iránt; de e beszédek csak nyilak, hogy a vigyázatlanokat biztosabban megsebesíthessék, e ravasz emberek kezében, kik báránybőrbe öltözködve jönnek, midőn pedig belül ragadozó farkasok.“¹⁾

Az olasz venták és más ritusu kőművesek közt csupán az a különbség, hogy az Olaszthonban már megizmosodott társulatok a föld alól egészen napvilágra jöttek; míg máshol az opportunitás tanácsait szem előtt kell tartaniok.

Elvben ugyanis mind a magyar, mind a német, mind az amerikai, mind a franczia kőművesek egyek. Kiviláglik ez azon körülményből, hogy a mint a vatikáni zsinat 1869. deczember 8-án megnyitott, a világ szabadkőművesei Nápolyban ösz-

---

¹⁾ „Simulant illi quidem singularem observantiam et mirificum quoddam studium in catholicam religionem et in Jesu Christi Servatoris nostri personam et doctrinam. Verum sermones hi nihil aliud sunt, quam iacula ad tutius vulnerandos minus cautos a callidis hominibus adhibita, qui veniunt in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces.“

szegyeülvén a következő határozatot hozták: „Mi alulirott amerikai, francia, mexikói, német, osztrák és magyar küldöttei a szabadgondolkodásuak nápolyi gyülekezetének, a következő alapelveket valljuk és hirdetjük: Tekintve, hogy az Isten létezéséről szóló tan minden zsarnokság és gonoszság kútforrása; tekintve, hogy a katolikus egyház Isten létét leghatályosabban tanítja: ennélfogva alulirottak kötelességöknek tartják a katolikus egyházat minden eszközzel gyökerestől és mennél előbb kiirtani.“¹⁾ A magyar követ Óváry.

A kinek szeme van a látásra és füle a hallásra, kiveheti ezen nápolyi megállapodásból is, hogy, miután a szabadkőművesség is, nemcsak a „gonoszság“ vagyis minden vallás, hanem a „zsarnokság“ azaz minden törvényes fejedelemség megszüntetésére törekszik: az nemcsak egyházellenes, hanem egyszersmind államveszélyes szövetség.

---

¹⁾ Öszinte szózat. Pest. 1872. 12. 1.

VII.

A köművesség társadalomellenes.

Oly titkos szövetségről, mely az egyedeket rablánczra fűzi, mely a családi boldogságot feldúlja, a jövő reményének, az ifjuságnak nevelését elrontja, az egyesek állampolgári jogaira sérelmes, és magára az állami életre is veszélyes, mást senki sem állíthat, minthogy ellensége a polgári társadalomnak.

Nincs könnyebb dolog, mint bebizonyítanunk, hogy a szabadköművességnek ily ártalmas ötféle kihatása van a társadalomra.

1. A szabadköművesség az egyedeket rablánczra fűzi. Az egyed alatt azon számos szerencsétlen embert értjük, kiket a köműves társulatok kelepczéjökbe kerítenek. Minden

aspiransnak a föl vétel alkalmával következő tartalmu esküt kell tennie: „Esküszöm a világ minden építőmesterének nevére, hogy én a szabadkőművesek titkait, jeleit, fogásait, szavait, tanait és szokásait soha el nem árulom, és hogy azokról örökre hallgatni fogok. Igérem és esküszöm az istenre, hogy soha semmit abból se irás, se jelek, se szavak, se taglejtések által el nem árulok; soha semmit arról nem irok vagy nyomatok; soha semmit nyilvánosságra nem hozok abból, mit velem eddig közöltek, és jövőben közölnek. Kötelezem és alávetem magamat a következő büntetés kiállítására, ha valaha szavamat megszegném: tüzes vassal égessék meg ajkaimat, vágják le kezeimet, szakítsák ki nyelvemet, vágják el nyakamat, és függeszszék fel testemet valamely páholyban, mialatt új tagot fölvesznek, hűtlenségem gyalázatára és mások elrettentésére; azután égessék meg, és hamvait ereszszék szélnek, hogy árulásonnak semmi emléke se maradjon. Isten engem úgy segítjen és az ő szent evangeliuma. Amen.“¹⁾

Igy lesz az eszes erkölcsi ember, a szabad lény, rabszolgává; midőn oly társulatba lép, melynek se lényegét, se célját, se az arra vezető eszközöket nem ismeri; midőn oly szövetséghez csatlakozik, melynek titkai eszével és kötelmeivel ellenkeznek, melynek törekvéseit minden oldalról világosan nem látja. Lealacsonyító dolognak tart-

---

¹⁾ Szabadkőművesi rituale, Ségur. Die Fr. 1870. 35. l.

ják, hogy a szabad ember az egyház tekintélye előtt meghajoljon, de nem gondolják emberi méltóságukkal ellenkezőnek, vakon hódolni a titkos társulat parancsainak; a religio isteni titkai alól emancipálják magokat, és a kőművesség titkaiban kész resignatióval hisznek. Így lesz az Isten ellen fellázadt szabad ember a legnagyobb zsarnoknak, az ördögnek, a bűnnek rabja.

Mily iszonyu súlyos e rabság bilincse, az ide mellékelt történeti példákból legjobban láthatjuk.

1827-ben a „Le Courier des Etats-Unis“ című új-yorki lap ezt írta: „Éjszak-Amerika egyesült államaiban jelenleg semmiről sem beszélnek oly élénken, mint a szabadkőművességről. Van itt egy párt, mely a szabadkőművesség teljes megsemmisítésére törekszik, és mely senkit sem bocsát nyilvános hivatalokra, ha a kőműves páholyokból ki nem lép. Mélybelátásu és lelkiismeretes férfiak nagy száma valami abszurdumnak nyilvánítja a szabadkőművességet, melynek elvei az emberi társadalomra káros következményűek.“

Most e lap a következő nevezetes eseményt beszéli el:

„1826-ban bizonyos hollandi Morgan William az új-yorki államban egyik ottani páholyba kívánt fölvétetni, de elutasított. E miatt igen megbosszankodván, nyilvánosan kijelentette azon szándékát, hogy a társulat statútumait megismerteti. Ő ugyanis bizonyos Royal-főpáholyba azelőtt fölvétetett, és egész eddig folytonosan buzgó kőművesnek

mutatkozott. Eleinte kevésbe vették fenyegetését; azonban idő multával a dolog néhány kőművesnek mégis szegyet ütött fejébe, és meg akarák semmisíteni kéziratát, azért a nyomdába törtek erőszakosan, a hol már annak lenyomatásával foglalkoztak, és tűzbe dobták. Ez volt az első lépés a csel és erőszak útján. — Ezen kísérlet után Morgan csekély adósság miatt elfogatott és bezáratott. De miután bizonyos Lawson L. az adóssági összeget kifizette, ismét szabadon bocsáttatott. Midőn a börtönből kilépett, megragadták, kocsira ültették, melyen két ismeretlen ült, és Niagara erősségébe vitték. Itten 1826. szept. 13-án bebörtönözték, de nem sokáig volt a tömlőczben, mert meggyilkolták. — Ezen tény minden esetre alkalmas volt arra, hogy minden becsületes ember szívében mély indignatiót keltsen. Hogyan ragadhattak ki szabad és civilizált országban egy embert családja öléből, és miként gyilkolhattak meg hideg vérrel, minden törvény és tekintély daczára csupán azért, hogy valamely titkos társulat vérszomjazó rendeleteit teljesítsék, mely magát parancsaival a közrenden túlteszi? Csodálkozhatik valaki, hogy ily merénylet után a tettesek ellen mindenfelé nagy felindulás támadt? Clinton kormányzó ezer dollárt tűzött ki azon személyek fölfedezésére, kik Morgan urat elhurczolták. Az állami törvényhozó gyűlés különös bizottság szervezésére adott engedélyt, mely a dolgot nyomozza; és megbízta, hogy mindazok ellen, kik Morgan

elvitelében és meggyilkolásában részt vettek, törvényes keresetet indítson. Ötvennél több vizsgálat tartatott; egyeseket büntetésre méltóknak találtak, de a tulajdonképi gyilkosok mai napig és valószínűleg mindenkorra kimenekedtek a törvény boszuja alól. Némely tényeket, melyek ezen nevezetes per alkalmával elékerültek, érdemes itt megemlítenünk, mert azok a szabadkőművesség feletti kérdést fényesebben megvilágítják. Több kőműves, kik tanuknak hivattak meg, vallani teljességgel vonakodott, és a törvényszék megvetésének büntetése fejében inkább négy évre záratak el magokat (!!); mások, kik mint esküdtek hivattak meg, hosszú kihallgatások után azon kötelmek miatt, melyeket rájuk a páholyok statutumai róttak, képteleneknek recusáltattak, hogy ez ügyben részrehajlatlan ítéletet hozzanak. Ezen hiteles nyilatkozatokra támaszkodva, a szabadkőművesek ellenei azt állítják, hogy az állam oly polgári osztályt táplál kebelében, mely ismeretlen törvénykönyvnek engedelmeskedik, mely a nyilvános renden kívül sőt felette áll; azt állítják, hogy ily intézmény kárhozatos, és aláássa az állam alapjait . . . Számtalan gyűléseken, melyek az unio minden államaiban tartattak, azt határozták a kőművesek ellenei, hogy semmiféle városi, tartományi vagy állami hivatalra, úgy mint semmi állásra az egyházban, nem bocsátanak oly embereket, kik valamely kőműves páholylyal összeköttetésben állanak. Továbbá azt nyilváníták, hogy a szabad-

kőműveseknek senki hitelt nem adhat, és némely helyeken kitörülték őket az esküdtek névsorából. A kőművesellenes érzület dominál többé kevésbé a keleti államokban, igen hatalmas Pensylvániában és Új-Yorkban, és befolyást nyer a nyugoti államokban.“¹⁾

Tehát Morgant azért ölték meg a szabadkőművesek, mert titkaikat fel akarta fedezni. Azonban más okból is halállal fenyegetik a kedves testvéreket, ha tudniillik a kapott parancsnak vakon nem engedelmeskednek. Erre is van példa a történetből. Ségur írja:

„Egy fiatal ember fölvételé magát a szabadkőművességbe. Úgy látszik, hogy őt nem sokára nagy dolgokra érettnak találták. A páholyból a titkos páholyba lépett, és egy szép napon megbízást kapott, hogy a társulatnak egy áldozatát láb alól eltegyen. Üldöznie kellett azt mindenfelé, és csak Amerikában sikerült neki, azt elérni. Visszatért Franciaországba lelkiismeret-furdalásoktól kínoztatva, és félig elhatározva, hogy a titkos kőművesség munkájában többé részt nem vesz; de csakhamar új parancsot kap, második gyilkolást, második utazást kellett volna tennie. Ez ellen már fellázadt szíve, és elhatározta, hogy a törnek ezen zsarnoksága elől futással menekül meg. Titkon elhagyá Párist, hogy incognito Algirba utazzék. Azonban alig érkezett Marseillebe, a fogadóban, hol leszállott, következő tartalmu testvéri

---

¹⁾ Ségur. Die Freimaurer. 1870. 5. 1.

kártyát kapott: „Ismerjük szándékokat; nem futsz el tőlünk. Engedelmesség vagy halál!“ Megrémülve fordul vissza, és Lyonban egy setét koreszmába tér be. Már fél óra múlva bizonyos ismeretlen csaknem hasonló tartalmú kártyát hoz neki: „Vagy engedelmeskedel, vagy meghalsz.“ Tüstént elhagyá a koreszmát és a várost, és bánattól s félelemtől szétszaggatott lélekkel titkos utakon törekszik a Belley melletti La Trappe apátságba jutni. A mely nap oda ért, ugyanazon intés, ugyanazon fenyegetés: „Követünk; hiába iparkodol menekülni tőlünk.“ Végre, magán kívül és jól tudván, hogy a társulat soha meg nem bocsát, egy páter tanácsára La Trappeban egy paptól kért tanácsot, a ki ezen egész történetet elbeszélte, és eszközt talált ki, hogy a borzasztó kopók, kik őt üldözik, ál-útra térjenek, őt pedig bátor hitküldérekre bizta.“¹⁾

Ily borzasztó tények olvasása után csak azt jegyezzük meg, hogy nem hiszszük ugyan, miszerint minden páholy ily szigoruan ragaszkodik a statutum betűjéhez; annyi azonban tagadhatlan, hogy az idézett eskü szerint, Marbach testvér magyarázata után, azon kőművesnek, ki a titkot megtöri, meg kell halnia; ezt a pápák, mint láttuk, a világ előtt konstatálták. Annak pedig, ki e tények hitelessége felett kételkednék, kettőt akarunk mondani: először, ez nem szentírás, tehát hinni az üdvösségre nem szükséges; mindazáltal

---

¹⁾ Die Freimaurer. 1870. 67. 1.

másodszor, nem kell felednünk, hogy a szabadkőművesek tanusága szerint a lyoni kadosch foku páholyokban „a boszu és gyilkolás a hajtó indokok“¹⁾; és hogy mindezt igazolják a Mazzini testvér által szerkesztett titkos utasítások is, melyekből csak e négy cikket tekintsük:

30. cikk. Azok, kik a titkos társulat parancsainak nem engedelmeskednek, vagy a titkokat elárulják, irgalom nélkül meggyilkoltatnak.

31. cikk. A titkos törvényszék szabja ki a büntetést, és kijelöl egy vagy több megbízott tagot, hogy azt haladék nélkül végrehajtsák.

32. cikk. A mely tag vonakodik ezen büntető ítéletet végrehajtani, az esküszegőnek tekintetik, és mint ilyen rögtön megöletik.

33. cikk. Ha a bűnös elillan, akkor az szünet nélkül mindenfelé üldöztetik, és egy láthatlan kéz által meg kell öletnie, ha mindjárt anyja kebelén vagy isten oltárán is.“²⁾

Hogy az efféle vagy hasonló statutumok alól senki sincs kivéve, még a királyok sem, azt egy nevezetes körlevéllel bizonyíthatjuk. Ugyanis 1870. november havában, a párisi „IV. Henrik“ nevű páholy egy körlevelet intézett a testvérekhez, melyet valamennyi páholyhivatalnok aláírt, s melyben a páholy részrehajlatlan kőművesi törvényszék alakítását követeli, hogy eldöntse e vádat:

---

¹⁾ Latomia. 1865. 307. l.

²⁾ Ségur. Die Fr. 69. l.

„A német fejedelmek a legnagyobb bűntényben részesek, és e bűntény annál megvetésre méltóbb, minthogy hohenzollerni Vilmos és fia, a német sereg vezérei, midőn a szabadkőművességbe fölvétettek, ünnepélyesen megesküdtek, hogy annak törvényeit megtartják.

Hohenzollerni Vilmos és fia ennek következtében esküszegésről vádoltattak és kötelességmulasztásról. A világ szabadkőművessége őt e naptól számítandó három havi idő alatt törvényszéke elé idézi.

Ha hohenzollerni Vilmos és fia ezen megidézésre nem hallgatnak, esküszegőknek, árulóknak és a kőművesi törvényen kívül állóknak nyilváníttatnak; a törvényeink által meghatározott büntetésekre ítéltetnek, mindenkorra kárhozzatnak, és emlékek az utókor átkának adatik át.“¹⁾

Meglehet, hogy a német császár e körlevél olvasásakor mosolygott, mit nem hiszünk, de két dolog mégis kiderül az ily hangu declaratiókból: kitűnik a kőművesség természete és szelleme, továbbá kiviláglik a nagy rabszolgaság, mibe a szabad ember dönti magát. És mégis, épen a szabadkőművesek hívják minket ily néven, mint 1870-ben a svájcei páholy, így szólván: „A katolikusok eddig csak félig voltak szabad republikánusok, tudniillik csak polgári és politikai tekin-

---

¹⁾ Period. Blätter. 1873. II. Heft. 77. 1.

tetben; egyházilag, a hit és lelkiismeret ügyeiben, eddig is idegen hatalomtól, Rómától függtek; de most eszöket, lelkiismeretöket és hitöket egészen rabigába kell verniök, egy Rómában székelő autokratának akarathétküli rabszolgaívá kell lenniök, kinek legutolsó jancsárja is nyakokra teheti lábát.“¹⁾

Ki ne emlékeznék ily beszéd hallatára a paradicsomi időszakra, midőn a kőművesek ősapja, az ördög, Éva anyánkat szabadságra szólítja fel, hogy ne szolgáljon az Úrnak, s ne higyen szavainak. Keservesen siratjuk a nyert szabadságot.

A milyen a kőműves, olyannak képzel mást is. A kevély mindenkit kevélynek, a szemérmetlen mindenkit mocskosnak, az esztelen mindenkit félkegyelműnek tart. Így cselekszik a szabadkőműves is, ki rab létére, minden szabad embert szolgának hisz, midőn pedig tulajdonképen csak ő az ismeretlen „autokratának akarathétküli rabszolgája,“ csak ő „verte eszét, lelkiismeretét és hitét egészen rabigába,“ csak ő neki teheti a titkos társulat legutolsó jancsárja is nyakára lábát.“

A szabadkőműves tehát valamint nem kőműves, úgy nem is szabad. Ez oly álnév, mint a „poroszló“, mi alatt se poroszt, se lovat nem ér-

---

¹⁾ Bauhütte. 1870. 341. l.

tünk; mint az „ókatholikus“, mely szó igenis új eretneket jelent.¹⁾

2. A szabadkőművesség a családi boldogságot feldúlja. Akár a férfi, akár a nő lett kőművessé, meg van zavarva a családi szentély békéje. Tiszta szeretet csak ott található, hol a házastársak erkölcsösek, de erényes életet ott nem lelhetünk, hol a vallásos hit kihalt.

A kőművesség egyenesen a család szétronkálására törekszik. Bizonyítja állításunkat a „kis tigris“ nevezetű titkos főnök, a piemonti páholyhoz 1822. január 18-án írt levelében, mondván:

„A fődolog az, hogy a férfit a családtól elszakítsuk, és erkölcsi érzékét eltompítsuk. Ő jellemének irányánál fogva igen hajlandó arra, hogy a háztartás gondjaitól fázzék, és tiltott örömek s könnyen elérhető gyönyörök után vágyódjék. Szeret koreasmákban mulatni, és óráit mindenféle játékoknál hivalkodva szívesen tölti. Csalogassátok őt ide; és ha nejétől s gyermekétől elszakítottátok és kimutattátok neki, hogy mily terhes minden kötelemnek teljesítése, akkor más lét után gerjeszszetek benne vágyat. - - Ha valamely lélekkel megtáltáltátok a családot és a vallást, egyes elejtett szavakkal keltsetek benne kedvet, hogy álljon be a legközelebbi páholyba. A polgár hiúsága, szabadkőművesnek lenni, oly általános, hogy én naponkint bámulom az emberi ostobaságot. — Magát vala-

---

¹⁾ Lucus a non lucendo.

mely páholy tagjának tudni, asszonytól és gyermekektől elszakítva érezni, oly titok-tartásra hivatva lenni, mit soha meg nem ismer, bizonyos természetekre kőj és a nagyravágyás tárgya.“¹⁾

Azonbán még nagyobb baj áll be, ha a nő lesz kőművessé. Ez már abból is kitűnik, mert ezt a szabadkőművesek valódi diadalnak tekintik. „Ha hölgy-páholyt alapítunk, óriási lépést teszünk a humanitárius haladás útján,“ — mondák nem rég a francziák.²⁾

Hogy miért örvendenek e fölött annyira a testvérek, kivehető a nagymester beszédéből is, melyet a felavatandó nővérhez intéz: „Figyelemztetem kegyedet azon nagy oktalanságra, melyet elkövet, midőn oly társulatba lép, melynek tagjait és erkölceit nem ismeri, és hol az ön szeméremérzéke veszélybe kerülhet.“³⁾

Hitetlenné teszi tehát és erkölcstelenné a nőt a kőművesség, és ez által lazává a házassági frigyét; küzdelmet nyit a családban. Igazolja szavaimat a brüsseli szabadgondolkozók társulatának folyó év márczius havában kiadott értesítője, melyben olvassuk:

„A nő meghódítása egyszersmind meghódítása a házi tűzhelynek, a katholicismus és keresztény hagyományok ezen utolsó menhelyének; a

---

¹⁾ Segur. Die Freimaurer. 1870. 17. l.

²⁾ Monde Maçonnique. 1866. okt.

³⁾ Manuel complet. Ségur. Die Fr. 112. l.

nő meghódítása egyszersmind meghódítása a gyermeknek, azaz a jövőnek. Örülünk tehát ez eredménynek és propagandának, és legyünk rajta, hogy mindinkább terjedjen. Így a küzdelmet a családban is megnyitjuk. A férj, noha midőn még erejében van, képes ellenállni, a halál órájában mégis enged neje vagy anyja szavára, kik a papoknak segédkezet nyújtanak; de ha a nő hozzánk tartozik, a papok erőködéselei lehetetlenek lesznek.“¹⁾

Javára szolgálhat-e a társadalomnak, ha a család szentélyében gyujtanak tüzet, ha abban visszavonást, hitetlenséget, szeretetlenséget támasztanak?

3. A kömüvesség az ifjuság nevelését megrontja. Mit művel a szabadkömüvesség mindenütt, ahol csak tere nyílik, az iskolákban, nem csak a sz. Szék aktáiból, hanem a páholyok nyilatkozataiból is láttuk. Magának, a maga szellemében akarja nevelni a jövő reményét; ezért igyekszik az anyákat megnyerni, ezért iparkodik az iskolákat elszakítani az egyháztól, vagyis „közössé“, azaz tulajdonképen felekezetenélkülivé, vallástalanná, indifferenssé, atheussá tenni.

De mi a népiskolák czélja? Hogy csak az oktatás és nevelés bölcsejéről szóljunk, minden lelkes férfiú, nemcsak katolikus, hanem protes-

---

¹⁾ Magyar Állam. 1873. ápril 16.

táns is¹⁾, ezen tanodák főczélját a serdületlen kor vallás-erkölesi művelésébe helyezi, állítván, hogy nem elég, ha a gyermekek e mulandó életre némely hasznos dolgokra taníttatnak, hanem szükséges, hogy jó erkölcsökre és keresztény életre oktattassanak és neveltessenek, miért is az iskolákban az egész tanulásnak és nevelésnek oly gyönyörű harmóniában kell lenniök, hogy az egész nevelésnek a vallás legyen alapja, és a gyermekek vallásos szellemet szívjanak magokba. Mi következik ebből? Az, hogy, midőn a modern közművesek a magok alkotta atheus állam által az iskolát az egyház tekintélye és őrködése alól kivétetik, nagy kárt okoznak mind a vallásnak, mind az iskolának, mind a családoknak, mind magának a társadalomnak.

Először ugyanis, a vallást és az egyház üdvös erejét az iskolákból kizárni nem egyéb, mint az indifferentismust és a vallás megvetését előmozdítani, sőt egyenesen vallásellenes érzelmet csepegtetni a gyermekek lelkébe. Ezen iskolákat közöseknek, indifferenseknek, felekezetenkülieknek mondják. De helyesen jegyzi meg Déchamps, volt belga külügyminiszter, hogy „nincsenek indifferens vagyis semleges könyvek, nincsenek indifferens tudományok, sem indifferens tanárok; hanem a vallást eltávolítani annyit tesz, mint előmozdítani

---

¹⁾ 1806. évi hollandi, és 1836-ki württembergi iskolai törvény.

a tévelyt és vallásellenes szellemet. Ha az állam indifferens, a különböző felekezetek jogai azt kívánják, hogy a kormány iskoláikba ne avatkozzék; ha pedig jogállam, nem szabad az iskolai törvényeknek a családok jogos akaratát sérteni.“¹⁾

Másodszor, ily módon magok az iskolák elvesznek legnemesebb céljuktól, rendeltetésöktől, s elvesztik méltóságukat. Méltán roszalta tehát a sz. Szék e kőművesi törekvést a syllabus 54—58 számaiban.

Harmadszor, igen nagy sérelmet szenvednek a keresztény szülők, ha a nyilvános tanodák akként szerveztetnek, hogy gyermekeik vallása azokban nemcsak hogy nem ápoltatik, hanem a helyett a legnagyobb veszélynek tétetik ki. Ha az ügyek így állanak, az egyház hiveit arra kénytelen figyelmeztetni, hogy a lelkiismeret meg nem engedi vallástalan iskolákba járatni gyermekeiket.

Végre negyedszer, az iskolák e profanálása pusztítólag hat magára az emberi társadalomra is; mert ha az emberiség lassan-lassan minden keresztény szellemtől megfosztatik, ha a tudományok szentélyében ex tripode istentagadásra, atheizmusra tanítatik: a társadalmi rend alapjai rendülnek meg, mert magára a polgári társadalomra nézve veszedelmes nemzedék születik. A kőművesség atheistikus tana ellensége az állam boldog-

---

¹⁾ Die Schule. ford. gr. Thun. Kath. Stimmen. II. 9.
— Aichner. Jus eccl. 1870. pag. 484.

ságának ; mert az egész társadalmat elvtelenné, az alattvalókat erkölcstelenekké, a kormányt pedig korlátlanná, zsarnokivá teszi. Alig van könnyebb valami, mint e három pontot bebizonyítani.

Azon elvek, melyeken az egész társadalom nyugszik, e következők : az uralkodók parancsolási joga, az alattvalók engedelmességi kötelme, és a polgárok közt kötött szerződésekben való hűség. Ámde ha nincs Isten, az emberi társadalomból mindezek eltűnnek ; mert akkor az ember cselekedetének semmi más szabálya nem lehet, mint saját akarata és physikai ereje.

Hogy a kőművesség atheismusa az alattvalókat erkölcstelenekké teszi, az is világos ; mert, hogy az ember zabolátlan indulatain uralkodni képes lehessen, akkor is midőn azt valamely földi érdek nem kívánja : szükséges, hogy meg legyen győződve arról, miszerint van más élet is, melyben az erényt jutalom, a bűnt pedig büntetés várja. Ámde az istentelen kőműves nem hihet sirontúli életben ; tehát hogyan él ?

Végre a kormányokat korlátlanokká teszi a symbolikus páholyok tana. Ha az állam atheus, kinek felelős ? Innen a modern állami mindenhatóság. Nincs jog, melyet tisztelne a hitetlen parlament vagy atheus kormány, ha kőművesi érdeke úgy kívánja. Fényes példák igazolhatnák ez állítást, de oly számosak azok és oly újak, hogy ország-világ előtt ismeretesek.

Midőn tehát a kőművesség elkereszténytele-

níti az iskolát, megmértelyezi az állam reményét, az ifjuság nevelését elrontja.

4. A szabadkőművesség az egyesek állampolgári jogaira sérelmes. Ugyanis — mint Ketteler írja¹⁾ — nemcsak külreható működésének, hanem egész létezése, hatalma, száma, tagjai, szóval mindenének elvileges titkolása által, a kőművesség veszélyezteteti mindazoknak lényeges állampolgári jogait, kik hozzája nem tartoznak. Nem elég, mint a szabadkőművesek készséggel teszik, ezen titkos hatalmi állás tulkapásának minden lehetőségét általános erénybiztosítékokkal vonni kétségbe. A rendezett államban a fennálló intézményeknek is biztos garantiát kell nyújtaniok az egyetemes állampolgári jogok netaláni csorbítása felől; nem pótolhatók azok bizalmi szavazatok által. De, hogy mily kevésbé vannak meg ezen garantiák mindaddig, míg minket minden oldalról hatalmas titkos szövetség környez láthatlanul, és minden viszonyaikban ellenőrizhetlen befolyást gyakorol: azt e jogok legfontosabbikaira vetett futólagos pillantás is kéllőleg bizonyítja.

A leglényegesebb állampolgári jog, a törvény előtt való egyenlőség. Ebből következik az egyenjogúság a közhivatalokra, törvényes föltételek alatt, minden képesített egyénre nézve. Azonban a hol a hivatalnokok és államszolgák választása, a hol

---

¹⁾ Die Katholiken im Deutschen Reiche. 1873. XIII.

a nyilvános hivatalok titkos társulati tagoktól függenek: ott nyilván hiányzik az elégséges garancia ezen alkotmányszerű jognak igazságos elismerésére, ott nyomasztó veszély áll be, hogy a közhivatalok osztogatásánál nem a képesség, hanem más tekintetek gyakorolnak befolyást.“

Ezen Ketteler másik művében idevágólag megjegyzi¹⁾: „Biztos s legőszintébb meggyőződésünk folytán azt véljük, hogy a polgári és állami életben ilyenmű befolyást már többször tapasztaltunk. Azt vettük észre, hogy némely országban a fontosabb hivatalok, kizárólagos tekintet nélkül az ügyességre, túlnyomólag szabadkőműveseknek adatnak . . . Végre általános meggyőződés az, hogy hatalmas eszköz a fontos állomások elnyerése, s általában az egész életen át többszörös előmozdításra, ha valaki a szabadkőműves társulathoz tartozik. Vajjon igaz-e ez, nem tudjuk, azt azonban tudjuk, hogy ezen aggodalom alapos, s mindaddig ilyen marad, míg a szabadkőművesség titkos társulat lesz, s ezért magát a nyilvánosság ellenőrködése alól kivonja.“

Ez után új röpiratában így folytatja: „A törvény előtti egyenlőségből folyik továbbá, hogy minden állampolgár egyenlő bánásmódra tarthat igényt a közigazgatási hatóságok részéről oly esetekben, midőn az állam beleegyezése vagy támo-

---

¹⁾ Lehet-e hívő keresztény szabadkőműves? Pécs. 1866. 85. l.

gatása szükséges. De a hol a közhivatalok ellenőrizhetlen titkos társulatok tagjainak kezében vannak, ott mindazok, kik e társulatokhoz nem tartoznak, ismét nélkülözik a legszükségesebb garantiákat e jog teljes birtokára nézve, s újra súlyos veszély fenyegeti őket, hogy sok tekintetben utána tétetnek azoknak, kik az államhivatalnokokkal a titkos szövetség által kiválólág barátságos viszonyban állnak.

A törvény előtti egyenlőségből származik végre a minden jogok legfontosabbika, a teljesen egyenlő birói ítélet és igazságszolgáltatás mindenkire nézve. E becses jó szükséges garantiájának általán a birói állás teljes függetlenségét tekintik. Azért kívánják azt is, hogy ne legyen lehető a bíró; mert onnan indulnak ki, hogy a lehető bíró nem élvezi többé azon teljes függetlenséget, mely ítéleteinek igazságosságára szükséges biztosíték gyanánt tekintetik. Ha azonban a birói állás függetlensége a helyéről való önkényű elmozdítás által veszélyeztetve van, ki tagadhatja akkor, hogy a szabadkőműves bíró ítéletének teljes függetlenségét is nagy veszély fenyegeti a vele oly erősen összekötött elvtársak titkos szövetségében? Ha azon föltevés, hogy a hivatalból való kitétel lehetősége a birói ítélet teljes elfogulatlanságát zavarhatja, általános megfontolás szerint igen alapos: akkor kétségkívül nem kevésbé alapos azon veszély is, hogy a szövetség és szövetségtársak tit-

kos érdekei is kártékonyan hathatnak az ítélet tökéletes függetlenségére.“

Ennélfogva valóban társadalomellenesnek kell azon társulatnak lenni, mely az állami rend alapját: a törvény előtti egyenlőséget s az igazságságot veszélyezteti. „Minden emberek közti kötelék, — jegyzi meg Ketteler, említett régibb művében¹⁾, — azon veszélyt hozza magával, hogy a tagtársak kölcsönös viszonyaikban részrehajló előnyzést nyernek mások ellenében, kik nem tartoznak e kötelékhez; mily mélyen gyökerezik e veszély az emberi természetben, azt legvilágosabban látjuk azon kötelékben, mely minden más köteléknél jogosultabb, miután a többi mind azon alapszik, tudniillik a családi kötelékben. Magas foka az erénynek az, ha az ember, a nélkül, hogy a vérkötelék által magát eltántoríttatni egedné, tökéletesen egyenlő igazsággal bánik másokkal ép úgy, mint vérrokonaival. Az igazságtalan előnyzés távoli veszélye minden összeköttetésben feltálalható . . . Miért is a kőműves társulat tagjaira nézve nem lehet sértés, ha azt állítjuk, miszerint nálók is megvan a veszély, hogy tagjaiknak az állami életben mások előtt igazságtalanul előnyt adnak.

Ezen átalános veszély azonban szerfelett növekedik a kőműves társulat sajátlagossága miatt; mig tudniillik minden összeköttetés: rokoni, egy-

---

¹⁾ Lehet-e hívő keresztény szabadkőműves? 83. l.

házi, polgári, nyíltan áll előttünk, s azért mindenkinek ellenörködése alá van helyezve, egyedül a szabadkőműves-egylet titkos társulat. E nyilvános ellenörködés némikép ellensúlyozza az igazságtalan előnyzés veszélyét. Eszközt erre maga a törvény nyújt kezünkbe . . . Már e nyilvános ellenörködés a szabadkőművességre nézve egészen megszűnik. Ki ne ismerné fel itt teljes vakság nélkül a veszélyt, hogy ha a kőműves egylet az államgépezetben nagy hatalomra vergődik, ebből minden nemkőművesre megmérhetlen veszély származik, hogy tudniillik igen sok esetben a törvény előtti egyenlőség s az igazság megsértetik.“

„Azonban — mint új füzetében állítja — a választási szabadságot is, mely hasonlóképen az egyetemes állampolgári jogokhoz tartozik, fenyegeti a titkos társulatok existenciája. A befolyások, melyeket a választások alkalmával gyakorolnak, szintén egészen kivonják magokat a nyilvánosság alól. Hogy mily mérvben csökkentik a páholyok a választási szabadságot azon országokban, hol a szabadkőművesség a politikát és a politikai agitációt hatalmába ejtette, ezt eléggé kitünteti Belgium.“

A belga nagy oriens egy idevonatkozó irata így hangzik:

„Először a páholy, melynek területében választás történik, szabadkőműves jelöltet fog ajánlani a nagy oriens jóváhagyására, hogy az alárendelt testvérekre rá lehessen parancsolni.

A választásoknál, akár nemzeti, akár tartományi, akár pedig községi választásról legyen szó, a nagy oriens beleegyezése hasonlóképen szükséges, szintén fel van tartva.

Minden kőművesnek meg kell esküdni, hogy minden befolyását ráfordítja, miszerint a jóváhagyott jelöltséget keresztülvigye.

A megválasztott szabadkőműves köteles a páholyban hitvallást tenni le, mit könyvbe vezetnek.

Értésére adják majd neki, hogy fontos események alkalmával, mik mandatuma tartama alatt történhetnének, ezen páholy vagy a nagy oriens világosságához járuljon.

A ki elvállalt kötelelességeit meg nem tartja, terhes büntetéseknek, még a rendből való kizáratásnak is kiteszi magát; e szigorú rendszabályok végrehajtása a nagy oriens ildomosságára van bízva.“¹⁾

Ehhez csak azt csatoljuk Kettelerrel, hogy „minél inkább megvalósul Fr. Bluntschli ur programja, annál bizonyosabban fog történni nálunk is hasonló.“

Úgy hiszszük, ezzel eléggé kimutattuk, hogy a titkos társulatok mindazon állampolgároknak, kik hozzájuk nem tartoznak, állampolgári jogaik teljes élvezetére nézve minden garantiát kétségessé tesznek.

---

¹⁾ La Franc-Maçonnerie. Amand Neut. 1865. Append XIII. p. 235.

5. A szabadkőművesség veszélyes az állam életére. Nemcsak azért, mert minden ellenőrzés alól kivonja magát, mert a közszabadságot veszélyezteti; hanem mert akár egyetért vele az állam, akár nem, azt mindig romlással fenyegeti; következőleg mindig átalánosabbá kell válni azon meggyőződésnek, hogy e titkos szövetséget semmiféle rendezett állam nem tűrheti.

Először, — hogy ismét Kettelerrel szóljunk¹⁾ — „kültreható működésének ezen elvileges titkolása által a szabadkőművesség minden állami és nemállami ellenőrzés alól kivonja magát, minek különben az államban minden alá van vetve.

Az utóbbiféle leghatalmasabb ellenőrzés maga a nyilvánosság. De hogyan őrködhetik ez oly szövetség ténykedése felett, mely — Dr. Bluntschli, baireuthi nagymester szerint — „külső tényeit“ az egyes testvérekre bizza, és igen bölcsen vigyáz, hogy mint szövetség harczba ne ereszkedjék? Ez által egyszersmind külső tényeiért tartozó minden felelősség alól is kibúvik. Így kettős kiváltságot élvez: mind a nyilvános ellenőrzés, mind a nyilvános felelősség alól kivonhatja magát. E bujósdijáték következménye az is, hogy a nyilvánosság főközlőnye, a sajtó, mely pedig különben a legtitkosabb zugokba is behat, és mindenütt hallgatódzik ajtókon és kulcslyukakon, nevezetesen

---

¹⁾ Die Katholiken im Deutschen Reiche. 1873. XIII.

ha az egyházat kell gyanúsítani, a szabadkőművességet úgy tekinti, mintha nem is léteznék, a nélkül, hogy azért őt a közönség bectelenségről vagy megvesztegethetőségről vádolná.

De ezen eljárás által a páholyok minden hathatós állami ellenőrzés alól is nagyrészt ki vannak véve. Már pedig ily állapotot semmiféle jól rendezett állam nem tűrhet, hogy oly hatalmas egyletnek kiváltsága legyen, miszerint „külső tényeit“ nemcsak minden felelősség nélkül, hanem még minden hathatós ellenőrzés nélkül is végezhesse. A titkos társulat legkevésbé sem nyújthat elég garantiát az államnak.

Oly hatalmas titkos szövetség azonban másodsor, mint a szabadkőművesség, egyes körülmények között az általános szabadságra is káros lehet. „Veszélyes lesz a közszabadságra a szabadkőművesség, — folytatja Ketteler — ha az állam szövetkezik vele, és magát a szövetség törekvéseinek elérésére eszköz gyanánt felhasználtatja. A páholy akkor iparkodik majd, hogy, a mennyire bírja, az államot „külső tényeire“ kizsákmányolja. Ily országban az egész népszabadság veszedelemben forog. A szövetség oly körülmények között, melyek neki kedvezők, a legkeményebb absolutismus eszközévé leszen. Titkos-szövetségek a kormányon, titkos-szövetségek a kamrákban, titkos-szövetségek a tanszékeken, titkos-szövetségek a sajtóban, mi több titkos-szövetségek a községi képviselőben alattomos működésökben a nemkö-

művesek rovására nemcsak testvériesen fogják majd egymást támogatni, hanem hatalmok és befolyásuk növekedtével megkísérlik az államot is saját érdekeikre felhasználni és elnyomni magát a nép szabadságát, valahányszor csak szövetségek törekvéseire veszélyessé válik. Hiszen a szövetség érdekei az emberiség egyedüljogosult kulturérdekei.

Ezen állapot már némely államokban megvan. Azokban az egész állami lét ezen a titokban mindent hatalmába ejtett pártnak birtoka, és a humanitás, felvilágosultság és haladás minden külszinének daczára annál inkább át van hatva a valótlanság szellemétől, minél jobban kénytelenek az egészet külsőleg tagadni, rajongó ultramontánok és jezsuiták koholmányának nyilvánítani. Így támad azután azon sajátságos helyzet, hogy tényleg ugyan átalán elterjedt a meggyőződés a páholyok mérvadó befolyásáról az államhivatalban való előmozdításnál, a magasabb kereskedelmi, üzleti és tőzsde körökben való pártfogásnál, miért is nem kevesen lépnek a páholyokba, hogy védelmüket megnyerjék; hogy ellenben mindazt, a ki ilyesmit nyilvánosan merészel állítani, hígvelejűnek gúnyolják és szidják. Bizalmas körökben a valódi ügyállást örömet elismerik. Én magam hallottam bizonyos magasállású és befolyásos egyén szájából egyik német állam feletti ítéletét, hogy annak fejedelme és egész kormánya merőben a páholy játszólaptája; pedig hogy e fér-

fiu a német viszonyokat behatólag ismeri, tagadhatlan.

Hol azonban harmadszor, hogy e pontot bezárjuk, „az állam a szabadkőművességgel benső, kiegyenlíthetlen érzületi konfliktusban él, minden rendezett állami lét épen oly mértékben lehetetlenítettik, a milyenben növekedik ott a páholynak vagy a belőle származott titkos szövetségeknek hatalma és befolyása. Ily viszonyok között minden titkos szövetség államveszélyessé válik. Uly ellenség ellen, ki mindenütt tökéletesen fedett állásban harczol; ki mint szövetség soha föl nem lép, hanem egész működését elrejt, hogy azokat egyes tagjai által hajtassa végre, kik azonban mint ilyenek újra ismeretlenek: nem védelmezheti magát az állam. Semmiféle állam fel nem állhat, ha egész organismusában, minden tagjában és ízében titkos, kiterjedésére és hatására nézve ismeretlen ellenséges anyagot rejt.

Ebből fejthető meg részben némely katolikus államok sínylődése. Uly színben vannak ezek, mint azon hatalmas fa, melynek még törzsöke, ágai és galyai megvannak, de rejtett magvában beteg. Így gyökerökben betegek ezen államok is a titkos társulatok tagjainak láthatlan működése következtében, és a titkosan rágódó féregtől halálra vannak kárhoztatva. A titkos társulatok e veszélye azonban még nagyobb lesz az által, hogy a szabadkőművesség mindenütt, a hol csak az államrenddel harczban áll, összes benső fegyelmét

mindig jobban elveszti, és talán akarata ellenére alkalmul szolgál sok más titkos szövetkezésekre, melyekben forradalmak készülnek a titkos összekülvők minden eszközeivel. Bizonyítja ezt Keller történetírójok,¹⁾ meg a Latomia²⁾.”

Igy ír Ketteler legújabb röpiratában³⁾, ki másik idézett füzetében állítja: „A titkos társulatokból csiráznak mindazon alattomos társaságok, melyek az egész európai államrendszert aláássák. A forradalomnak egész hatalma a titkos szövetéseken alapszik . . . Mióta a társulatok ily kiterjedést és szervezetet nyertek, minden állam, az úgynevezett művelt országokban, folytonos lázas rázkódtatásban van. — Ha nem léteznének más indító erők, mint csak azok, melyek külsőkép támadnak s nyíltan felismerhetők, úgy könnyen le lehetne győzni a politikai nehézségeket. A népeknek egész nyilvános politikai élete, azok vitakozásai politikai lapjaikban, tárgyalásai nagy politikai testületeikben, nagyrészt mind roppant hazugság s valótlanosság, mert nem mondanak ki mindent, tetetik magokat, mintha abban volna a dolog egész súlya, miről beszélnek s tárgyalnak; holott az egész megmérhetlen befolyás, mely a nyilvános viszonyok alakulásakor a titkos társulatokból ered, mint nem létező elhallgattatik. A

---

¹⁾ Geschichte der Freimaurerei. 219. l.

²⁾ Latomia. 1865. 308. 314. l.

³⁾ Die Katholiken im Deutschen Reiche. 1873. XIII.

titkos társulatok az egész nyilvános életet sok tekintetben nagy igaztalansággá változtatják át.“¹⁾

Mindebből eléggé kiderül, hogy oly hatalmas szövetséget, mely az egyedet szabadságától s emberi méltóságától megfosztván bilincsekbe veri, a családok feldulására tör, az ifjúság nevelését semmivé teszi, a hozzája nem tartozó egyének állampolgári jogaira sérelmes, minden állami ellenőrzés alól kivonja magát, a nép szabadságát veszélyezteti, és magát az államot vagy uralmába keríti, vagy tönkre veri: rendezett államban nem tűrhetni.

---

¹⁾ Lehet-e hívő ker. szabadkőműves? 1866. 85. l.

VIII.

Becsületes fogás.

A szabadkőművességnek ily szellemű, irányú és czélú titkos társulatait, az egyháznak szükségképen roszalni, kárhóztatni és tiltani kellett. Azonban a „becsületesség“ mezébe burkolódzott kőművesek utolsó időkben még egy cselhez folyamodtak. Hogy tudniillik titkos szövetségöket merőben ártatlan „jótékonysági egyletnek“ tüntethessék fel, azt szerették volna nem régiben elhitetni a világgal, mit ma is széltiben hiresztelnek, hogy maga IX. Pius pápa is szabadkőműves volt fiatal korában, egy páholynak valóságos becsküdőtt tagja. E rágalom által azt akarák elhitetni a gyanútlanokkal, hogy a titkos társulatokat maga a sz. Szék is helyesli és pártolja.

De a „becsületes“ emberek kudarczot vallottak. A szent Atya e gyalázatos rágalmat még 1849. ápril 20-án tartott allocutiójában nyilvánosan és ünnepélyesen megecfázolta, így szólván :

„Azon számtalan eselhez, melyeket az egyház ellenségei folytonosan használnak, hogy kivált a nem ovatosakat és járatlanokat az egyház kebeléből kiszakítsák és elragadják, azon sértő és undok rágalom is járul, melyet személyünk ellen intézni és költeni nem pirulnak. Mi ugyan, érdemetlén helytartója Annak, ki midőn szidalmazták nem szitkozódott, midőn szenvedett nem fenyegetődzött, a legkeserűbb szidalmakat is teljes békével szoktuk viselni, s üldözőink és rágalmazóinkért folytonosan imádkozunk. De minthogy az oktanoknak is úgy tartozunk mint az okosoknak, és minden ember üdvét kell munkálnunk, nem tehetjük, hogy főkép a gyengék botránykozásának meggátlása tekintetéből ezen gyülekezetekben meg ne czáfoljuk azon hamis és aljas rágalmat, mely némely legújabb hirlapokban alázatosságunk személye ellen nyilvánosságra hozatott. Habár pedig hihetetlen iszonynyal tettünk el, midőn ezen koholmányt olvastuk, melylyel ellenséges érzelmű emberek Rajtunk és az apostoli Széken mély sebet vágni törekednek: mégis félnünk kell, hogy e rút hazugságok valahogyan sérelmet ejthetnek Rajtunk és az igazság e fő tanszékén, melyre minden érdem nélkül emeltettünk. Mi ugyan Isten különös irgalmából Üdvözítőnk ezen isteni szavai-

val élhetnénk: „Én nyilván szoltam a világnak, nem beszéltem semmit.” Most mégis időszerűnek tartjuk, tisztelendő testvérek, ismét azt mondani és hangoztatni, a mit főleg 1847. deczember 13-án tartott allocutióinkban kijelentettünk, miszerint el-lenségeink, hogy a katolikus vallás igaz és termé-k tanát annál könnyebben meghamisíthassák, és másokat rászedhessenek s tévútra vihessenek, mindent kigondolnak, mindenképen fondorkodnak és áskálódnak, csakhogy valamikép az apostoli Szék is esztelenségökben részt venni s azt pártol-ni látszassék.“¹⁾

---

1) „Ad ceteras innumeras fraudes, quibus catholicae Ecclesiae inimici continenter utuntur, ut incautos praesertim et imperitos ab ipsius Ecclesiae sinu avellant et abripiant, etiam ac turpissimae accedunt calumniae, quas in personam Nostram intendere et comminisci non erubescunt. Nos qui-dem nullis licet Nostris meritis Illius hic in vicariam geren-tes operam, qui cum malediceretur non maledicebat, cum pateretur non comminabatur, acerbissima quaeque convicia in omni patientia ac silentio perferre, et pro persequentibus et calumniantibus Nos orare nunquam omisimus. Verum cum debitores simus sapientibus et insipientibus, omniumque sa-luti consulere debeamus, haud possumus, quin ad praecaven-dam praesertim infirmorum offensionem, in hoc Vestro Con-sessu a Nobis reiiciamus falsissimam illam, et omnium de-terrimam calumniam, quae contra Personam humilitatis No-strae per recentissimas quasdam ephemerides est evulgata. Etsi vero incredibili horrore affecti fuimus, ubi illud com-mentum legimus, quo inimici homines Nobis et Apostolicae Sedi grave vulnus inferre commoliuntur, tamen nullo modo

A kőművesek ezen és hasonló eljárásából kiderül, hogy először, mily értéke van a szabadkőművesi credo azon egyetlen hitágazatának: „légys becsületes ember“; és másodszor, mily jogosan nyilváníták 1827-ben az amerikaiak számtalan gyűléseken, melyek a kőművesek ellen az unio minden államaiban tartattak, hogy „a szabadkőműveseknek senki hitelt nem adhat.“¹⁾

---

vereri possumus, ne eiusmodi turpissima mendatia vel leviter offendere queant supremam illam veritatis Cathedram et Nos, qui nullo meritorum suffragio in ea collocati sumus. Et quidem singulari Dei misericordia divinis illis Nostri Redemptoris verbis uti possemus: „Ego palam loquutus sum mundo . . . et in occulto loquutus sum nihil.“ Atque hic, Venerabiles Fratres, opportunum ducimus ea ipsa iterum dicere et inculcare, quae in Nostra praesertim Allocutione ad vos die 13. Decembris 1847. habita declaravimus, inimicos scilicet homines, quo facilius veram germanamque catholicae religionis doctrinam corrumpere, aliosque decipere et in errorem inducere queant, omnia comminisci, omnia moliri, omnia conari, ut vel ipsa Apostolica Sedes eorum stultitiae particeps et faulrix quodammodo appareat.“

¹⁾ Le Courier des Etats-Unis. Új-yorki lap. Ségur. Die Freimaurer. 1870. 5. I.

Befejezés.

Lehető leghűbben lefestettük a szabadkőművesség igazi képét. Eléggé megismerhette minden előítéletektől szabad olvasó a titkos társulatok szellemét és rendeltetését; mily irányban működik a kőműves-szövetség a vallás, politika és társadalom mezején. Hogy valódi szabad államokat csak keresztény népek alkothatnak, annak igazságát mind a hajdankori államoknak, mind pedig valamennyi mai nemkeresztény népnek történelme bizonyítja: mert hiszen az igazi szabadság és tiszta jogosság eszméit csak a kereszténység ismertette meg a világgal.

A pogány szabadkőművesség minden szentnek, minden jognak, minden szabadságnak, igaznak, jónak és szépnek lerontására és megsemmi-

sítésére törekszik; tehát méltán nyilváníthatjuk istentelennek, embertelennek, államveszélyesnek és társadalomellenesnek.

Láttuk mind az általános okokat, mind a különös indokokat, melyeknél fogva az egyház a szabadkőművességet kezdettől fogva a mai napig folytonosan roszalta és tiltotta. Elégséges okok voltak-e a sz. Szék okmányaiban felsorolt pontok arra, hogy a pápák a titkos társulatokat kárhóztassák, megítélhette az olvasó, kivált ha azok megmegvívágítására magoknak a szabadkőműveseknek tulajdon nyilatkozatait is tekintetbe vette.

Tényeket hordtunk fel mindenkor, és adatokkal éltünk szándékosan. Ezen tények nem költöttek. Meg vannak nevezve az illető időszakok, s fel vannak jegyezve az okmányok, könyvek és lapok; és e füzethez tartozó függelékben a buvárkodó olvasó elé állíttatnak a sz. Széknek általunk idézett eredeti, teljes szövegű okmányai; a szabadkőművesek által irt műveket és szerkesztett lapokat s folyóiratokat, melyekre minduntalan utaltunk, mindenki megszerezheti; és így tökéletesen meggyőződhetik arról, hogy nincsen megcsalva.

Ha ez lett volna szándékunk, bizonyára nem léptünk volna az adatok és tények országába. Ez esetben az elmélet köréhez menekülve, pompás és szépen hangzó szavakat választottunk volna, s megkísérlettük volna a képzelmet lekötni és az érzékeket felizgatni; oly állásba helyezkedtünk

volna, melyben az író sohasem létezett tárgyakról sokat beszélhet, s csekély fáradság mellett az ész termékenységét és a képzelem káprázatát ragyogtathatja. Mi azonban fáradságosabb, és ha talán nem oly fényes, de bizonyosan hasznosabb feladatot tűztünk ki magunknak.

E füzet irásánál semmi más czél nem lebeggett szemünk előtt, mint jóakaratú felvilágosítással szolgálni. A páholyok száma ártatlan népünk közt egyre szaporodik, pár év óta a köművesek Magyarországon is felütötték tanyájakat. Ámde páholyok csak ott nyilhatnak, hol tagokat szerezhetnek; ki azonban a szabadkőművesség kártékony természetével, istentelen és államveszélyes elveivel, társadalomellenes irányával és törekvéseivel tisztában van, szerencsésen megmenekedhetik a törtől. Tudjuk ugyanis, hogy legtöbbször jótékonyossági társulatnak vélvén a titkos szövetséget, jóhiszemmel, gyanutlanul lépnek a páholyokba.

E felvilágosításnak eredménye annál nagyobb és öröndetesebb lesz, minél több jólelkű magyar emberhez juthat. Hogy sükere minden esetre lesz, arról nem enged kételkednünk a belga ügy.

Midőn 1837-ben a belgiumi Gentben új páholyt nyitottak, a belga püspökök együttesen rövid de erélyes pásztorlevelet hirdettettek ki a szószékekről, melyben tévesnek nyivániták azon nézetet, mintha a hivek lelkiismeretök sérelme nél-

kül páholyokba léphetnének ; és nyomatékka-
hangsúlyozák, hogy a pápák kárhóztató ítéletei
ép úgy érintik a belga páholyokat, mint a más
országiaakat.

Ezen eljárás mindenfelé igen nagy feltűnést
okozott ; némelyek ildomtalannak állíták, a gyávák
pedig politikai hibának ; de alap nélkül, mert
hogy eredménye lett, és pedig kedvező mind a
vallásra mind a nemzetre, a belga páholyok sta-
tistikája legfényesebben igazolja. Ugyanis 1837-
ben, midőn az éber püspökök felszólaltak, Belgium
harminczőt páholyt számlált ; e szám 1852-ben
huszonháromra olvadt le ; Van Dalen 1869-ik évi
szabadkőműves évkönyve szerint pedig a mind-
két brüsseli nagypáholyhoz csak tizennyolcz pá-
holy tartozik.

A jóakaratú figyelmeztetés és felvilágosítás,
bármily úton történik, használhat az emberiségnek.
A hivekre nézve semmi sem lehet üdvösebb,
mint határozottan és bizonyosan tudniok, hogy
mig az egyház fiai lenni és maradni akarnak,
szabadkőművesekké nem lehetnek. A történelem
tanúsága szerint mindig azon idők voltak a leg-
siralmasabbak, midőn a jóakarat és nemes érzés
a keresztényellenes velleitások és irányzatoktól
nem volt tisztán elkülönítve, hanem mindkét irány
bútalanul karöltve járt ; mert ily korban köny-
nyebben el engedék a jóhiszeműek magokat csá-
bíttatni. Más részt pedig arra tanít a történet,
hogy szerencsésebb állapotra mindig csak akkor

virradtak a nemzetek, midőn a tévelyt minden polgár tévelynek, a rosztat rosznak, a veszélyt veszélynek tudta és tartotta.¹⁾

Ennélfogva, minthogy a szabadkőművesség téves és rosz elvű, minden tekintetben veszélyes szövetség, azt kívánjuk az államtól, Kettelerrel szólva:

hogy „először, az állam minden titkos társulatot a büntető törvény által eltiltsón;

másodszor, hogy a kőművességre nézve minden kivételes törvény megszűnjék, és ő is az általános törvények alá és a rendes közigazgatási hatóságok ellenőrzése alá helyeztessék, mint a többi politikai egyletek;

harmadszor, hogy a páholyok feletti állami felügyeletet csak oly tisztviselők gyakorolják, kik a szabadkőművességhez nem tartoznak.“²⁾

Különösen pedig azt kívánjuk, illetőleg arra figyelmeztetjük a kormányt, hogy a kőművesek pártfogásában ne utánozza III. Napoleont, ki nek „kiváló protectiója alatt örvendetes eredményről“ beszélhetett a testvéreknek az 1869. június 1-jén tartott általános gyűlésen Mellinet nagymester³⁾; ki e téren is utánzá nagybátyját, I. Napoleont, ki alatt „a kőművesség Francia-

---

¹⁾ Period. Blätter. 1872.

²⁾ Die Katholiken im Deutschen Reiche. 1873.

³⁾ Period. Blätter. 1872.

országban legfényesebb korszakát kezdé élni“¹⁾; ki az államtanácsban avval vigasztalá magát és országát: „Ha a kőművességet protegálom, nem kell tőle félnem; akkor ő függ tőlem, nem pedig én őtől“²⁾; és ki sz. Ilona szigetén orvosának kijelenté: „Azért kegyeltem őket, mert mindenképen a pápa ellen küzdöttek.“³⁾ Egyiken sem volt Isten áldása, egyik sem halhatott meg országában.

Végre a szabadkőművességtől azt kívánjuk, hogy mondjon le tökéletesen a titkos szövetség jellegéről, és a testvérek a közös törvény alapján becsületes és nyílt harcztot vivjanak velünk, továbbá ne veszélyeztessék és ne zavarják a kölcsönös bizalmat s a teljes nyíltságot.

A bizalom, mely az emberi közlekedésben oly végtelen nagy kincs, lényegesen teljes kölcsönös ismereten alapszik. Ha oly emberrel van dolgunk, kiről gyanítanunk kell, hogy titkos társulathoz tartozik, és előttünk sokat elrejt és titkol, lehetetlen ahhoz benső bizalommal viseltetnünk. Ellenkezik ez az ember természetével s azon természeti törvényekkel, melyeken a bizalom alapszik. Ha bármely társaságban találkozik csak egy is kiről fel kell tenni, hogy az valamely titkos szövetség által a nyíltság és igazmondásban

---

¹⁾ Findel. Gesch. d. Fr.

²⁾ Bauhütte. 1866. 283. sz.

³⁾ Bauhütte. 1866. 283. sz.

akadályoztatik, a közlekedés már zavarva van. Most, midőn a szabadkőműves társulat majdnem minden körben képviselőkkel bir, a szabad polgárok mindenütt, minden összefövetelnél ily szánandó helyzetben vannak. Félnünk kell mindig, hogy talán van köztünk olyan, ki nem oly nyíltsággal fejezheti ki érzelmeit, mint a társaság többi tagja; ki társulati kötelmek és nézetek által van lekötve, kinek e miatt minden beszédnél tartózkodnia kell, kinek azt sem szabad kimondania, hogy ő kőműves.¹⁾

Ezt a társadalom nevében és javára kívánjuk a kőművesektől. Az ő saját üdvökre pedig azt óhajtjuk, nyiljanak meg szemeik, míg nappal van, és vallják meg a bölcsesl: „Eltévedtünk az igazság útjáról s az igazság világossága nem fénylik nekünk, se az értelem napja nem támadt fel nekünk. Elfáradtunk a gonoszság és veszedelem útján, és nehéz utakon járunk, az Úr útját pedig nem tudjuk.“²⁾ Ezen észretérés a kőműves-ségnek nemcsak üdvére, de becsületére is válik.

Záradékul, mi minket illet, erős meggyőződésünket fejezzük ki, ha állítjuk, hogy minél jobban megismeri az emberiség a kőműveseket, kik csak setétben munkálkodhatnak, nap keltével pedig üregeikbe bújnak, annál kevésbbé félhet tőlök, mert meg van írva: „Setétséget parancsolsz Uram

---

¹⁾ Lehet-e hívő keresztény szabadkőműves?

²⁾ Bölcsesség könyve. V. 6. 7.

és éj van, mely alatt mind kimennek az erdei vadak, oroszlány ordító kölykei, hogy ragadoz-zanak és magoknak eledelt keressenek. Fölkel a nap és összegyűlnek s hajlékaikba helyezkednek. Kimegy az ember munkájára és dolgára nap-estig.“¹⁾

---

¹⁾ 103. Zsoltár. 20—30. vers.

FÜGGELÉK.

A SZ. SZÉK EREDETI, TELJES SZÖVEGÜ,
HITELES OKMÁNYAI.

XII. Kelemen kárhoztatása.

Condemnatio societatis, seu conventiculorum
— vulgo de' liberi Muratori, aut des Francs
Massons — sub poena excommunicationis ipso
facto incurrendae, eius absolutione, excepto mor-
tis articulo, summo pontifici reservata.

Clemens episcopus,
Servus Servorum Dei, Universis Christi fidelibus
salutem et apostolicam benedictionem.

In eminenti apostolatus specula, meritis licet
imparibus, divina disponente clementia, constituti
juxta creditum nobis pastoralis providentiae debi-
tum iugi, quantum ex alto conceditur, sollicitu-
dinis studio iis intendimus, per quae erroribus
vitiisque aditu intercluso, orthodoxae religionis po-
tissimum servetur integritas, atque ab universo
catholico orbe difficillimis hisce temporibus per-
turbationum pericula propellantur.

§. 1. Sane vel ipso rumore publico nunciante Nobis innotuit, longe lateque progredi, atque in dies evalescere nonnullas societates, coetus, conventus, collectiones, aggregationes seu conventicula, vulgo de' liberi Muratori seu Frances Massons, aut alia quavis nomenclatura pro idiomatum varietate nuncupata, in quibus cuiuscunque religionis et sectae homines affectata quadam contenti honestatis naturalis specie, areto aequae ac impervio foedere secundum leges et statuta sibi condita invicem consociantur; quaeque simul clam operantur, tum districto iureiurando ad sacra biblia interposito, tum gravium poenarum exaggeratione inviolabili silentio obtegere adstringuntur. Verum cum ea sit sceleris natura, ut se ipsum prodat et clamorem edat sui indicem, hinc societates, seu conventicula praedicta vehementem adeo fidelium mentibus suspicionem ingesserunt, ut iisdem aggregationibus nomen dare apud prudentes et probos idem omnino sit, ac pravitatis et perversionis notam incurrere; nisi enim male agerent tanto nequaquam odio lucem haberent. Qui quidem rumor eo usque percrebuit, ut in plurimis regionibus memoratae societates per seculi potestates tanquam regnorum securitati adversantes proscriptae, ac provide eliminatae iam pridem extiterint.

§. 2. Nos itaque animo evolventes gravissima damna, quae ut plurimum ex huiusmodi societatibus, seu coventiculis nedum temporalis reipublicae tranquillitati, verum etiam spirituali animarum saluti inferuntur, atque idcirco tum civilibus, tum canonicis minime cohaerere sanctionibus, cum divino eloquio doceamur, die noctuque more servi fidelis et prudentis Dominicae familiae praepositi

vigilandum esse, ne huiusmodi hominum genus veluti fures domum perfodiant, atque instar vulpium vineam demoliri nitantur, ne videlicet simplicium corda pervertant atque innoxios sagittent in occultis, ad latissimam, quae iniquitatibus impune patrandis inde aperiri posset, viam obstruendam aliisque de iustis ac rationabilibus causis. Nobis notis; easdem societates, coetus, conventus, collectiones, aggregationes, seu conventicula, de' liberi Muratori seu Frances Massons, aut alio quocunque nomine appellata; de nonnullorum venerabilium fratrum Nostrorum sanctae romanae ecclesiae Cardinalium consilio, ac etiam motu proprio, et ex certa scientia, ac matura deliberatione Nostris deque apostolicae potestatis plenitudine damnanda et prohibenda esse statuimus, et decrevimus, prout praesenti Nostra perpetuo valitura constitutione damnamus, et prohibemus.

§. 3. Quocirca omnibus et singulis Christianis fidelibus cuiuscumque status, gradus, conditionis, ordinis, dignitatis et praeeminentiae, sive laicis, vel Clericis, tam secularibus quam regularibus, etiam specifica et individua mentione et expressione dignis districte, et in virtute sanctae obedientiae praecipimus, ne quis sub quovis praetextu aut quaesito colore audeat, vel praesumat praedictas societates, de' liberi Muratori, seu Frances Massons, aut alias nuncupatas inire vel propagare, confovere, ac in suis aedibus, seu domibus, vel alibi receptare, atque occultare, iis adscribi, aggregari, aut interesse, vel commoditatem facere, aut aliquid ministrare, sive alias consilium, auxilium, vel favorem palam, aut in occulto, directe, vel indirecte, per se, vel alios quoquo modo praestare, nec non alios hortari,

inducere, provocare, aut svadere ut huiusmodi societatibus adscribantur, annumerentur, seu intersint, vel ipsas quomodo libet iuvent ac foveant, sed omnino ab iisdem societatibus, conventionibus, aggregationibus, seu conventiculis prorsus abstinere se debeant, sub poena excommunicationis per omnes, ut supra contrafacientes ipso facto absque ulla declaratione incurrenda, a qua nemo per quemquam, nisi per Nos, seu Romanum pontificem pro tempore existentem, praeterquam in articulo mortis constitutus, absolutionis beneficium valeat obtinere.

§. 4. Volumus insuper, et mandamus, ut tam episcopi, et praelati superiores, alique locorum ordinarii, quam haereticae pravitatis ubique locorum deputati inquisitores adversus transgressores cuiuscumque sint status, gradus, conditionis, ordinis, dignitatis, vel praeeminentiae procedant, et inquirant, eosque tamquam de haeresi vehementer suspectos condignis poenis puniant, atque coerceant; iis enim, et eorum cuilibet contra eosdem transgressores procedendi, et inquirendi ac condignis poenis coercendi, et puniendi, invocato etiam ad hoc si opus fuerit, brachii secularis auxilio, liberam facultatem tribuimus et impertimur.

§. 5. Volumus autem, ut earundem praesentium transumptis etiam impressis manu alicuius notarii publici subscriptis, et sigillo personae in dignitate Ecclesiastica constitutae munitis, eadem fides prorsus adhibeatur, quae ipsis originalibus litteris adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

§. 6. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam Nostrae declarationis, damnationis, mandati, prohibitionis et interdictionis infringere,

vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli Apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Romae apud S. Mariam Maiorem anno incarnationis Dominicae millesimo septingentesimo trigesimo octavo, quarto Cal. Maii, Pontificatus Nostri anno VIII.

A. Card. Prodatarius.

I. B. Eugenius.

Visa de Curia
N. Antonellus.

XIV. Benedek itélete.

Constitutio Benedicti XIV. contra secretas societates.

Benedictus Episcopus.

Servus servorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam.

Providas Romanorum pontificum praedecessorum Nostrorum leges atque sanctiones; non solum eas, quarum vigorem, vel temporum lapsu vel hominum neglectu labefactari aut extinguere posse veremur, sed eas etiam, quae recentem vim, plenumque obtinent robur, iustis gravibusque id exigentibus causis; novo auctoritatis Nostrae munimine roborandas confirmandasque censemus.

§. 1. Sane felicitis recordationis praedecessor Noster Clemens Papa XII. per suas apostolicas litteras anno incarnationis dominicae MDCCXXXVIII. IV. Calend. Maii pontificatus sui anno VIII. datas, et universis Christifidelibus inscriptas, quarum

initium est: In eminenti; nonnullas societates, coetus, conventus, collectiones, conventicula, seu aggregationes, vulgo de' Liberi Muratori, seu des Francs Massons, vel aliter nuncupatas, in quibusdam regionibus tunc late diffusas, atque in dies invalescentes, perpetuo damnavit, atque prohibuit, praecipiens omnibus et singulis Christifidelibus, sub poena excommunicationis ipso facto absque ulla declaratione incurrenda, a qua nemo per alium, quam per Romanum Pontificem pro tempore existentem, excepto mortis articulo, absolvi posset, ne quis auderet vel praesumeret huiusmodi societates inire, vel propagare, aut confovere, receptare, occultare, iisque adscribi, aggregari, aut interesse, et alias prout in eisdem litteris latius, et uberius continetur, quarum tenor talis est, videlicet.

§. 2. Sequitur tenor Bullae: In eminenti.)

§. 3. Cum autem, sicut accepimus, aliqui fuerint, qui asserere, ac vulgo iactare non dubitaverint, dictam excommunicationis poenam a Praedecessore Nostro, ut praefertur, impositam non amplius afficere, propterea, quod ipsa praeinserta constitutio a Nobis confirmata non fuerit, quasi vero pro apostolicarum constitutionum a praedecessore editarum subsistentia, pontificis successoris expressa confirmatio requiratur.

§. 4. Cumque etiam a nonnullis piis, ac Deum timentibus viris Nobis insinuatum fuerit, ad omnia calumniantium subterfugia tollenda, declarandamque animi Nostri cum eiusdem praedecessoris mente ac voluntate uniformitatem, mag-nopere expediens fore ut eiusdem praedecessoris constitutioni novum confirmationis Nostrae suffragium adiungeremus.

§. 5. Nos, licet hucusque, dum pluribus Christifidelibus de violatis eiusdem constitutionis Legibus vere poenitentibus, atque dolentibus, seque a damnatis huiusmodi societatibus, seu conventiculis omnino recessuros, et nunquam in posterum ad illas et illa redituros ex animo profitentibus, absolutionem ab incursa excommunicatione, tum antea saepe, tum maxime elapso Jubilæi anno benigne concessimus; seu dum facultatem poenitentiariis a nobis deputatis communicavimus, ut huiusmodi poenitentibus, qui ad ipsos confugerent, eandem absolutionem Nostro nomine et auctoritate impertiri valerent; dum etiam sollicito vigilantiae studio instare non praetermisimus, ut a competentibus Iudicibus et tribunalibus, adversus eiusdem constitutionis violatores pro delicti mensura procederetur, quod et ab eis reipsa saepe, praestitum fuit, non quidem probabilia dumtaxat, sed plane evidentialia, et indubitata argumenta dedimus, ex quibus animi Nostri sensus, ac firma et deliberata voluntas, quod censurae per dictum Clementem praedecessorem, ut praefertur, impositae vigorem et subsistentiam satis aperte inferre debuerant, si quae autem contraria de Nobis opinio circumferretur, Nos eam securi contemnere possemus, causamque Nostram, iusto Dei omnipotentis iudicio relinquere ea verba usurpantes quae olim inter sacras actiones recitatas fuisse constat: „Praesta quaesumus Domine ut mentium reprobarum non curemus obloquium, sed eadem pravitate calcata exoramus, ut nec terreri nos lacerationibus patiaris iniustis, nec captiosis adulationibus implicari, sed potius amare quod praecipis,“ ut habet antiquum missale, quod S. Gelasio praedecessori Nostro tribuitur, et a venerabili Dei

servo Josepho Maria Cardinali Thomasio editum fuit in missa quae inscribitur: Contra obloquentes.

§. 6. Ne tamen aliquid per Nos improvide praetermissum dici valeret, quo facile possemus mendacibus calumniis fomentum adimere, atque os obstruere, audito prius nonnullorum venerabilium fratrum Nostrorum S. R. E. Cardinalium consilio, eandemque praedecessoris Nostri constitutionem praesentibus, ut supra, de verbo ad verbum insertam, in forma specifica, quae omnium amplissima, et efficacissima habetur, confirmare decrevimus, prout eam ex certa scientia, et apostolicae auctoritatis Nostrae plenitudine earundem praesentium litterarum tenore in omnibus, et per omnia, perinde ac si Nostris motu proprio, auctoritate, ac nomine primum edita fuisset, confirmamus, roboramus, et innovamus, ac perpetuam vim, et efficaciam habere volumus, et decernimus.

§. 7. Porro inter gravissimas praefatae prohibitionis, et damnationis causas in praeinserta constitutione enunciatas, una est, quod in huiusmodi societatibus, et conventiculis, cuiuscumque religionis ac sectae homines invicem consociantur, qua ex re satis patet, quam magna perniciēs catholicae religionis puritati inferri valeat. Altera est arctum et impervium secreti foedus, quo occultantur ea, quae in huiusmodi conventiculis sunt, quibus proinde ea sententia merito aptari potest, quam Caecilius Natalis apud Minucium Felicem in causa nimium diversa protulit: Honesti semper publico gaudent, scelera secreta sunt. Tertia est iusiurandum, quo se huiusmodi secreto inviolabiliter servando adstringunt; quasi liceat alicui, cuiuslibet promissionis, aut iuramenti obtentu se tueri, quominus a legitima potestate

interrogatus, omnia fateri teneatur, quaecunque exquiruntur ad dignoscendum, an aliquid in huiusmodi conventibus fiat, quod sit contra religionis aut reipublicae statum et leges. Quarta est, quod huiusmodi societates non minus civilibus, quam canonicis sanctionibus adversari dignoscuntur; quum scilicet iure civili omnia collegia et sodalitia praeter publicam auctoritatem consociata prohibeantur, ut videre est in pandectarum libro XLVII. tit. 22. de collegiis et corporibus illicitis, et in celebri epistola C. Plinii Caecilii secundi, quae est XCVII libri X in qua ait, edicto suo, secundum imperatoris mandata, vetitum fuisse, ne Hetaeriae essent, id est ne societates et conventus sine principis auctoritate iniri, et haberi possent. Quinta est, quod iam in pluribus regionibus memoratae societates, et aggregationes secularium principum legibus proscriptae atque eliminatae fuerant. Ultima demum, quod apud prudentes, et probos viros eadem societates et aggregationes male audirent, eorumque iudicio, quicumque eisdem nomina darent, pravitatis et perversionis notam incurrerent.

§. 8. Denique idem praedecessor in praeserta constitutione episcopos et superiores praelatos, aliosque locorum ordinarios excitat, ut pro illius executione, si opus fuerit, brachii secularis auxilium invocare non praetermittant.

§. 9. Quae omnia et singula non solum a Nobis approbantur et confirmantur, eisdemque ecclesiasticis Superioribus respective commendantur et iniunguntur; verum etiam Nos ipsi pro apostolicae sollicitudinis officio, praesentibus Nostris litteris, catholicorum principum, omniumque secularium potestatum opem, auxiliumque ad prae-

missorum effectum invocamus, et enixo studio requirimus, quum ipsi supremi principes et potestates electi sunt a Deo defensores fidei, ecclesiaeque protectores; ideoque eorum munus sit idoneis quibusque rationibus efficere, ut apostolicis constitutionibus debitum obsequium et omnimoda observantia praestetur; quod iis in memoriam revocarunt Tridentinae Synodi patres sess. xxv. Cap. 20. multoque antea egregie declaraverat imperator Carolus magnus, suorum capitularium tit. 1. cap. 2. ubi post demandatam omnibus sibi subditis, ecclesiasticarum sanctionum observantiam, haec addidit: „Nam nullo pacto agnoscere possumus qualiter Nobis fideles existere possunt, qui Deo infideles, et suis sacerdotibus inobedientes apparuerint.“ Quapropter cunctis ditionum suarum praesidibus et ministris iniungens, ut omnes et singulos ad debitam obedientiam ecclesiae legibus exhibendam omnino compellerent; gravissimas quoque poenas adversus eos indixit, qui hoc praestare negligerent, subdens inter alia: „Qui autem in his (quod absit) aut negligentes eisque inobedientes fuerint inventi, sciant, se nec in Nostro imperio honores retinere, licet etiam filii nostri fuerint, nec in palatio locum, neque Nobiscum, aut cum Nostris societatem, aut communitatem habere ullam, sed magis sub distictione et ariditate poenas luent.

§. 10. Volumus autem, earundem praesentium transsumptis, etiam impressis, manu alicuius notarii publici subscriptis, et sigillo personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem fides prorsus adhibeatur quae ipsis originalibus litteris adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

§. 11. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc

paginam Nostrae confirmationis, innovationis, approbationis, commissionis, invocationis, requisitionis, decreti et voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Romae apud sanctam Mariam Maiorem anno incarnationis Dominicae Millesimo septuaginta primo, quinto decimo Kalendas Junii, pontificatus Nostri anno XI.

D. Card. Passioneus.

J. Datarius

J. C. Boschi.

Visa de Curia

J. B. Eugenius.

Registrata in Secretaria Brevium.

Publicata die 29, eiusdem mensis et anni.

VII. Pius roszalása a karbonárik társulata felett.

Damnatio societatis secretae nuncupatae Carbonariorum.

Pius episcopus,
Servus servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

§. 1. Ecclesiam a Jesu Christo Salvatore nostro supra firmam petram fundatam, et adversus quam ipsemet Christus promisit nunquam portas inferi praevalituras, tot saepe, ac tam formidolosi hostes aggressi sunt, ut nisi divina illa, et quae transire non potest promissio intercessisset, metuendum videretur, ne ipsa illorum aut vi, aut artibus, aut calliditate circumventa, penitus interiret. Quod vero superioribus temporibus evenit, id etiam et praecipue quidem luctuosa hac nostra aetate factum est, quae novissimum

illud tempus esse videtur tanto ante ab apostolis praeannuntiatum, quo venient illusores secundum desideria sua ambulantes in impietatibus. Nec enim quemquam latet, quanta scelestorum hominum multitudo difficillimis hisce temporibus convenerit in unum adversus Dominum, et adversus Christum ejus, qui id praecipue curant, ut deceptis per philosophiam et inanem fallaciam fidelibus, et ab Ecclesiae doctrina avulsis ipsam Ecclesiam, irritum licet conatu, labefactent, et evertant. Quod ut facilius assequerentur eorum plerique occultos coetus clandestinasque sectas coegerunt, ex quibus futurum sperabant, ut plurimos in suae coniurationis et sceleris societatem liberius pertraherent.

§. 2. Jam pridem sancta haec Sedes, his sectis detectis, magna liberaque voce contra eas clamavit, et consilia, quae clam ab iis essent inita contra religionem, imo et contra civilem societatem, patefecit. Jam pridem omnium excitavit diligentiam ut caverent ne his sectis id conari liceret quod nefarie meditabantur. Verum dolendum est, his Sedis apostolicae studiis non eum exitum respondisse, quem ipsa spectabat, et scelestos homines nunquam a suscepto consilio destitisse, unde consecuta tandem ea mala sunt, quae Nosmetipsi perspeximus. Imo homines quorum superbia ascendit semper, novas etiam secretas societates inire ausi sunt.

§. 3 Commemorari hoc loco debet societas nuper orta, et longe lateque in Italia aliisque in regionibus propagata, quae licet in plures sectas divisa sit, ac pro earum varietate diversa ac distincta inter se nomina aliquando assumat, re tamen, sententiarum et facinorum communione, et foedere

quodam inito una est, et Carbonariorum plerumque solet appellari. Simulant illi quidem singularem observantiam et mirificum quoddam studium in Catholicam religionem, et in Jesu Christi, Servatoris nostri personam et doctrinam, quem etiam societatis suae rectorem et magnum magistrum nefarie aliquando audent appellare. Verum sermones hi, qui super oleum molliti videntur, nihil aliud sunt quam jacula ad tutius vulnerandos minus cautos a callidis hominibus adhibita, qui veniunt in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces.

§. 4. Sane severissimum illud jusjurandum, quo veteres Priscillianistas magna ex parte imitantes pollicentur, se nullo unquam tempore nullo casu vel patefacturos hominibus in societatem non adscriptis quidquam quod eam societatem respiciat, vel communicaturos cum iis, qui in gradibus inferioribus vertantur aliquid quod ad gradus pertineat superiores; clandestina illa praeterea et illegitima conventicula, quae more a pluribus haereticis usurpato ipsi habent, et cooptatio hominum cuiuscumque religionis et sectae in suam societatem, etsi caetera deessent, satis persuadent nullam memoratis eorum dictis fidem habere oportere.

§. 5. Verum conjecturis et argumentis opus non est, ut ita de eorum dictis judicetur, quemadmodum superius indicatum est. Libri ab ipsis typis editi, quibus ratio describitur quae in conventibus superiorum praesertim gradum adhiberi solet, eorum catechismi et statuta aliaque authentica et ad fidem faciendam gravissima documenta, nec non eorum testimonia, qui cum eam societatem deseruissent cui antea adhaeserant, eius erro-

res et fraudes legitimis iudiciis patefecerunt, aperte declarant, Carbonarios id praecipue spectare, ut magnam licentiam cuique dent, religionem, quam colat, proprio ingenio, et ex eius opinionibus sibi fingendi, indifferentia in religionem inducta, quā vix quidquam excogitari potest perniciosius, ut Jesu Christi passionem per nefarias quasdam suas ceremonias profanent, ac polluant; ut Ecclesiae sacramenta (quibus nova alia a se per summum scelus inventa substituere videntur), et ipsa religionis catholicae mysteria contemnant, utque Sedem hanc apostolicam evertant, in quam, quoniam in ea apostolicae cathedrae semper viguit principatus, singulari quodam odio afficiuntur, et pestifera quaeque, ac perniciosa moliuntur.

§. 6. Nec minus, ut ex iisdem constat monumentis, scelesti sunt quae Carbonariorum societas tradit de moribus praecepta, quamvis confidenter jactet se a suis sectatoribus exigere, ut charitatem ac omne virtutum genus excolant et exerceant, ac diligentissime ab omni vitio abstineant. Itaque libidinis voluptatibus impudentissime ea favet, docet licere eos interficere qui datam de secreto, quod superius memoratum est, fidem non servaverint; et licet apostolorum princeps Petrus praecipiat, ut Christiani omni humanae creaturae propter Deum subjecti sint, sive regi quasi praecellenti, sive ducibus ab eo missis etc., jubeatquae Paulus apostolus ut omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit, ea tamen societas docet integrum esse seditionibus excitatis reges caeterosque imperantes, quos per summam injuriam tyrannos passim appellare audet, sua potestate exspoliare.

§. 7. Haec aliaque hujus societatis dogmata

et praecepta sunt; ex quibus ea exstiterunt in Italia facinora nuper a Carbonariis commissa, quae adeo gravem honestis piisque hominibus moerorem attulerunt. Nos igitur, qui speculatores domus Israel, quae est sancta Ecclesia, constituti sumus et qui pro pastorali Nostro munere cavere debemus ne dominicus grex Nobis divinitus creditus ullum damnum patiatur, existimavimus in causa tam gravi non posse ab impuris horum hominum conatibus cohibendis abstinere. Exemplo etiam commovemur felicitis recordationis Clementis XII. et Benedicti XIV. praedecessorum Nostrorum, quorum alter quarto Calendas majas anni millesimi septingentesimi tricesimi octavi constitutione „In eminenti,“ alter decimo punto Calendas junias anni millesimi septingentesimi quinquagesimi primi constitutione „Providas“ damnarunt et prohibuerunt societates „dei liberi Muratori,“ seu „Francs Massons,“ aut alio quocumque nomine pro regionum et idiomatum varietate appellatas, quarum societatum fortasse propago, vel certe imitatis haec Carbonariorum societas existimanda est. Et quamvis jam duobus edictis per Nostrum status secretarium propositis hanc societatem graviter Nos prohibuerimus, memoratos tamen praedecessores Nostros sequentes, graves poenas in hanc societatem solemniori quidem ratione decernendas putamus, praesertim cum Carbonarii passim contendunt se duabus illis Clementis XII, Benedicti XIV, constitutionibus non comprehendi, nec sententiis et poenis in illis latis subijci.

§. 8. Audita igitur selecta congregatione venerabilium fratrum Nostrorum S. R. E. cardinalium et de ejus consilio, ac etiam motu proprio

et ex certa scientia, ac matura deliberatione Nostris, deque apostolicae potestatis plenitudine praedictam societatem Carbonariorum, aut alio quocumque nomine appellatam, ejus coetus, conventus, collectiones, aggregationes, conventicula damnanda et prohibenda esse statuimus, decrevimus, prout praesenti Nostra, perpetuo valitura constitutione damnamus et prohibemus.

§. 9. Quocirca omnibus et singulis Christianis cuicunque status, gradus, conditionis, ordinis, dignitatis, ac praeeminentiae sive laicis, sive clericis, tam saecularibus, quam regularibus, etiam specifica et individua mentione et expressione dignis, districte et in virtute sanctae obedientiae praecipimus, ne quis sub quovis praetextu aut quaesito colore audeat vel praesumat praedictam societatem, Carbonariorum, aut alias nuncupatam, inire, vel propagare, confovere, ac in suis aedibus seu domibus, vel alibi receptare atque occultare, illi et cuicunque ejus gradui adscribi, aggregari, aut interesse, vel potestatem, seu commoditatem facere ut alicubi convocetur, eidem aliquid ministrare, seu alias consilium, auxilium, vel favorem palam, aut in occulto, directe aut indirecte, per se, vel per alios quoquomodo praestare, nec non alios hortari, inducere, provocare, ac suadere, ut huiusmodi societati, aut cuicunque eiusdem gradui adscribantur, annumerantur, aut intersint, vel ipsam quomodolibet iuvent, ac foveant, sed omnino ab eadem societate, eiusque coetibus, conventibus, aggregationibus, seu conventiculis, prorsus abstinere se debeant, sub poena excommunicationis per omnes, ut supra contrafacientes ipso facto absque ulla declaratione incurrenda, a qua nemo per quemquam, nisi per Nos, seu Roma-

num pontificem pro tempore existentem, praeterquam in articulo mortis constitutus, absolutioni beneficium valeat obtinere.

§. 10. Praecipimus praeterea omnibus sub eadem excommunicationis poena Nobis et Romanis pontificibus successoribus Nostris reservata, ut teneantur denuntiare episcopis, vel caeteris, eos, quos noverint huic societati nomen dedisse, vel aliquo ex iis criminibus quae commemorata sunt, se inquinasse.

§. 11. Postremo ut omne erroris periculum efficacius arceatur, damnamus et proscribimus omnes Carbonariorum, ut ajunt, catechismos et libros, quibus a Carbonariis describuntur quae in eorum conventibus geri solent; eorum etiam statuta, codices, ac libros omnes, ad eorum defensionem exaratos, sive typis editos sive manuscriptos; et quibuscumque fidelibus sub eadem poena majoris excommunicationis eodem modo reservatae prohibemus memoratos libros vel eorum aliquem legere, aut retinere; ac mandamus ut illos vel locorum ordinariis vel aliis ad quos eosdem recipiendi jus pertinet, omnino tradant.

§. 12. Volumus autem quod praesentium litterarum Nostrarum transsumptis etiam impressis, manu alicujus notarii publici subscriptis, et sigillo personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem fides prorsus adhibeatur quae ipsis originalibus litteris adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

§. 13. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam Nostrae declarationis, damnationis, mandati, prohibitionis et interdictionis infringere, aut ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipoten-

tis Dei, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum
ejus se noverit incursum.

Datum Romae apud Mariam Majorem anno
incarnationis Dominicae millesimo octingentesimo
vicesimo primo, idibus septembris, pontificatus
Nostri anno vicesimo secundo.

XII. Leo nyilatkozata a szabadség- vességről.

Constitutio Leonis XII. contra secretas
societates.

Leo Episcopus,
Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

§. 1. Quo graviora mala Christi Dei et Servatoris Nostri gregi imminet, eo majorem sollicitudinem in iis arcendis adhibere debent Romani Pontifices, quibus in beato Petro Apostolorum principe illius pascendi et regendi potestas et cura commissa est. Pertinet enim ad eos, quippe qui in suprema Ecclesiae specula positi sint, longius prospicere insidias, quas christiani nominis hostes moliuntur ad Christi Ecclesiam (quod tamen nunquam assequuntur) exterminandam, easque tum fidelibus indicare et aperire, ut ab iis caveant, tum auctoritate sua avertere et amo-

liri. Gravissimum hoc munus sibi impositum intelligentes Romani Pontifices praedecessores Nostri vigilias boni pastoris perpetuo vigilarunt et adhortationibus, doctrinis, decretis, ipsaque anima data pro ovibus suis sectas extremum Ecclesiae exitium ininitantes prohibendas et penitus delendas curarunt. Nec ex annalium ecclesiasticorum vetustate tantum erui potest pontificiae hujus sollicitudinis memoria. Quae Nostra et patrum Nostrorum aetate gesta sunt a Romanis Pontificibus, ut clandestinis hominum adversus Christum malignantium sectis se objicerent, id perspicue evincunt. Ubi enim Clemens XII. praedecessor Noster vidit in dies invalescere, novamque firmitatem acquirere sectam de' Liberi Muratori sive des Francs Massons, siva aliter appellatam, quam non modo suspectam, verum etiam omnino Catholicae Ecclesiae inimicam multis argumentis certo noverat, eam damnavit luculenta constitutione cui initium „In eminenti“ edita quarto Calendas majas anno millesimo septingentesimo trigesimo octavo, cujus tenor is est, qui subjicitur.

§. 2. (Sequitur Constitutio Clementis XII.)

§. 3. Haec tamen recolendae memoriae Benedicto XIV. itidem praedecessori Nostro satis non fuerunt. Percrebuerat enim sermonibus permultorum, latam in Clementis dudum mortui litteris excommunicationis poenam jam evanuisse, quod Benedictus eas litteras diserte non confirmasset. Erat profecto absurdum contendere superiorum Pontificum leges obsolescere, nisi a successoribus expresse approbentur, et praeterea manifeste patebat a Benedicto saepius Clementis constitutionem ratam habitam fuisse. Attamen hanc etiam cavillationem de sectariorum manibus

extorquendam judicavit. Benedictus edita nova constitutione cujus initium „Providas“ decimo quinto Calendas aprilis anno millesimo septingentesimo quinquagesimo primo qua Clementis constitutionem totidem verbis relata in forma, ut ajunt specifica, quae omnium amplissima et efficacissima habetur, confirmavit. Talis vero est Benedicti constitutio.

§. 4. (Sequitur Constitutio Benedicti XIV.)

§. 5. Utinam qui rerum tunc potiebantur, tanti haec decreta fecissent, quanti tum reipublicae salus postulabat. Utinam sibi persvasissent, in Romanis Pontificibus beati Petri successoribus non modo Ecclesiae universae pastores, et magistros, sed etiam strenuos eorum dignitatis defensores et diligentissimos periculorum, quae imminet, indices suspicere se debere. Utinam potestate illa sua usi essent ad sectas convellendas, quarum pestifera consilia iis a Sede Apostolica fuerant patefacta. Jam ab eo tempore rem plane confecissent. At cum, sive sectariorum fraude res suas callide occultantium, sive imprudentibus nonnullorum svasionibus causam hanc negligendam vel saltem levissime tractandam judicaverint, ex veteribus illis Massonicis sectis, quae nunquam friguerunt, aliae complures exortae sunt multo illis deteriores et audaciores. Has omnes veluti sinu suo complecti visa est Carbonariorum secta, quae caeterarum princeps in Italia, aliisque nonnullis in regionibus habebatur, et in varios veluti ramos divisa nomine tenus diversos, acerrime Catholicam religionem, et supremam quamque civilem legitimam potestatem impugnandam suscepit. Qua calamitate ut Italiam, aliasque regiones, imo et ipsam Pontificiam ditionem (in quam, im-

pedito tantisper Pontificio regimine illa irrepserat una cum exteris hominibus ejus inuasoribus) liberaret felicitis recordationis Pius VII. cui Nos suffecti sumus, Carbonariorum sectam, quocunque tandem nomine pro locorum, idiomatum, et hominum diversitate appellaretur, gravissimis poenis damnavit edita Idibus septembribus anno millesimo octingentesimo vicesimo primo constitutione, cujus initium „Ecclesiam a Jesu Christo.“ Hujus etiam exemplum Nostris hisce litteris inserendum esse censuimus, quod est ejusmodi.

§. 6. (Sequitur Constitutio Pii VII.)

§. 7. Non multo post editam hanc a Pio VII. constitutionem et supremam beati Petri cathedram nullis Nostris meritis evecti Nos fuimus; et continuo omnem Nostram operam convertimus ad detegendum, quis esset clandestinarum sectarum status, quis numerus, quae potentia. Haec inquirentes facile intelleximus crevisse illarum insolentiam praecipue ob earum multitudinem novis sectis auctam.

Ex quibus praesertim ea memoranda est, quae „Universitaria“ dicitur, quod sedem et domicilium in pluribus studiorum universitatibus habeat, in quibus juvenes a nonnullis magistris qui eos non docere, sed pervertere student, ejusdem mysteriis quae iniquitatis mysteria verissime appellari debent, initiantur, et ad omne scelus informantur.

§. 8. Inde vero existit, quod tanto etiam post tempore quo primum perduellionis faces in Europa a sectis clandestinis per consecutaneos suos inflammatae, et elatae sunt, et post reportatas a potentissimis Europae principibus praeclarissimas victorias, quibus illae comprimendae

sperabantur. nondum tamen nefarii earum conatus finem habuerunt. In illis enim ipsis regionibus, in quibus pristinae tempestates conquievisse videntur, qui metus est novarum barbarum et seditionum, quas illae sectae perpetuo moliuntur. Quae impiarum formido sicarum, quas in eorum corporibus clam defigunt, quos ad mortem designarunt? Quot et quam gravia non raro decernere vel inviti coguntur, qui iisdem cum potestate praesunt, ut publicam tranquillitatem tueantur?

§. 9. Inde etiam existunt acerbissimae calamitates, quibus Ecclesia fere ubique vexatur, et quas sine dolore, imo sine moerore commemorare non possumus. Impugnantur impudentissime sanctissima ejus dogmata et praecepta; ejus dignitas extenuatur; et pax illa, et felicitas qua suo quodam jure frui deberet, non perturbatur modo sed omnino evertitur.

§. 10. Nec putandum est, omnia haec mala, aliaque, quae praetermissa a Nobis sunt, clandestinis his sectis perperam et per calumniam adscribi. Libri, quos de religione et republica scribere non dubitarunt, qui his sectis nomen dederunt, quibus dominationem spernunt, majestatem blasphemant, Christum autem vel scandalum, vel stultitiam dietitant; imo non raro nullum esse Deum, et hominis animam una cum corpore interire docent: codices et statuta, quibus sua consilia et instituta explicant, aperte declarant cuncta, quae jam memoravimus, et quae ad legitimos principatus labefactandos et Ecclesiam funditus delendam spectant, ab iis proficisci. Atque hoc veluti certum exploratumque habendum est, has sectas licet nomine diversas, nefa-

rio tamen impurissimorum consiliorum vinculo esse inter se conjunctas.

§. 11. Quae cum ita sint, Nos muneris Nostris censemus, iterum clandestinas has sectas condemnare, atque ita quidem, ut nulla ex iis jactare possit, se Apostolica sententia Nostra non comprehendi, atque hoc praetextu homines incautos et minus acutos in errorem inducat. Itaque de consilio venerabilium fratrum Nostrorum sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalium, et etiam motu proprio et certa scientia, ac matura deliberatione Nostris societates occultas omnes, tam quae nunc sunt, quam quae fortasse deinceps erumpent, et quae ea sibi adversus Ecclesiam et supremas civiles potestates proponunt, quae superius commemoravimus, quocunque tandem nomine appellentur, Nos perpetuo prohibemus sub eisdem poenis, quae continentur in praedecessorum Nostrorum litteris in hac Nostra constitutione jam allatis, quas expresse confirmamus.

§. 12. Quocirca omnibus et singulis Christianis cujuscunque status, gradus, conditionis, ordinis, dignitatis, ac praecminentiae, sive laicis, sive clericis, tam secularibus, quam regularibus etiam specifica, et individua mentione et expressione dignis, districte et in virtute sanctae obedientiae praecipimus, ne quis sub quovis praetextu, aut quaevis colore audeat vel praesumat praedictas societates, quocunque nomine appellentur, inire, vel propagare, confovere, ac in suis aedibus seu domibus vel alibi receptare, atque occultare, illis et cuicunque earundem gradui adscribi, aggregari, aut interesse, vel potestatem, seu commoditatem facere, ut alicubi convocentur, iisdem aliquid ministrare, seu alias consilium, auxilium,

vel favorem palam, aut in occulto, directe, aut indirecte, per se, vel per alios quoquomodo prae-
stare, nec non alios hortari, inducere, provocare,
ac svadere, ut hujusmodi societatibus aut cuicum-
que earundem gradui adscribantur, annumerentur,
aut intersint, vel ipsas quomodolibet juvent ac
foveant, sed omnino ab iisdem societatibus, earum
coetibus, conventibus, aggregationibus, seu con-
venticulis prorsus abstinere se debeant sub poena
excommunicationis per omnes ut supra contrafa-
cientes eo ipso absque ulla declaratione incurren-
da, a qua nemo per quemquam, nisi per Nos,
seu Romanum Pontificem pro tempore existentem,
praeterquam in articulo mortis constitutus, abso-
lutionis beneficium valeat obtinere.

§. 13. Praecipimus praeterea omnibus sub
eadem excommunicationis poena Nobis et Roma-
nis Pontificibus successoribus Nostris reservata,
ut teneantur denunciare episcopis vel caeteris, ad
quos spectat, eos omnes, quos noverint his socie-
tatibus nomen dedisse, vel aliquo ex iis crimi-
nibus, quae modo commemorata sunt, se inquinasse.

§. 14. Praecipue vero jusjurandum illud im-
pium plane, ac scelestum, quo se obstringunt, qui
in has sectas cooptantur, nemini patefacturos,
quae ad illas sectas pertinent, et morte mulctatu-
ros eos omnes sodales, qui ea superioribus sive
ecclesiasticis, sive laicis patefaciunt, omnino dam-
namus et plane irritum declaramus. Quid enim?
Nonne nefas est, jusjurandum quod injustitia pro-
nunciandum est, veluti vinculum habere, quo
quis se ad injustam caedem obliget, et ad eo-
rum contemnendam auctoritatem, qui cum vel
Ecclesiam, vel legitimam civilem societatem mo-
derantur, jus habent ea cognoscendi, quibus illa-

rum salus continetur? Nonne iniquissimum et indignissimum est, Deum ipsum veluti scelerum testem et fidejussorem appellare? Rectissime patres concilii Lateranensis III. inquit can. 3. „Non enim dicenda sunt juramenta, sed potius perjuria, quae contra utilitatem ecclesiasticam, et SSmorum patrum veniunt instituta.“ Et intoleranda est eorum ex his hominibus impudentia, sive amenitia, qui cum non modo in corde suo, sed etiam palam, et in publicis scriptis dicunt „non est Deus“ audeant tamen jusjurandum exigere ab iis omnibus, quos suas in sectas deligunt.

§. 15. Haec a Nobis constituta sunt ad furiosas et scelestas has omnes sectas comprimendas et damnandas. Nunc vero Vestram, Venerabiles fratres catholici Patriarchae Primates, Archiepiscopi et Episcopi, operam non postulamus modo sed etiam flagitamus. Attendite Vobis, et universo gregi, in quo Vos Spiritus sanctus posuit episcopos regere Ecclesiam Dei. Invadent quidem lupi rapaces in Vos non parcentes gregi: sed nolite metuere, nec facite animam Vestram pretiosiores quam Vos. Illud tenete, a Vobis maxima ex parte pendere hominum Vobis commissorum in religione, et recte factis constantiam. Quamvis enim iis vivamus diebus „qui mali sunt,“ eoque tempore quo plures non sustinent sanam doctrinam, perdurat tamen per multorum fidelium in pastores suos observantia, quos jure suspiciunt veluti Christi ministros et dispensatores mysteriorum ejus. Utimini igitur in ovium Vestrarum commodum hac auctoritate, quam in earum animis immortali Dei beneficio retinetis. Cognoscant per Vos sectariorum dolos, et quanta diligentia eos, eorumque consuetudinem cavere debeant. Horre-

ant vobis auctoribus et magistris pravam eorum doctrinam, qui sanctissima religionis nostrae mysteria, et purissima Christi praecepta irrident, omnemque legitimam potestatem impugnant. Ac ut verbis alloquamur praedecessoris Nostri Clementis XIII. in sua epistola encyclica ad Patriarchas, Primates, Archiepiscopos, Episcopos universos Ecclesiae catholicae diei decimae quartae septembris anni millesimi septingentesimi quinquagesimi octavi: Repleti simus, obsecro, fortitudine spiritus Domini, iudicio, et virtute, ne tanquam canes muti, non valentes latrare greges nostros patiamur fieri in rapinam, et oves nostras in devorationem omnium bestiarum agri. Neque nos quidquam deterreat, quominus pro Dei gloria, et salute animarum ad omnes dimicationes nosmet ipsos obiciamus. Recogitemus eum, qui talem sustinuit a peccatoribus adversus semet ipsum contradictionem. Quod si nequissimorum timeamus audaciam, actum est de episcopatus vigore; et de ecclesiae gubernandae sublimi ac divina potestate: nec Christiani ultra aut durare, aut esse jam possumus, si ad hoc ventum est, ut perditorum minas, aut insidias pertimescamus.

§. 16. Summo etiam studio Vestrum flagitamus praesidium, carissimi in Christo filii Nostri catholici principes, quos singulari et prorsus paterno amore diligimus. Revocamus propterea Vobis in memoriam verba, quibus Leo Magnus, cujus in dignitate successores et nominis licet indigni haeredes sumus, ad Leonem imperatorem scribens usus est. „Debes incunctanter advertere regiam potestatem tibi non solum ad mundi regimen, sed maxime ad Ecclesiae praesidium esse collatam, ut ausus nefarios comprimendo, quae

sunt bona statuta defendas, et veram pacem his, quae sunt turbata, restituas.“ Quamquam in eo discrimine res hoc tempore versetur, ut non modo ad Catholicam religionem defendendam, sed ad tuendam etiam Vestram, et populorum Vestro imperio subjectorum incolumitatem sectae illae a Vobis coercendae sint. Religionis enim causa hoc praesertim tempore cum societatis salute ita conjuncta est, ut nullo quidem modo altera ab altera dividi possit. Nam, qui sectas illas sequuntur, non minus religionis, quam Vestrae potestatis sunt hostes. Utramque aggrediuntur, utramque penitus labefactare moluntur. Neque certe paterentur, si possent, aut religionem, aut regiam ullam potestatem superesse.

§. 17. Ac tanta est hominum callidissimorum astutia, ut cum maxime videntur Vestrae potestatis amplificationi studere, tum ejus eversionem praecipue spectent. Docent illi quidem permulta ut svadeant, Nostram et episcoporum potestatem ab iis, qui rerum potiuntur imminuendam et debilitandam esse, et ad eos plura transferenda jura, tum ex iis, quae propria sunt Apostolicae hujus cathedrae et „Ecclesiae principalis“ tum ex iis, quae ad episcopos pertinent, qui in Nostrae sollicitudinis partem sunt vocati. Verum haec illi non modo ex teterrimo quo inflammantur in religionem odio, sed eo etiam consilio docent, quod sperent fore ut gentes, quae Vestro imperio subjiciuntur, si forte perspiciant everti terminos quos de rebus sacris Christus et Ecclesia ab eo instituta constituerunt, facile hoc exemplo adducantur ad politici etiam regiminis formam immutandam et destruendam.

§. 18. Vos etiam omnes, o dilecti filii, qui

catholicam religionem profitemini peculiari oratione et hortationibus Nostris respicimus. Homines, qui ponunt lucem tenebras, et tenebras lucem, omnino evitate. Quae enim veri nominis utilitas exoriri vobis poterit ex conjunctione cum hominibus, qui nullam Dei, nullam sublimiorum quarumque potestatum rationem habendam putant, qui per insidias et clancularios conventus bellum illis afferre conantur, quique etsi in foro, et ubique clament, se publici Ecclesiae et societatis boni amantissimos esse, tamen universis suis gestis jam declarassent omnia perturbare, omnia evertere velle. Sunt ii quidem iis hominibus similes, quibus nec hospitium dandum, nec dicendum ave jubet Joannes in secunda sua epistola cap. 10. et quos primogenitos diaboli appellare majores nostri non dubitarunt. Cavete igitur ab eorum blanditiis et mellitis sermonibus, quibus vobis svadebunt, ut nomen illis sectis detis, quibus ipsi adscripti sunt. Pro certo habete neminem earum participem sectarum esse posse, quin gravissimi flagitii reus sit, eorumque verba ab auribus vestris repellite, qui, ut vestrae in gradus suarum sectarum inferiores cooptationi assentiamini, vehementer affirmant, nihil in gradibus illis admitti, quod rationi, nihil quod religioni adversetur, imo nihil vel praedicari, vel perfici, quod non sanctum, quod non rectum, quod non incontaminatum sit. Etenim jusjurandum illud nefarium, quod jam memoratum est, quoque in illa etiam inferiori cooptatione jurari debet, satis per se est, ut intelligatis, nefas etiam esse levioribus gradibus adscribi, atque in iis versari. Deinde quamvis quae graviora, et scelestiora sunt, iis mandari non soleant, qui superiores gradus

assecuti non sunt, perspicue tamen patet, perniciosissimarum harum societatum vim et audaciam ex omnium, qui iis nomen dederunt, consensione et multitudine coalescere. Itaque ii etiam qui inferiores illos gradus non sunt praetergressi, scelerum illorum participes haberi debent. Et in eos cadit illud Apostoli ad Rom. cap. 1. qui talia agunt, digni sunt morte, et non solum qui ea faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus.

§. 19. Postremo eos, qui cum jam essent illuminati, et gustavissent donum coeleste, et participes facti essent Spiritus sancti, deinde tamen miserrime prolapsi sunt, et sectas illas sequuntur, sive in inferioribus, sive in superibus earum gradibus versentur, peramanter ad Nos vocamus. Ejus enim vice fungentes, qui professus est, non venisse se vocare justos, sed peccatores, et se pastori aequiparavit, qui, relicto reliquo grege, sollicite ovem quaerit, quam perdidit, eos hortamur et obsecramus, ut ad Christum revertantur.

Quamvis enim maximo se polluerint crimine, non debent tamen de Dei et Jesu Christi filii ejus misericordia et clementia desperare. Recipient igitur sese tandem aliquando, et iterum ad Jesum Christum pro iis etiam passum confugiant qui eorum resipiscentiam non modo non despiciet, sed imo ad instar amantissimi patris, qui filios prodigos jamdudum expectat, libentissime accipiet. Nos vero ut quantum in Nobis est eos excitemus et faciliorem iis sternamus viam ad poenitentiam, suspendimus ad integrum anni spatium post publicatas Nostras has Apostolicas litteras in regione in quam orantur, tum obligatio-

nem denunciandi suos in sectis illis socios, tum etiam reservationem censurarum in quas illis sectis nomen dantes inciderunt, eosque etiam non denunciatis complicibus absolvi ab iis censuris posse declaramus a quocumque confessario, modo sit ex eorum numero, qui a locorum, in quibus degunt, ordinariis approbati sunt. Quam etiam facilitatem in eos, qui forte in urbe morentur, adhibendam constituimus. Quod si quispiam ex iis, quos nunc alloquimur, ita pertinax sit (quod Deus misericordiarum pater avertat), ut committat illud temporis spatium, quod designavimus, labi, quin illas sectas deserat et vere resipiscat, eo elapso continuo et obligatio denunciandi complices, et censurarum reservatio in eum reviviscet, nec absolutionem deinceps impetrare poterit, nisi denunciatis antea complicibus, vel saltem juramento emisso de iis quam primum denunciandis, nec ab alio poterit iis censuris solvi, quam a Nobis. vel a Nostris successoribus, aut ab iis, qui a Sede Apostolica ab iisdem absolvendi facultatem impetraverint.

§. 20. Volumus autem quod praesentium nostrarum litterarum transsumptis etiam impressis, manu alicujus notarii publici subscriptis, et sigillo personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis eadem fides prorsus adhibeatur, quae ipsis originalibus litteris adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

§. 21. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam Nostrae declarationis, damnationis, confirmationis, innovationis, mandati, prohibitionis, requisitionis, decreti et voluntatis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc atten-

tare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Romae apud sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicae millesimo octingentesimo vicesimo quinto, tertio idus Martii, Pontificatus nostri anno II.

XVI. Gergely remek körlevele.

Epistola Encyclica ad omnes Patriarchas, Primates, Archiepiscopos, et Episcopos, data die XV. augusti MDCCCXXXII. Gregorius P. P. XVI.

Venerabiles Fratres, Salutem et Apostolicam
Benedictionem.

Mirari vos arbitramur, quod ab imposita Nostrae humilitati Ecclesiae universae procuratione nondum Litteras ad Vos dederimus, prout et consuetudo vel a primis temporibus invecata, et benevolentia in Vos Nostra postulasset. Erat id quidem Nobis maxime in Votis, ut dilataremus illico super vos cor Nostrum, atque in communicatione spiritus ea Vos adloqueremur voce, qua confirmare fratres in persona beati Petri jussi fuimus.

Verum probe nostis, quam malorum aërumque procella primis Pontificatus Nostri

momentis in eam subito altitudinem maris acti fuimus, in qua, nisi dextera Dei fecisset virtutem, ex teterrima impiorum conspiratione Nos congemuissetis demersos. Refugit animus tristissima tot discriminum recensione susceptum inde moerorem refricare; Patrique potius omnis consolationis benedicimus, qui disiectis perduellibus, praesenti Nos eripuit periculo, atque, urbulentissima sedata tempestate, dedit a metu respirare. Proposuimus illico Vobiscum communicare consilia ad sanandas contritiones Israel; sed ingens curarum moles, quibus in concilianda publici ordinis restitutione obruti fuimus, moram tunc Nostrae huic objecit voluntati.

Nova interim accessit causa silentii ob factionum insolentiam, qui signa perduellionis iterum attollere conati sunt. Nos quidem tantam hominum pervaciam, quorum effrenatus furor impunitate diuturna, impensaue Nostrae benignitatis indulgentia non deliniri, sed ali potius conspiciebatur, debuimus tandem ingenti licet cum moerore, ex collata Nobis divinitus auctoritate virga compescere; ex quo prout jam probe conijcere potestis, operosior in dies instantia nostra quotidiana facta est.

Ast cum, quod ipsum iisdem ex causis distuleramus, jam possessionem Pontificatus in Lateranensi Basilica ex more institutoque majorum adiverimus, omni demum abjecta cunctatione ad Vos properamus, Venerabiles Fratres, testemque Nostrae erga Vos voluntatis epistolam damus laetissima hac die, qua de Virginis Sanctissimae in Coelum Assumptae triumpho sollemnia festa peragimus, ut quam Patronam ac Sospitam inter maximas quasque calamitates persensimus, Ipsa et scriben-

tibus ad Vos Nobis adstet propitia, mentemque Nostram coelesti afflatu duo in ea inducat consilia, quae Christiano Gregi futura sint quam maxime salutaria.

Moerentes quidem, animoque tristitia confecto venimus ad Vos, quos pro Vestro in Religionem studio, ex tanta, in qua ipsa versatur, temporum acerbitate maxime anxios novimus. Vere enim dixerimus, horam nunc esse potestatis tenebrarum ad cribrandos, sicut triticum, filios adoptionis. Vere luxit et defluxit terra . . . infecta ab habitatoribus suis, quia transgressi sunt leges, mutaverunt jus, dissipaverunt foedus sempiternum.

Loquimur, Venerabiles Fratres, quae Vestris ipsi oculis conspicitis, quae communibus idcirco lacrymis ingemiscimus. Alacris exultat improbitas, scientia impudens, dissoluta licentia. Despiciuntur sanctitas sacrorum, et quae magnam vim, magnamque necessitatem possidet, divini cultus majestas ab hominibus nequam improbatur, polluitur, habetur lidibrio. Sana hinc pervertitur doctrina, erroresque omnis generis disseminantur audacter. Non leges sacrorum, non jura, non instituta, non sanctiores quaelibet disciplinae tutae sunt ab audacia loquentium iniqua. Vexatur acerrime Romana haec Nostra Beatissimi Petri sedes, in qua posuit Christus Ecclesiae firmamentum; et vincula unitatis in dies magis labefactantur, abrumpuntur. Divina Ecclesiae auctoritas oppugnatur ipsiusque juribus convulsis, substernitur ipsa terrenis rationibus, ac per summam injuriam odio populorum subjicitur, in turpem redacta servitutem. Debita Episcopis obedientia infringitur, eorumque jura conculcantur. Personant horrendum im modum Academiae

ac Gymnasia novis opinionum monstris, quibus non occulte amplius et cuniculis petitur Catholica fides, sed horrificum ac nefarium ei bellum aperte jam et propalam infertur. Institutis enim exemploque Praeceptorum corruptis adolescentium animis, ingens Religionis clades, morumque perversitas teterrima percrebuit. Hinc porro freno Religionis Sanctissimae projecto, per quam unam Regna consistunt, dominatusque vis ac robur firmatur conspiciamus ordinis publici exitium, labem principatus, omnisque legitimae potestatis conversionem invalescere. Quae quidem tanta calamitatum congeries ex illarum in primis conspiratione Societatum est repetenda, in quas quidquid in haeresibus, et in sceleratissimis quibusque sectis sacrilegum, flagitiosum ac blasphemum est, quasi in sentinam quamdam, cum omnium sordium concretionem confluit.

Haec, Venerabiles Fratres, et alia complura et fortassis etiam graviora, quae im praesens percensere longum esset, ac Vos probe nostis, in dolore esse nos jubent acerbo sane ac diuturno quos in cathedra Principis Apostolorum constitutos zelus universae Domus Dei comedit prae caeteris opus est. Verum cum eo Nos loci positos esse agnoscamus, quo deplorare dumtaxat innumera haec mala non sufficiat, nisi et ea convellere pro viribus connitamini; ad opem fidei Vestrae confugimus, Vestramque pro Catholici Gregis salute sollicitudinem advocamus, Venerabiles Fratres, quorum spectata virtus ac religio et singularis prudentia et sedula adsiduitas animos Nobis addit, atque in tanta rerum asperitate afflictos consolatione sustentat perjucunda. Nostrarum quippe est partium, vocem tollere.

omniaque conari, ne aper de silva demoliatur vineam, neve lupi mactent gregem; Nostrum est, oves in ea dumtaxat pabula compellere, quae salutaria iisdem sint, nec vel tenui suspitione pernicioſa. Absit, Carissimi, absit, ut quando tanta premant mala, tanta impendeant discrimina, suo desint muneri pastores, et percussi metu dimittant oves, vel, abjecta cura gregis, otio torpeant ac desidia. Agamus idcirco in unitate spiritus communem Nostram, sen verius Dei causam, et contra communes hostes pro totius populi salute una omnium sit vigilantia, una contentio.

Id porro apprime praestabitis, si, quod Vestri muneris ratio postulat, attendatis Vobis et doctrinae, illud assidue revolventes animo, universalem Ecclesiam quacumque novitate pulsari, atque ex S. Agathonis Pontificis monitu nihil de iis, quae sunt regulariter definita, minui debere, nihil mutari, nihil adjici, sed ea et verbis, et sensibus illibata esse custodienda. Immotam inde consistet firmitas unitatis, quae hac B. Petri Cathedra suo veluti fundamento continetur, ut unde in Ecclesias omnes venerandae communionis jura dimanant ibi, universis et murus sit, et securitas et portus expers fluctuum, et bonorum thesaurus innumerabilium. Ad eorum itaque retundendam audaciam, qui vel jura Sanctae hujus Sedis infringere conantur, vel dirimere Ecclesiarum cum ipsa conjunctionem, qua una eadem nituntur et vigent, maximum fidei in eam ac venerationis sinceræ studium inculeste inclamantes cum S. Cypriano: falso confidere se esse in Ecclesia qui Cathedram Petri deserat, super quam fundata est Ecclesia.

In hoc ideo elaborandum est Vobis, assidue-

que vigilandum, ut fidei depositum custodiatur in tanta hominum impiorum conspiratione, quam ad illud diripiendum perdendumque factam lamentamur. Meminerint omnes, iudicium de sana doctrina, qua populi imbuendi sunt, atque Ecclesiae universae regimen et administrationem penes Romanum Pontificem esse, cui plena pascendi, regendi, et gubernandi universalem Ecclesiam, potestas a Christo Domino tradita fuit, uti Patres Florentini Concilii diserte declararunt. Est autem singulorum Episcoporum Cathedrae Petri fidelissime adhaerere, depositum sancte religioseque custodire, et pascere, qui in eis est gregem Dei. Presbyteri vero subjecti sint, oportet Episcopis, quos uti animae parentes suscipiendos ab ipsis esse, monet Hieronymus; nec unquam obliviscantur, se vetustis etiam canonibus vetari, quidpiam in suscepto ministerio agere, ac docendi et concionandi munus sibi sumere sine sententia Episcopi, cujus fidei populus est creditus, et a quo pro animabus ratio exigitur. Certum denique firmumque sit, eos omnes, qui adversus praestitutum hunc ordinem aliquid moliantur, statum Ecclesiae, quantum in ipsis est, perturbare.

Nefas porro esset, atque ab eo venerationis studio prorsus alienum, qua Ecclesiae leges sunt excipiendae, sancitae ab ipsa disciplinam, qua et sacrorum procuratio et morum norma et iurum Ecclesiae, Ministrorumque ejus ratio continetur, vesana opinandi libidine improbari, vel ut certis juris naturae principiis infestam notari, vel mancama dici atque imperfectam, civilique auctoritati subjectam.

Cum autem, ut Tridentinorum Patrum ver-

bis utamur, constet, Ecclesiam eruditam fuisse a Christo Jesu, ejusque Apostolis, atque a Spiritu sancto illi omnem veritatem in dies suggerente edoceri, absurdum plane est, ac maxime in eam injuriosum, restaurationem ac regenerationem quamdam obtrudi, quasi necessariam, ut ejus incolumitati et incremento consulatur, perinde ac si censi ipsa possit vel defectui, vel obscurationi, vel aliis hujuscemodi incommodis obnoxia; quo quidem molimine eo spectant novatores, ut recentis humanae institutionis jaciantur fundamenta illudque ipsum eveniat quod detestatur Cyprianus, ut, quae divina res est, humana fiat Ecclesia. Perpendant vero, qui consilia id genus machinantur, uni Romano Pontifici ex S. Leonis testimonio Canonum dispensationem esse creditam, ipsiusque dumtaxat esse, non vero privati hominis, de paternarum regulis sanctionum quidpiam decernere, atque ita, quemadmodum scribit S. Gelasius decreta Canonum librare decessorumque praecepta metiri; ut quae necessitas temporum restaurandis Ecclesiis relaxanda deponit, adhibita, consideratione diligenti temperentur.

Hic autem Vestram volumus excitatam pro religione constantiam adversus foedissimam in Clericalem coelibatum conjurationem, quam noster effervescere in dies latius, connitentibus cum perditissimis nostri aevi philosophis nonnullis etiam ex ipso ecclesiastico ordine, qui personae obliti munerisque sui, ac blanditiis abrepti voluptatum, eo licentiae proruperunt, ut publicas etiam atque iteratas aliquibus in locis auti sint adhibere Principibus postulationes ad disciplinam illam sanctissimam perfringendam. Sed piget de

turpissimis hisce conatibus longo vos sermone distinere, vestraeque potius religioni fidentes committimus, ut legem maximi momenti, in quam lascivientium tela undique sunt intenta, sartam tectam custodiri, vindicari, defendi, ex sacrorum canonum praescripto, omni ope contendatis.

Honorabile deinde Christianorum connubium, quod sacramentum magnum nuncupavit Paulus in Christo et Ecclesia, communes nostras curas efflagitat, ne quid adversus ipsius sanctitatem, ac de indissolubili ejusdem vinculo minus recte sentiat, vel tentetur induci. Impense id jam commendarat suis ad vos litteris felicis recordationis Praedecessor Noster Pius VII. adhuc tamen infesta eidem molimina succrescunt. Docendi itaque sunt Sedulo populi, matrimonium semel rite initum dirimi amplius non posse, nexisque connubio Deum indidisse, perpetuam vitae societatem nodumque necessitudinis, qui exsolvi, nisi morte, non possit. Memores, sacris illud rebus adnumerari, et Ecclesiae proinde subjici, praestitutas de ipso ejusdem Ecclesiae leges habeant ob oculos, iisque pareant sancte, accurateque, ex quarum executione omnino pendet ejusdem connubii vis, robur, ac justa consociatio. Caveant, ne quod sacrorum canonum placitis Conciliorumque decretis officiat, ulla ratione admittant, probe gnari, exitus infelices illa habitura esse conjugia, quae vel adversus Ecclesiae disciplinam vel non propitiato prius Deo, vel solo aestu libidinis jungantur, quin de sacramento, ac de mysteriis, quae illo significantur, ulla teneat sponso cogitatio.

Alteram nunc persequimur causam malorum uberrimam, quibus affligari in praesenti comploramus Ecclesiam, indifferentismum scilicet, seu

pravam illam opinionem, quae improborum fraude ex omni parte percerebuit, qualibet fidei professione aeternam posse animae salutem comparari, si mores ad recti honestique normam exigantur. At facili sane negotio in re perspicua, planeque evidenti, errorem exitiosissimum a populis Vestrae curae concreditae propelletis. Admonente enim Apostolo, unum esse Deum, unam fidem, unum baptisma, extimescant, qui e religione qualibet patere ad portum beatitudinis aditum comminiscuntur, reputentque animo ex ipsius Servatoris testimonio esse se contra Christum, quia cum Christo non sunt seque infelicitate dispergere, quia cum ipso non colligunt; ideoque absque dubio aeternum esse perituros, nisi teneant Catholicam fidem, eamque integram, inviolatamque servaverint. Hieronymum audiant qui, cum in tres partes schismate scissa esset Ecclesia, narrat, se tenacem propositi quando aliquis rapere ipsum ad se nitebatur, constanter clamitasse: Si quis Cathedrae Petri jungitur, meus est. Falso autem sibi quis blandiretur, quod et ipse in aqua sit regeneratus. Opportune enim responderet Augustinus: Ipsam formam habet etiam sarmentum, quod praecisum est de vite: sed quid illi prodest forma. Si non vivit de radice?

Atque ex hoc putidissimo indifferentismi fonte absurda illa fluit ac erronea sententia, seu potius deliramentum, asserendam esse ac vindicandam cuilibet libertatem conscientiae. Cui quidem pestilentissimo errori viam sternit plena illa, atque immoderata libertas opinionum, quae in sacrae et civilis rei labem late grassatur, dictitantibus per summam impudentiam nonnullis, aliquid ex ea commodi in religionem promanare,

At quae pejor mors animae, quam libertas erroris? iniquiebat Augustinus. Freno quippe omni ademto, quo homines contineantur in semitis veritatis, proriente iam in praeceps ipsorum natura ad malum inclinata, vere apertum dicimus puteum abyssi, e quo vidit Joannes ascendere fumum, quo obscuratus est sol, locustis ex eo prodeuntibus in vastitatem terrae. Inde enim animorum immutationes, inde adolescentium in deteriora corruptio, inde in populo sacrorum, rerumque ac legum sanctissimarum contemptus, inde uno verbo pestis rei publicae prae qualibet capitalior, cum experientia teste vel a prima antiquitate notum sit, civitates, quae opibus, imperio, gloria floruerunt, hoc uno malo concidisse, libertate immoderata opinionum, licentia concionum, rerum novandarum cupiditate.

Huc spectat teterrima illa, ac nunquam satis execranda et detestabilis libertas artis librariae ad scripta quaelibet edenda in vulgus, quam tanto convicio audent nonnulli efflagitare ac promovere. Perhorrescimus, Venerabiles Fratres, intuitus quibus monstris doctrinarum, seu potius quibus errorum portentis obruamur, quae longe ac late ubique disseminantur ingenti librorum multitudine, libellisque, et scriptis mole quidem exiguis, malitia tamen permagnis, e quibus maledictionem egressam illacrymamus super faciem terrae. Sunt tamen, proh dolor! qui eo impudentiae abripiantur, ut asserant pugnaciter, hanc errorum colluviem inde prorumpentem satis cumulate compensari ex libro aliquo, qui in hac tanta pravitate tempestate ad Religionem ac veritatem propugnandam edatur. Nefas profecto est, omnique jure improbatum, patrari data opera

malum certum ac majus, quia spes sit inde boni aliquid habitum iri. Numquid venena libere spargi, ac publice vendi, comportarique, imo et obbibere debere, sanus quis dixerit, quod remedii quidpiam habeatur, quo qui utuntur, eripi eos ex interitu identidem constat?

Verum longe alia fuit Ecclesiae disciplina in excindenda malorum librorum peste vel ab Apostolorum aetate, quos legimus grandem librorum vim publice combussisse, Satis est, leges in Concilio Lateranensi V. in eam rem datas perlegere; et Constitutionem, quae deinceps a Leone X. fel. rec. Praedecessore Nostro fuit edita ne id quod ad augmentum fidei ac bonarum artium propagationem salubriter est inventum, in contrarium convertatur, ac Christi fidelium saluti detrimentum pariat. Id quidem et Tridentinis Patribus maximae curae fuit, qui remedium tanto huic malo adhibuere edito saluberrimo decreto de Indice librorum, quibus impura doctrina contineretur, conficiendo. Pugnandum est acriter, inquit Clemens XIII. fel. rec. Praedecessor Noster, in suis de noxiorum librorum proscriptione encyclicis litteris, pugnandum est acriter, quantum res ipsa efflagitat, et pro viribus tot librorum mortifera exterminanda perniciēs; nunquam enim materia subtrahetur erroris, nisi pravitatis facinorosa elementa in flammis combusta depereant. Ex hac itaque constanti omnium aetatum sollicitudine, qua semper Sancta haec Apostolica sedes suspectos et noxios libros damnare, et de hominum manibus extorquere enisa est, patet luculentissime, quantopere falsa, temeraria, eidemque Apostolicae Sedi injuriosa, et foecunda malorum in Christiano Populo vigentium sit il-

lorum doctrina, qui nedum censuram librorum veluti gravem nimis, et onerosam rejiciunt, sed eo etiam improbitatis progrediuntur, ut eam praedicent a recti juris principiis abhorrere, jusque illius decernendae, habendaeque audeant Ecclesie denegare.

Cum autem circumlatis in vulgus scriptis doctrinas quasdam promulgari acceperimus, quibus debita erga Principes fides atque submissio labefactatur, facesque perduellionis ubique incenduntur: cavendum maxime erit, ne populi inde decepti a recti semita abducantur. Animadvertant omnes, non esse, juxta Apostoli monitum potestatem nisi a Deo: quae autem sunt, a Deo ordinatae sunt. Itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit, et qui resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt. Quocirca et divina et humana jura in eos clamant, qui turpissimis perduellionis seditionumque machinationibus a fide in Principes desciscere, ipsosque ab imperio deturbare connituntur.

Atque hac plane ex causa, ne tanta se turpitudine foedarent veteres Christiani, saevientibus licet persecutionibus, optime tamen eos de Imperatoribus, ac de Imperii incolumitate meritos fuisse constat, idque nedum fide in iis, quae sibi mandabantur Religioni non contraria, accurate prompteque perficiendis, sed et constantia, et effuso etiam in praeliis sanguine luculentissime comprobasse. Milites Christiani, ait S. Augustinus, servierunt Imperatori infideli; ubi veniebat ad causam Christi, non agnoscebant, nisi illum, qui in coelis erat. Distinguebant Dominum aeternum a Domino temporali, et tamen subditi erant propter Dominum aeternum etiam Domino

temporali. Haec quidem sibi ob oculos proposuerat Mautritius Martyr invictus Legonis Thebanæ Princierius, quando uti S. Eucherius refert, haec respondit Imperatori: Milites sumus, Imperator, tui, sed tamen servi, quod libere confitemur, Dei . . . . Et nunc non nos haec ultima vitae necessitas in rebellionem coegit, tenemus ecce arma, et non resistimus, quia mori, quam occidere satius volumus. Quae quidem veterum Christianorum in Principes fides eo etiam illustrior effulget, si perpendatur cum Tertulliano, tunc temporis Christianis non defuisse vim numerorum, et copiarum, si hostes exertos agere voluissent. Hesterni sumus, inquit ipse, et vestra omnia implevimus, Urbes, Insulas, Castella, Municipia, Conciliabula, Castra ipsa, Tribus, Decurias, Palatium, Senatum, Forum . . . Cui bello non idonei, non prompti fuissetus, etiam impares copiis, qui tamen libenter trucidamur, si non apud istam disciplinam magis occidi liceret, quam occidere? Si tanta vis hominum in aliquem Orbis remoti sinum abrupperissemus a vobis, suffudisset utique pudore Dominationem vestram tot qualiumcumque amissio civium immo et ipsa destitutione punisset. Procul dubio expavissetis ad solitudinem vestram . . . quaesivissetis, quibus inperaretis: plures hostes, quam cives vobis remansissent: nunc autem pauciores hostes habetis prae multitudine Christianorum.

Praeclara haec immobilis subjectionis in principes exempla, quae ex sanctissimis Christianae Religionis praeceptis necessario proficiebantur, detestandam illorum insolentiam, et improbitatem condemnant qui projecta, effrenataque procacis libertatis cupiditate aestuantes, toti in

eo sunt, ut jura quaeque Principatum labefactent, atque convellant, servitutem sub libertatis specie populis illaturi. Huc sane scelestissima deliramenta, consiliaque conspirarunt Waldensium Beguardorum, Wiclefistarum aliorumque hujusmodi filiorum Belial qui humani generis sordes, ac dedecora fuere, merito ideirco ab Apostolica hac Sede toties anathemate confixi. Nec alia profecto ex causa omnes vires intendunt veteratores isti, nisi ut cum Lutherō ovantes glatulari sibi possint, liberos se esse ab omnibus; quod ut facilius celeriusque assequantur flagitiosiora quaelibet audacissime aggrediuntur.

Neque laetiora et Religioni, et Principatui ominari possemus ex eorum votis qui Ecclesiam a Regno seperari, mutuamque Imperii cum Sacerdotio concordiam abrumpi discipiunt. Constat quippe, pertimesci ab impudentissimae libertatis amatoribus concordiam illam, quae semper rei et sacrae et civili fausta extitit ac salutaris.

At ad ceteras acerbissimas causas, quibus solliciti sumus, et in communi discrimine dolore quodam angimur praecipus, accessere consociationes quaedam, statique coetus, quibus, quasi agmine facto cum cujuscumque etiam falsae religionis ac cultus sectatoribus, simulata quidem in religionem pietate, vere tamen novitatis seditionumque ubique promovendarum cupidine, libertas omnis generis praedicatur, perturbationes in sacram et civilem rem excitantur, sanctior quaelibet auctoritas discerpitur.

Haec perdolenti sane animo fidentes tamen in Eo, qui imperat ventis et facit tranquillitatem, scribimus ad Vos, Venerabiles Fratres, ut induti scutum fidei contendatis praeliari strenue

praelia Domini. Ad vos potissimum pertinet, stare pro muro contra omnem altitudinem extollentem se adversus scientiam Dei. Exerite gladium spiritus, quod est verbum Dei, habeantque a vobis panem, qui esuriunt justitiam. Adsciti, ut sitis cultores navi in vinea Domini, id unum agite, in hoc simul laborate, ut radix quaelibet amaritudinis ex agro vobis commisso evellatur, omni-que enecato semine vitiorum convalescat ibi seges laeta virtutum. Eos in primis affectu paterno complexi, qui ad sacras praesertim disciplinas, et ad philosophicas quaestiones animum appulere, hortatores, auctoresque iisdem sitis, ne solius ingenii sui viribus freti imprudenter a veritatis semita in viam abeant impiorum. Meminerint, Deum esse sapientiae ducem, emendatoremque sapientium, ac fieri non posse, ut sine Deo Deum discamus, qui per verbum docet homines scire Deum. Superbi, seu potius insipientis hominis est, fidei mysteria quae exsuperant omnem sensum, humanis examinare ponderibus, nostraeque mentis rationi confidere, quae naturae humanae conditione, debilis est, et infirma.

Ceterum communibus hisce votis pro rei et sacrae, et publicae incolumitate, Carissimi in Christo Filii Nostri Viri Principes sua faveant ope, et auctoritate, quam sibi collatam considerent non solum ad mundi regimen, sed maxime ad Ecclesiae praesidium. Animadvertant sedulo, pro illorum imperio et quiete geri quidquid pro Ecclesiae salute laboratur; imo pluris sibi suadeant fidei causam esse debere, quam Regni magnaeque sibi esse perpendant, dicimus cum Leone Pontifice, si ipsorum diademati de manu Domini etiam fidei addatur corona. Positi quasi

parentes, et tutores populorum, veram. constantem, opulentam iis quietem parient, et tranquillitatem, si in eam potissimum curam incumbant, ut incolumis sit Religio et pietas in Deum, qui habet scriptum in femore: Rex Regum, et Dominus dominantium.

Sed ut omnia haec prospere ac feliciter eveniant, levemus oculos manusque ad Sanctissimam Virginem Mariam, quae sola universas haereses interemit, Nostraque maxima fiducia, imo tota ratio est spei Nostrae. Suo Ipsa patrocinio in tanta Dominici gregis necessitate studiis, consiliis, actionibusque Nostris exitus secundissimos imploret. Id et ab Apostolorum Principe Petro, et ab eius Coapostolo Paulo humili prece efflagitemus, ut stetis omnes pro muro, ne fundamentum aliud ponatur praeter id, quod positum est. Hac jucunda spe freti, confidimus, auctorem consummatoremque fidei Jesum Christum consolaturum tandem esse nos omnes in tribulationibus, quae invenerunt Nos nimis, coelestique auxilii auspicem Apostolicam Benedictionem, vobis, Venerabiles Fratres, et ovibus vestrae curae traditis peramanter impertimus.

Datum Romae apud -S. Mariam Maiorem XVIII. Calendas Septembris die solemnī Assumptionis eiusdem B. V. Mariae Anno Dominicae Incarnationis MDCCCXXXII, Pontificatus Nostri Anno II.

IX. Pius 1865-ki tiltakozása.

Venerabiles Fratres!

Multiplices inter machinationes artesque, quibus Christiani nominis hostes adoriri Ecclesiam Dei, eamque irritum licet conatu labefactare atque excindere ausi sunt, recensenda procul dubio est, Venerabiles Fratres, perversa illa hominum societas, quae Massonica vulgo nuncupatur, quaeque in latebris primum tenebrisque coacta in communem exinde perniciem religionis, humanaeque societatis erupet. Cuius insidias ac fraudes ubi primum detexerunt Praedecessores Nostri Romani Pontifices, pastoralis officii memores, nihil morae interponendum existimarunt, quominus sectam illam scelus anhelantem, multa ac nefaria rei sacrae et publicae molientem auctoritate sua coercerent, ac damnationis sententia tamquam jaculo confoderent et profligarent. Enimvero Cle-

mens XII. Praedecessor Noster Apostolicis suis litteris eandem sectam proscripsit, reprobavit ac fideles universos ab illa nedum ineunda, sed vero etiam quovis modo promovenda, juvandaque deterruit, indicta excommunicationis poena ipso facto icurrenda, et per Romanum dumtaxat Pontificem relaxanda. Quam porro iustam ac debitam damnationis sententiam Benedictus XIV. edita constitutione confirmavit, summosque Catholicos Principes haud excitare praetermisit, ut ad convellendam perditissimam sectam, et a communi periculo propulsandam vires omnes curasque conferrent. Atque utinam supremi iidem Principes Decessoris Nostri vocibus aures praebuissent; utinam in causa tam gravi non remissius egissent, nunquam certe fuissent deplorandi nostra patrumque memoria tanti seditionum motus, tanta bellorum incendia, quibus Europa universa conflagravit, tanta denique malorum acerbitas, quibus afflictata est, atque adhuc afflicta Ecclesia. Jam vero quum improborum furor minime conquiesceret, recens ortam Carbonariorum sectam in Italia praesertim longe lateque propagatam Pius VII. Praecessor Noster anathemate perculit, parique incensus animarum studio Leo XII. tum superiores, quas memoravimus clandestinas societates, tum quas-cunque alias quovis laudem nomine appellatas, quae contra Ecclesiam, civilemque potestatem conspirarent, Apostolicis suis litteris condemnavit, atque universis fidelibus sub gravissima excommunicationis poena prohibuit. Attamen impensa haec Apostolicae Sedis studia haud illum habuerunt exitum, qui fuisset exspectandus. Neque enim domita, et cohibita unquam est Massonica haec, de qua loquimur, secta, verum ita longe

lateque diffusa, ut difficillimo hoc tempore ubicumque gentium impune se iactet, atque audacius efferatur. Quam rem inde Nos repetendam magna ex parte existimavimus, quod plerisque ignorantia fortasse iniquorum consiliorum, quae in clandestinis iis coetibus agitantur, falsa insederit opinio innoxium hoc esse societatis genus, atque institutum, quod in adiuvandis hominibus, eorumque relevandis aerumnis unice versetur; nihil proinde contra Ecclesiam Dei ex illo esse pertimescendum. Id vero quantopere abhorreat a veritate ecquis non intelligat? Quid enim sibi vult illa hominum cooptatio cuiuscumque tandem religionis et fidei sint? Quid illa sibi volunt clandestina conventicula, quid severissimum iusiurandum ab iis prolatum, qui huic sectae initiantur, nunquam se quidquam patefacturos, quod pertinere ad illam possit? Quo laudem spectat inaudita poenarum atrocitas, quibus se devovent, si forte a iuramenti fide desciscant? Impia certe quidem ac nefaria ea societas sit oportet, quae diem lucemque tantopere reformidat; qui enim male agit, ut scripsit Apostolus, odit lucem. Jamvero quam longe dissimiles ab hac dicendae sunt piae fidelium societates, quae in Catholica Ecclesia florescunt. Nihil in eis retrusum atque abditum, patent omnibus leges, quibus reguntur, patent quae iuxta Evangelii doctrinam exercentur opera caritatis. Atqui Catholicas huiusmodi Societates tam salutare, tam excitandae pietati, recreandisque pauperibus opportunas oppugnari alicubi, et vero etiam deleri non sine dolore videmus, dum contra fovetur, vel saltem toleratur teenebricosa Massonica societas tam Ecclesiae Dei inimica, tam periculosa etiam securitati regnorum! Illud vero

graviter Nos et acerbe ferimus, Verabiles Fratres, quod in huiusmodi reprobanda secta iuxta Decessorum Nostrorum Constitutiones, segnes nonnullos esse, et quasi indormientes videamus, quos in re tam gravi commissi muneris et officii ratio excitatissimos poscit. Quod si qui in hac opinione versantur, Apostolicas Constitutiones contra occultas sectas, earumque asseclas et fautores sub poena anathematis editas, nullam habere vim iis in regionibus, ubi a civili potestate memoratae sectae tolerantur, ii certe vehementer errant; ac Nos pravae huius doctrinae commentum alias, ut scitis, Venerabiles Fratres, reprobavimus, iterumque hodierno die reprobamus et condemnamus. Numquid enim suprema illa pascendi regendique universi dominici gregis potestas, quam in persona Beatissimi Petri a Christo Domino acceperunt Romani Pontifices, ac supremum inde quod exercere in Ecclesia debent magisterium, a civili pendeat potestate, aut aliqua ratione coerceri ab illa possit et coarctari? Quae cum ita sint, ne minus cauti homines, iuvenesque imprimis decipiantur, ne ex Nostro silentio aliqua tuendi erroris arripiatur occasio, Apostolicam attolere vocem decrevimus, Venerabiles Fratres; atque hic in consessu Vestro memoratas Praedecessorum Nostrorum Constitutiones confirmantes, Massonicam illam, aliasque eiusdem generis Societates quae specie tenus diversi in dies coalescunt, quaeque contra Ecclesiam vel legitimas potestates seu palam, seu clandestine machinentur Auctoritate Nostra Apostolica reprobamus et condemnamus, atque ab omnibus Christifidelibus cuiuscumque conditionis gradus ac dignitatis, et ubicumque

terrarum sint, tanquam per Nos proscriptas et reprobatas haberi volumus iisdem poenis, quae in memoratis Praedecessorum Nostrorum Constitutionibus continentur. Nunc quod reliquum est, pro paterni animi Nostri studio monemus et excitamus fideles, qui forte eiusmodi sectis nomen dederint, ut ad saniora se consilia recipiant, funestosque illos coetus et conventicula deserant, ne in semqiternae ruinae baratrum prolabantur; reliquos vero fideles omnes, pro sollicita, quae urgemur animarum cura, vehementer hortamur, ut a dolosis sectariorum labiis caveant, qui quandam honesti speciem praeseferentes contra Christi religionem et legitimos principatus inflammato odio feruntur, idque unum spectant atque agunt, ut iura quaeque tam divina quam humana pessumdent. Noverint, hos sectarum gregales tanquam lupos esse quos ovium pelle contextos ad exitium gregis venturos praedixit Christus Dominus; noverint in eorum numero esse habendos a quorum consuetudine, congressuque sic Nobis interdixit Apostolus, ut nec ave illis dicere diserte praeceperit. Faxit nostrum omnium precibus exoratus dives in misericordia Deus, ut auxiliante gratia sua redeant insipientes ad cor, errantesque in viam iustitiae reducantur; faxit ut compresso perditorum hominum furore, qui per supra memoratos coetus impia ac nefaria moliantur, a tam multis, tamque inveteratis malis recreari aliquando tum Ecclesia, tum humana societas possit. Quae ut Nobis succedant deprecatricem apud clementissimum Deum adhibeamus Sanctissimam Virginem Dei ipsius Matrem ab origine immaculatam, cui datum est

Ecclesiae hostes, atque errorum monstra confringere; nec non patrocinium imploremus Beatorum Apostolorum Petri et Pauli, quorum glorioso cruore Alma haec Urbs consecrata est. Horum ope atque auxilio, quod a divina bonitate flagitamus, facilius Nos assecuturos confidimus.

TARTALOM.

	Lap.
Előszó	5
Történet	11
Szervezet	20
Természet	28
Ítélet	42
Politika	60
Vallás	113
Társadalom	144
Fogás	172
Befejezés	176
Ökmányok.	185
